

Lomice kmetice Vipave

vipavski glas

št.58

letnik XVI

oktober 2001

Darila prijateljstva ne smemo zavijati

Prijateljstvo je najlepše in najdragocenejše darilo, je smisel vseh daril, ki jih ljudje dajejo drug drugemu. Če je tvoje darilo znak prijateljstva, ga boš morda zavil v živobarven papir in povezal s pisanimi trakovi. Prijateljstvo pa izpusti na prostost, kot metulja, ki z lahkotnimi krili leta od srca do srca. Če zapreš metulja v škatlico, ne bo več mogel letati. Če prijateljstvo zaviješ v papir, se bo zadušilo.

Prijateljstvo je svobodno, spontano in brez skritih nagibov. Če kupiš darilo zato, da bi si pridobil ali podredil kakšnega človeka, bo prijateljstvo umrlo. Če se darila spremenijo v trgovanje in medsebojno obveznost, je prijateljstva konec. Darilo kot izraz prijateljstva ni nikoli veliko in nikoli težko. Ne obremenjuje, saj ga nosijo tokovi naklonjenosti, ki se prelivajo od srca do srca brez vsakršnega namena. Darila lahko zaviješ in povežeš z vrvico, toda prijateljstva nikoli.

Kdor odklanja prijateljstvo, živi v deželi brez rož.

VIPAVSKA TRGATEV 2001

Pa je le bila! Ponovno po enoletnem premoru. Kljub slabim napovedim čez celo leto. Bila je pozeba pa suša čez poletje pa suša v občinskem proračunu za ta namen pa mokro vreme v septembru pa ljubiteljski organizatorji pa razrite ulice pa še kaj.

Kako se je začelo? Ideja: "Ja fantje, dejte kaj zrihtat, če ne tudi letos ne bo nič ali pa bo prišel kdo od zunaj, naredil neko prireditev, pobral solde in šel." KS Vipava bi lahko sklicala vipavska društva ter druge zainteresirane in koordinirala delo. Pomislekov je veliko – koliko dela, predvsem pa, koliko bo vse skupaj stalo. Kar nekaj volje za organizacijo prireditve je. Boris je najbolj zagnan, naj vodi pripravljalni odbor. Glasovanje na Svetu KS, ali gremo v organizacijo ali ne? Večina je za. In tako se je začelo.

Okvire prireditve je seveda določala občina z javnim razpisom za izbiro organizatorja. Razpis občine Vipava povzemamo v celoti.

OBČINA VIPAVA
Glavni trg 15, 5271 Vipava
ŽUPAN

tel. 05/36-43-410
fax. 05/36-43-412

Datum: 17.10.2001

Na podlagi 16. člena Statuta (Ur. glasilo, št. 4/99 in 7/99) objavlja župan

JAVNI NATEČAJ ZA IZBIRO ORGANIZATORJA PRIREDITVE »VIPAVSKA TRGATEV 2001«

Občina Vipava načrtuje v letu 2001 izvedbo tradicionalne prireditve »Vipavska trgatev 2001«, ki poteka že več kot 30 let in predstavlja turistično promocijo Vipavske doline.

Izvajalec, organizator prireditve mora zagotoviti:

1. Program prireditve **od 9.9.2001 do 9.9.2001**, in sicer:
 - pripraviti kulturni program otvoritve prireditve »Vipavska trgatev 2001« na dvorcu Zemono, dne 9.9.2001, kjer bo delno pokrila stroške občina Vipava
 - organizirati v soboto, dne 8.9.2001 koncert glasbenih skupin in pevcev iz zgornje polovice top lestvic, v obsegu kot v prejšnjih letih
 - organizirati v nedeljo, dne 9.9.2001 program s predstavitevjo:
 - a) razstava grozdja, vina in kulinaričnih dobrot
 - b) pokušnja vin iz Vipavske doline, ocenjevanje teh vin ter podelitev priznanj
 - c) povorka kmečkih vozov ali drug način predstavitve ljudskih običajev ob trgatvi
 - d) organizirati zabavno kulturni program v kvaliteti in obsegu kot prejšnja leta. Sestavni del programa mora biti tudi program za otroke – »otroški živžav«
 - e) organizirati ognjemet v vrednosti najmanj 500.000 SIT z ustrezno pooblaščen organizacijo.

Kvaliteta predlogov za program iz tretje alineje – nedelja, 9.9.2001, bo merilo za izbor organizatorja.

2. Izvajalec se mora obvezati, da bo poskrbel za promocijo prireditve, še zlasti za oglaševanje v sredstvih javnega obveščanja.
Občina Vipava za prireditev v soboto, 8.9.2001, zaračunava najemnino za prireditveni prostor v skladu z Odlokom o komunalnih taksah v občini Vipava (Uradno glasilo, št. 13/95). V primeru, da vstopnine za to prireditev ni, se najemnina prostora ne zaračuna.

Za prireditev v nedeljo, 9.9.2001, občina Vipava najemnine za prostor ne zaračunava.

Za pripravo razstave grozdja, vina in kulinaričnih dobrot zagotavlja brezplačno prostor v Lanthierjevem dvorcu.

Organizator mora sam pokriti tekoče stroške za prireditveni prostor in koriščenje prostorov Lanthierjevega dvorca ter očistiti prireditvene površine.

Za izvedbo razpisnih storitev občina Vipava ne zagotavlja sredstev.

O uvedbi vstopnine in njeni višini odloča organizator sam.

Prijave za izvedbo prireditve »Vipavska trgatev« oddajo ponudniki **do 4.6.2001 do 14. ure** na naslov: Občina Vipava, Glavni trg 15, Vipava, s pripisom: »Prireditev Vipavska trgatev 2001«.

Ponudnik mora prijavi predložiti:

- podatke o ponudniku, dokazilo o registraciji ter ustrezno dovoljenje za opravljanje dejavnosti, ki je predmet vsebine natečaja
- program prireditve, ki bo upošteval elemente, navedene pod točko 1. in 2. tega razpisa in oceno stroškov prireditve.

ŽUPAN
mag. Ivan Princes, dr.vet.med.

Kot kandidaturo za razpis smo na KS Vipava sestavili program, ki je bil delno že objavljen v prejšnji številki VG. Zaradi celotne slike Vipavske trgateve objavljamo celotno besedilo kandidature KS Vipava na razpis občine.

Krajevna skupnost
Vipava

Datum: 3.6.2001

OBČINA VIPAVA
GLAVNI TRG 15
5271 VIPAVA

ZADEVA: PRIJAVA ZA IZVEDBO PRIREDITVE VIPAVSKA TRGATEV V DNEH
7.,8.,9.9.2001

Kot organizator prireditve se prijavljamo Krajevna skupnost Vipava in zagotavljamo, da bomo pripravili naslednji program:

Petek, 7.9.2001 ob 20h Glavni Trg (Kinodvorana)

- otvoritev prireditve
- nastop pevskih zborov občine Vipava
- nastop folklorne skupine Vipava
- nastop skupine »žena« z Gradišča pri Vipavi
- nastop harmonikašev
- nastop tamburašev
- nastop solistov g. Koritnika
- recitacije na temo grozdja in vina

Svet Krajevne skupnosti skupaj s predstavniki posameznih kulturnih, športnih in ostalih organizacij je sklenil, da se petkova kulturna prireditev odvija na Glavnem Trgu in po potrebi lahko tudi v kinodvorani (veliko število nastopajočih in manjši stroški organizacije, možnost večje udeležbe).

Sobota, 8.9.2001

- start gorske kolesarske dirke za državno prvenstvo z Glavnega trga v Vipavi na Nanos
- pozdrav in pospremitve konj na pohod na Nanos
- otvoritev razstave fotografij dosedanjih prireditev »Vipavska trgatev«
- otvoritev razstave umetniških del vseh umetnikov in amaterjev, ki ustvarjajo v občini Vipava
- nogometna tekma med NK Vipava in slovensko žensko reprezentanco
- tekmovanje v gorskem plezanju v steni Bela
- državno prvenstvo konjev v preskakovanju ovir
- Od 21h do 01h nastop dveh skupin iz zgornje sredine Top lestvice

Nedelja, 9.9.2001

- razstava grozdja, vina in dobrot aktiva kmečkih žena
- organizacija ocenjevanja vzorcev vin društva vinarjev zgornje Vipavske doline
- prihod konjenice z Nanosa in vključitev v povorko kmečkih voz
- podelitev priznanj nastopajočim na športnih prireditvah in pri ocenjevanju vin
- po zaključku povorke prosta zabava z znanim ansamblom
- popoldan otroški živ-žav in tržnica, kot je bila v preteklih letih

Krajevna skupnost kot organizator se zavezuje, da bo poskrbela za vsa potrebna dovoljenja, čiščenje prireditvenega prostora do 6.30 naslednjega dne. Prav tako zagotavlja ureditev 4-5 parkirišč, redarstvo in potrebno uradno varovanje.

KS Vipava sprejme organizacijo prireditve pod pogojem, da se vse dneve ne pobira parkirna ne vstopnina. Za organizacijo naprošamo Občino Vipava za 1.000.000 SIT denarnih sredstev iz proračuna za leto 2001. Sredstva naj bi bila nakazana na račun KS Vipava do 30.6.2001, preko katerega bodo potekali vsi prihodki in odhodki za prireditev. Prav tako zagotavljamo, da bomo po prireditvi Občinskemu svetu Občine Vipava podali finančno poročilo. Svet KS Vipava skupaj s predstavniki športnih in kulturnih društev smatra, da ognjemet v samo prireditev »Vipavska trgatev« ne sodi. Prav tako so stroški za njegovo izvedbo previsoki.

KS VIPAVA
Predsednik KS Vipava
Vladimir Anžel Lr.

Prvotno je bilo mišljeno, da bi bila otvoritev Vipavske trgateve na Trgu s kulturnim programom, ki bi ga oblikovala vipavska kulturna društva. Ta del je odpadel zaradi zahteve občine, da mora biti otvoritev na Zemonu.

Z občine Vipava smo na KS Vipava prejeli naslednji dopis:

Obrazložitev – odpiranje ponudb Vipavska trgatev 2001 (priloga Zapisniku št. 22600-1/2001 z dne 11.6.2001)

Na osnovi javnega natečaja za izbiro organizatorja Vipavske trgateve 2001, Komisija predlaga, da se izbere Krajevna skupnost Vipava. Ponudba EgoTom d.o.o. Ajdovščina je bila nepopolna.

Glede zahteve KS Vipava po financiranju prireditve v višini 1.000.000 SIT Komisija smatra, da zahtevi ni mogoče ugoditi, ker v proračunu občine Vipava za leto 2001 ni predvideno financiranje prireditve Vipavske trgatev 2001.

Program prireditve Vipavska trgatev 2001 se zdi Komisiji ustrezen, meni pa, da je potrebno program VT 2001 uskladiti za petek, 7.9.2001 – skladno z razpisom (Zemono).

Komisija:

**Pavel Perhavec, l.r.
Helena Kobal, l.r.
Zlata Starc, l.r.**

Otvoritev na Zemonu je tako vključevala koncert Shirlie Roden in je s tem otvoritev Vipavske trgateve sovpadala z zaključkom prireditve »Podoba Slovenije – Imago Soveniae«. Teden dni pred prireditvijo pa se je otvoritev Vipavske trgateve zopet na zahtevo občine dejansko prenesla na Trg v Vipavo, kar je bilo združeno s prižigom bakle in zaključkom izgradnje I. faze plinovoda po Vipavi. Tako je dejanska otvoritev bila na Trgu v Vipavi, slavnostna pa na Zemonu. To je »potegnilo za seboj« dogovarjanje z gostinci, da »šanke« postavijo že v petek, prav tako vaje ansambla in urejanje ozvočenja. Ostalo je sicer urejala občinska uprava.

Mišljeno je bilo tudi, da bi gostinske usluge za vso Vipavsko trgatev prevzeli vipavski gostinci ali vsaj gostinci iz občine Vipava. Zaradi nezainteresiranosti domačih gostincev je gostinski del prevzelo podjetje EgoTom iz Ajdovščine.

Čeprav zanj nismo bili nič kaj navdušeni, smo zaradi pripomb za nedeljo zvečer pripravili tudi veliki ognjemet. Usoda ognjemeta je bila že v pripravi prireditve negotova zaradi povečane požarne ogroženosti naravnega okolja zaradi suše. Zadnji teden pred prireditvijo je dež sušo nekoliko omilil in je bila preklicana prepoved odprtega ognja v naravi. Z izvajalcem je bila podpisana pogodba. Ti so v nedeljo zvečer, 9.9.2001, čakali na izvajanje svoje predstave, vendar jo je na koncu zagodla burja. Zaradi varnosti smo morali ognjemet v nedeljo ob 21.00 odpovedati - eno uro pred predvideno predstavo.

Tako se je izoblikoval in izvedel naslednji PROGRAM VIPAVSKE TRGATVE 2001

PETEK, 7.9.2001

GLAVNI TRG

19.00 slovesen zaključek izgradnje I. faze plinovoda s simboličnim prižiganjem bakle ter kulturnim programom in zabavo do 24.00 ure

DVOREC ZEMONO

21.00 - VIPAVSKA TRGATEV 2001

slavnostna otvoritev Vipavske trgateve s koncertom Shirlie Roden

GLAVNI TRG

22.00 postavitve mlaja

SOBOTA, 8.9.2001

GLAVNI TRG

- 8.00 pričetek sejma obrti, ki bo v soboto in nedeljo
9.00 otvoritev razstave samostojnih umetnikov v dvorcu Lanthieri
10.00 start gorsko-kolesarske dirke za državno prvenstvo na Nanos
12.00 prihod kolesarjev, razglasitev rezultatov in podelitev nagrad

BALINIŠČE PRI GASILSKEM DOMU

- 13.00 pričetek balinarskega turnirja

STARA ŠOLA

- 15.00 - otvoritev stavbe stare šole

- razstava dobrot Vipavskih žena
- razstava grozdja
- razstava fotografij »Vipavska trgatev skozi čas«

DIJAŠKI DOM ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE VIPAVA

- 16.30 otvoritev razstave vipavskih ljubiteljskih ustvarjalcev s kulturnim programom

NOGOMETNI STADION

- 17.30 nogometna tekma: SLOVENIJA ŽENSKA »A« REPREZENTANCA: NK VIPAVA

GLAVNI TRG

- 20.00 zabava z ansambli: BIG BIBLS, ANA PUPEDAN, ZMELKOW

NEDELJA, 9.9.2001

GLAVNI TRG

- 8.00 predstavitev vozil RENAULT

- 9.00 predaja prapora konjenici Vipavske doline

STADION PRI KASARNI

- 12.00 konjeniške igre vprežnih in jahalnih konj

GLAVNI TRG

- 15.30 - otroški živ-žav

- BOGAT SREČELOV

- 16.00 godba na pihala z mažoretkami iz Tržiča

- 16.30 - sprevod vozov s prikazom starih običajev

- podelitev priznanj nagrajenim pridelovalcem vin
- podelitev nagrad kupcem vozil Renault

- 19.00 Zabava z ansamblom PRIMORSKI FANTJE

VIPAVSKO TRGATEV SO OMOGOČILI

GENERALNI POKROVITELJ: *AGROTIND VIPAVA 1894*

SPONZORJI:

NOVA KBM . področje NOVA GORICA
ZAVAROVALNICA TRIGLAV
PRIMORJE d.d. AJDOVŠČINA
ABC RENAULT NOVA GORICA
FRUCTAL AJDOVŠČINA
PROJEKT NOVA GORICA
KMETIJSKA ZADRUGA VIPAVA
HRANILNO-KREDITNA SLUŽBA VIPAVA
TRSTIČARSTVO VITIS BUDANJE
MLADIKA-TRSTNICA VRHPOLJE

FAMA VIPAVA
TELEKOM NOVA GORICA
KAVARNA URŠIČ VIPAVA
LIPA AJDOVŠČINA
BAR BABILON VIPAVA

OB TEJ PRILIKI SE ZAHVALJUJEMO VSEM, KI SO NAM POMAGALI PRI IZVEDBI PRIREDITVE:

Elektrotehnično podjetje SKAPIN Vipava
TV PRIMORKA Nova Gorica
Podjetje EGOTOM Velike Žablje
Radio NOVA Ajdovščina
JUNIJA d.o.o. Vipava
SLO-CAR Ajdovščina
BOŽO PETRIČ s.p. Vipava
GORIŠKI MUZEJ
Društvo DOLI Lokavec
Knjigovodski biro MILENA LIČEN s.p.
Kasarna SREČKO KOSOVEL Vipava
Cvetličarstvo TADEJ FABČIČ Vipava
KOMUNALNO STANOVANJSKA DRUŽBA Ajdovščina
ZIDAR Vipava
CESTNO PODJETJE Nova Gorica - enota Ajdovščina
SGP PRIMORJE Ajdovščina
g. PAVEL SKAPIN
g. IVAN REHAR
g. BRANKO PUC
AKTIV VIPAVSKIH ŽENA
g. dekan FRANC PIVK

DOBITKE ZA SREČELOV SO PRISPEVALI:

Fotokopirnica JULKA Ajdovščina,
ABC RENAULT Nova Gorica
JAKLIČ d.o.o. Vipava,
TRGO-EX Ajdovščina
Trgovsko podjetje LUCIJA Ajdovščina
Frizerski salon SIMON Vipava
Frizerski salom KARMEN HROVATIN Vipava
Pizzerija RENER Ajdovščina
VIGOR Vipava
Pizzerija Ambrožič Vipava
Gostišče PODSKALA Vipava
Gostilna PODFAROVŽ Vipava
FRUCTAL Ajdovščina
TEKSTINA Ajdovščina
MLINOTEST Ajdovščina
LIPA Ajdovščina
Pizzerija ZMAJ Ajdovščina
Foto »GO« Ajdovščina
Zavarovalnica MARIBOR
MAKO d.o.o. Slap
Trgovina TIKI Vipava
TOPLA MALICA Vipava
AGROIND Vipava
Gostilna ŠTOR pri Nives Ajdovščina

VIPAVSKA TRGATEV 2001 V SLIKI IN BESEDI

Petek, 9. september

Pred združenim domom uvodna slovesnost ob zaključku prve faze izgradnje plinovoda po Vipavi. Kulturni program oblikujeta oktet Brda in Tamburaški orkester pod vodstvom Vlaste Lavrenčič. Zbranim spregovori župan občine Vipava, g. Ivan Princes, predstavniki izvajalca del Adriaplin in predsednik KS Vipava **Vladimir Anžel**, ki je povedal:

Spoštovani gostje, spoštovani Vipavci!

Slovenska narodna pesem pravi: »Že čriček prepeva, ne morem več spat, v trgatev veleva...« V teh dneh narava z zreli sadeži sama vabi v »bendimo«. Vse dobre ljudi in predvsem vse Vipavce pa v Vipavsko trgatev vabi KS Vipava.

Po enoletnem premoru je zopet ozelenela trta v vinogradu Vipavske trgateve. Tisti, ki smo jo posadili in skrbeli za njeno rast, smo ljubitelji. Vipavsko trgatev smo pripravljali z volontersko zavzetostjo, tako kot so jo mnogi požrtvovalno pripravljali na njenih začetkih pred 30-timi leti. Kljub ljubiteljstvu sem prepričan, da bo že letošnja Vipavska trgatev dala kar nekaj zrelih sadežev. Če bo med grozdnimi jagodami kakšna še kislja, prosimo za razumevanje. Kar je bilo v naši moči in predvsem v moči neutrudnega organizatorja Borisa, smo storili.

Z otvoritvijo Vipavske trgateve pa imamo Vipavci še en razlog za praznovanje. Z današnjim dnem se končuje I. faza izgradnje plinovoda po Vipavi. V Vipavo bodo pritekli prvi litri zemeljskega plina. Simbolično bomo prižgali baklo.

Dovolil si bom še nadaljnjo, morda nekoliko samosvojo, primerjavo. Simbolično prižigamo »Olimpijski ogenj« Vipavske trgateve. Ko so stari Grki prižgali olimpijski ogenj, je pri njih utihnilo vse orožje in potihnila vsa nasprotja med njimi. Hvala Bogu Slovenci trenutno ne trepetamo pred orožjem, a kar se nasprotij tiče, bi bilo še kako potrebno, da bi tak ogenj pomiritve gorel v vsakem slovenskem mestu, v vseh slovenskih vaseh in žal tudi v mnogih slovenskih družinah.

Resni analitiki napovedujejo, da bosta v ne tako daljni prihodnosti največja problema človeka in človeštva: zagotoviti si dovolj energije in dovolj pitne vode. Tragika človeštva je, da zagotavljanje energije še bolj obremenjuje že tako načeto ravnovesje narave in še povečuje problem pitne vode.

Zato je vsak, še tako majhen projekt zagotavljanja čistejše, okolju prijaznejše energije, tako pomemben za našo skupno prihodnost. K čistejši energiji bo zagotovo prispeval napovedan projekt izrabe vetrne energije v naši bližini, k manjši obremenitvi okolja pa bo nekaj pripomoglo tudi ogrevanje s plinom.

Želim, da bi plin gorel v dobro in korist ljudem. Vsem Vipavcem pa želim, da bi del toplote, ki jo boste od plina prejeli za ogrevanje telesa, znali v sebi pretvoriti v tisto toploto, ki ogreva vipavsko, primorsko in slovensko srce in duha. Naj tudi letošnja Vipavska trgatev pripomore k temu!

Po slovesnosti na Trgu pred združenim domom se dogajanje ta večer preseli na Zemono. Po govoru gospoda župana se predstavi angleška pevka Shirly Roden z repertoarjem nekaj angleških, predvsem pa z na svoj način zapetih slovenskih pesmi. Poleg pevskega izraza nagovori poslušalce še eno dejstvo: večina ljudi po svetu (tudi Slovencev) drvi proti angleškemu izrazoslovju; možna pa je tudi obratna pot – da nekdo iz mogočnega angleškega govornega področja začuti lepoto in pomen tudi pri nas premalo in premalokrat cenjene slovenščine. Tudi če naglas besed ni zmeraj povsem pravilen, je naglas v srcu pravi.

Na dvorcu Zemono je zapela Shirly Roden.

Medtem, ko so se poslušalci po koncertu še gostili na zakuski, so na Trgu postavili mlaj v čast Vipavske trgateve 2001. Smreka je bila pripeljana z Nanosa. Mlaj, visok 13 metrov, so postavili vipavski gasilci ob pomoči pridnih krajanov. Obiskovalcem Trga sta petkov večer z glasbo do 23. ure popestrila brata Premrl iz Vipave. Ves večer na zelenici za bencinsko črpalko »deluje« zabava za najmlajše in malo manj mlajše na vrtljaku, avtomobilčkih...

Sobota, 8. september

Dogajanje se je začelo zjutraj ob šesti uri. Prizadevni organizatorji in gasilci so počistili Trg od petka zvečer. Nato je prišlo na vrsto postavljanje odra - dve prikolici je prispevalo podjetje SLO-CAR iz Ajdovščine - in okrasitev odra. Prav tako so organizatorji pripravili parkirišče. Ob osmih se je začelo dogajanje - prihajali so prvi prodajalci, ki postavijo stojnice. Zbirati so se začeli tudi kolesarji. Ob deveti uri je bila otvoritev razstave treh samostojnih umetnikov, Andreje Malik in Andraža Ježa s Slapa ter Roka Guliča iz Budanj, v Lanthierijevem dvorcu. Razstavo, ki so jo res odlično pripravili, so pripravljali en mesec.

Samostojni umetniki so pripravili lepo razstavo svojih del v Lanthierijevem dvorcu

Za postavitev razstave so samostojni umetniki porabili en mesec, sami so uredili in okrasili prostor

Nato na sceno stopijo kolesarji. Dodobra so napolnili Trg. O kolesarskem dogajanju je za kolesarski klub IZVIR Vipava dogajanje opisal **Lucjan Premrn**:

V soboto, 8. septembra, je kolesarski klub IZVIR VIPAVA organiziral tradicionalno 6. kolesarsko dirko Vipava-Nanos, ki je štela za državno prvenstvo in pokal Slovenije za kategorije amaterji, masters in ženske. Dirke se je udeležilo 324 tekmovalcev iz cele Slovenije. Start je bil na Vipavskem placu. Proga je potekala skozi Vrhopolje, kjer je bil leteči start, Sanabor na Nanos in je bila dolga 14 km. Višinska razlika je znašala 775 m. Progo je najhitreje prevozil Miran Cvet iz Hrastnika s časom 31 min. 44 sek., drugi je bil David Tratnik s Cola, tretji Lucjan Premrn iz Vipave, četrti Matej Cerkvenik iz Vipave...

Na zmagovalne stopničke za državno prvenstvo v cestno gorski vožnji so se po kategorijah uvrstili naslednji tekmovalci kolesarskega kluba Izvir Vipava:

Matej Cerkvenik	1. mesto v kategoriji	amater B
Alojz Fabčič	1. mesto	masters F
Lucjan Premrn	2. mesto	amater C
Darko Bajc	2. mesto	masters B
Franc Mikuž	2. mesto	masters D
Marko Rejec	2. mesto	masters E

Točke za pokal Slovenije so z uvrstitvijo med prvih deset v kategoriji dosegli poleg zgoraj navedenih še Sonja Premrn Žorž in Jernej Grilj s 6. mestom, Miloš Breclj z 8. mestom, Uroš Černigoj z 9. mestom in Damjan Černigoj z 10. mestom.

Kolesarji so dodobra napolnili Trg

Na dirko se je treba pripraviti

Priprava na start

Le brž proti Nanosu

Najboljši so bili vsi, nekateri pa še malo boljši

Popoldne se je dogajanje začelo v stari šoli. Dolgoletna prizadevanja po obnovitvi stare šole so le rodila sadove. Vipavska trgatev je bila odlična priložnost za otvoritev obnovljene notranjosti stare šole. Nekateri prostori stare šole že služijo namenu, za katerega so bili obnovljeni, nekatere prostore pa smo za ta namen že uporabili ob letošnji Vipavski trgatvi

in v njih postavili razstave grozdja, dobrot aktiva Vipavskih žena in fotografij »Vipavska trgatev skozi čas«.

Ob 15. uri je bila manjša slovesnost ob otvoritvi, ki jo je z odličnim petjem polepšal kvintet Ventus iz Vipave.

Ob otvoritvi je predsednik KS Vipava **Vladimir Anžel** povedal (obnovljeno po spominu):

Spoštovani Vipavci, spoštovani gostje!

Ob otvoritvi obnovljene notranjosti stare šole mi prihajajo na misel besede, ki so nekoč krasile vhod v to šolsko stavbo: VERI IN OMIKI. Vsak človek potrebuje vero v nekaj, v neko dobro ali Nekoga, kar mu daje smisel življenja. Celi rodovi Vipavcev pa so si v tej stavbi utrjevali enega izmed temeljev življenja – omiko. Danes imajo naši otroci in otroci vsega razvitega sveta (menim, da Slovenci spadamo vanj) ustrežnejše pogoje za pridobivanje omike. Problem ljudi v razvitem svetu pa postaja omikano preživljanje časa. Eni si ne znajo (ali ne znamo) več vzeti prostega časa, drugi pa ne vedo, kaj bi počeli s časom (imajo ga preveč) in jim je dolgčas.

Prav pri omikanem preživljanju časa imajo pomembno vlogo razna društva. In prav delovanju vipavskih društev so namenjeni obnovljeni prostori stare šole. Vsem Vipavcem želim, da bi ti prostori služili v dobro ljudem in vsemu kraju, želim pa nam tudi tega, da bi trdno verjeli v to, da bomo dočakali omikano ureditev tudi zunanosti in okolice stare šole.

Žal se je ob otvoritvi stare šole zbralo malo ljudi. Ogledali so si prostore stare šole in vse tri razstave. Za razstavo dobrot Aktiva žena iz Vipave in okolice se je potrudilo več kot dvajset žena. Na razstavi grozdja je bilo razstavljenih 24 avtohtonih sort zgornje Vipavske doline, katere so prispevali vinogradniki, ki so sodelovali na ocenjevanju vin (ocenjevanje vin je sicer potekalo teden dni pred prireditvijo Vipavska trgatev v prostorih stare šole). Na razstavi fotografij »Vipavska trgatev skozi čas« je bilo razstavljenih okrog 100 fotografij. Staro šolo in vse tri razstave si je predvsem v nedeljo popoldan ogledalo veliko ljudi.

Otvoritev prenovljenih prostorov stare šole

Razstava grozdja in vin pridelovalcev vipavske doline

Razstava dobrot vipavskih žena

Razstava fotografij »Vipavska trgatev skozi čas«

Kulturno dogajanje se je nadaljevalo v Dijaškem domu Škofijske gimnazije Vipava. Tudi tam se veselijo prenovljenih prostorov. Za priložnost Vipavske trgatev so v avli doma pripravili razstavo vipavskih ljubiteljskih umetniških ustvarjalcev. Obiskovalci razstave so imeli tudi možnost ogleda obnovljenega doma. Na otvoritvi razstave je v kulturnem programu sodeloval kvartet kitar in flavtistki Dominika Vovk in Urška Makovec. Ravnatelj Škofijske gimnazije Vipava, **Vladimir Anžel**, je ob otvoritvi razstave povedal (obnovljeno po spominu):

Spoštovani obiskovalci, spoštovani Vipavci!

Ob priložnosti tridesete Vipavske trgatev vas pozdravljam na prikazu umetniškega ustvarjanja vipavskih ljubiteljskih ustvarjalcev. Veseli me tudi, da vas lahko pozdravljam v prenovljenih prostorih dijaškega doma Škofijske gimnazije Vipava. Ker smo v primernem prostoru, sem za uvod izbral besede sedanjega papeža Janeza Pavla II., izrečene na nepozabnem srečanju z mladimi v Postojni pred leti: »Blagor vam, ki se vam pogled ne ustavlja na površju stvari, ...« Na površini stvari se ne ustavlja pogled tudi ustvarjalcem, ki se danes predstavljajo. Lepote sveta doživljajo globlje in jih izražajo vsak na svoj način umetniškega ustvarjanja.

Danes se predstavljajo: Oton Naglost iz Vipave z rezbarijami in s fotografijami na temo vinogradov; njemu se tudi iskreno zahvaljujem za pomoč pri postavitvi te razstave, Miloš Marc iz Vipave z likovnimi deli iz ciklusa »fosili«, Stanislav Hrovatin iz Vitovelj, z impresivno zbirko skulptur; Jurij Makovec z Gradišča pri Vipavi z likovnimi deli olja na platno in slike na steklu - motivi iz Vipave in motivi, ki nekako »pašejo« na Vipavsko trgatev, Taša Turk iz Vipave z likovnimi deli iz ciklusa »arhitekturni detajli«, Irena Legat iz Vipave z likovnimi deli tihožitij rož in risbe Marije sedem žalosti, zakonca Polona Kunaver Ličen in David Ličen iz Ajdovščine, vsak s svojim likovnim delom, Stanislava Hrovatin iz Manč in Liljana Likar iz Ajdovščine, z izdelki iz gline na tematiko Vipave in okolice. Dela svojega pokojnega očeta dr. Ružiča iz Sušaka je dala na razstavo tudi Nada Kostanjevic iz Vipave.

Namen te razstave ni umetniško ocenjevanje del, pač res samo njihova predstavitev. Drugi namen razstave je spodbuda še kakšnemu avtorju, da se nam ob letu obsorej pridruži, morda pa bomo kakšnega avtorja spodbudili k samostojni razstavi. Za ta namen je Vipava v zadnjem času pridobila kar nekaj primernih prostorov – to so prostori vseh vzgojno-izobraževalnih ustanov, zdaj tudi prenovljeni prostori stare šole in verjetno še kakšen prostor. Nekaj prostorov v Vipavi pa kar kliče po obnovi in uporabi tudi za razstavno dejavnost – s tem mislim na Lanthierijev kompleks. Po končanem kulturnem programu vas vabim, da si razstavo ogledate. Tisti, ki želite, lahko izkoristite priložnost in si ogledate prenovljene prostore dijaškega doma. Ta že služi svojemu namenu in je že skoraj napolnjen – letos v njem biva 65 dijakov. Svečano odprtje in blagoslovitev doma bo sicer naslednje leto, ko ustanova, iz katere je izšel dijaški dom in Škofijska gimnazija Vipava, praznuje 50-letnico. Že sedaj vabljeni tudi na to prireditev.

Na koncu bi se rad zahvalil kvartetu kitar in flavtistkama Dominiki in Urški za oblikovanje kulturnega programa.

Razstavo in dom si je ogledalo precej ljudi – predvsem v nedeljo popoldne.

Razstava ljubiteljskih umetniških ustvarjalcev v avli dijaškega doma Škofijske gimnazije Vipava

Na odprtju razstave je zaigral kvartet kitar...

...in flavtistki Dominika in Urška

Obiskovalci so si z zanimanjem ogledali razstavljenjena dela

Sobotno dogajanje se je nadaljevalo popoldne na nogometnem stadionu. Nogometna tekma med slovensko žensko »A« reprezentanco in veterani NK Vipava je na tribuno privabila lepo število gledalcev (v kratki zgodovini stadiona največje zabeleženo število gledalcev). Dekleta so povedla v prvi minuti. Do konca polčasa je veteranom uspelo izenačiti. V drugem polčasu so vipavski veterani dokazali, da še niso za odpis, kar se tiče (deklet ?) nogometa. Končni rezultat 3:1 za vipavske veterane. Vodstvo reprezentance in tudi dekleta so bili s sprejemom in gostoljubnostjo zelo zadovoljni in so izrazili željo, da še pridejo v Vipavo.

Dekleta slovenske nogometne »A« reprezentance

Moštvo veteranov NK Vipava

Pred tekmo

»Rožice za rožice« samo pred tekmo. Potem se je resno igralo.

Včasih bi rekli žogobrcarji. Kar se tiče žogobrcark, pa se lepše vidi kot sliši.

Po celodnevem dogajanju je prišlo še večerno dogajanje na Trgu. Zabava množice ljudi – ocenjuje se, da jih je bilo okrog 3500. Do dveh zjutraj so jih zabavali ansambli BIG BIBLS, ANA PUPEDAN, ZMELKOW pa seveda zabavišni park. Mladina je bila navdušena nad izborom ansamblov. Sobotni program se je končal po načrtih in se zaključil ob 2.30.

Vipava v nočnem dogajanju

Nedelja, 9. september

Nedelja zjutraj. Najprej je na vrsti čiščenje in pospravljanje. Pa še malo dežja. Zjutraj je še toplo in dež poneha.

Ob 9. uri zavzamejo trg konji. KS Vipava je predala Konjenici Vipavske doline prapor. Prapor je predal predsednik KS **Vladimir Anžel** z besedami:

Krajevna skupnost podarja in predaja prapor Konjenici Vipavske doline. Za konja pravijo, da je plemenita žival. Želimo vam, da bi prapor plapolal v plemenitost vseh, ki jih združuje Konjenica Vipavske doline.

Prapor je v imenu Konjenice Vipavske doline prevzel Franc Kodele, ki se je za prapor v imenu Konjenice Vipavske doline lepo zahvalil in obljubil, da ga bodo nosili v čast in ponos njihove konjenice.

Po predaji prapora so člani konjenice odjezdili nekaj častnih krogov po Vipavi. Ob enajsti uri so se zbrali pred farno cerkvijo, kjer je gospod dekan Franc Pivk prapor tudi blagoslovil. Po blagoslovu je bilo na stadionu pri kasarni tekmovanje vprežnih in jahalnih konj. Na tekmovanju je nastopilo osem vozov in preko 50 konjenikov. Najboljšo vprego je vozil g. Bogomir Marc, najboljšega konja pa je vodil g. Slavko Vidmar, oba iz Ajdovščine.

Prihod konjenice na Trg v nedeljo zjutraj

Predaja prapora Konjenici Vipavske doline

Častni krog Konjenice Vipavske doline po Vipavi

Blagoslovitev prapora Konjenice Vipavske doline

Prikaz spretnosti konj

V nedeljo se je nadaljeval tudi balinarski turnir, ki se je sicer začel že v soboto popoldan. Balinarski klub Vipava je na balinišču pri gasilskem domu organiziral območno tekmovanje v četvorkah, bližanju in izbujanju. Sodelovalo je dvanajst petčlanskih ekip. Ekipno je zmagal balinarski klub s Slapa.

V nedeljo popoldan je na Trgu dogajanje začel otroški živ-žav. Velike in majhne otroke je zabaval čarovnik iz Idrije. V nadaljevanju je obiskovalce Vipavske trgateve zabavala pihalna godba iz Tržiča z mažoretkami.

Osrednji del nedeljskega popoldneva je bil nastop "grofa Lanthierija in župnika Vrtovca" ter povorka starih vozov. Med povorko so ljudje poizkušali srečo na srečelovu. Sočasno je na starem polnilnem stroju, ki ga je posodil muzej iz Nove Gorice, Agroind polnil spominske steklenice z napisom »Vipavska trgatev 2001«.

Najmlajše je zabaval čarodej s triki in baloni

Mažoretke in pihalna godba iz Tržiča

"Grof Lanthieri in župnik Vrtovec"

Povorka starih vozov

Spominska polnitev

Po povorki se je množica ljudi zabavala z ansamblom Primorski fantje. Ti so se trudili, da bi ogreli množico, a jih je veliko zaradi mrzle burje hitro poiskalo zavetje doma. V ponedeljek zjutraj je bilo potrebno še pospraviti in počistiti (marljivi organizatorji in gasilci).

Fotografsko je Vipavsko trgatev 2001 spremljal Oton Naglost iz Vipave. Nekaj dogajanj je potekalo vzporedno vse dni – sejem domače obrti, zabavišni park, razstave, nekaj pa tudi v ozadju – redarstvo, čiščenje ter organizacija neutrudnega Borisa. Kako je glavni organizator doživljal priprave in potek prireditve, je povedal v razgovoru. V njem je osvetlil marsikatero podrobnost iz ozadja prireditve.

Sejem obrti

Brez vipavskih gasilcev prireditev ne bi bila izvedljiva

INTERVJU Z BORISOM LIČENOM – ORGANIZATORJEM PRIREDITVE »VIPAVSKA TRGATEV 2001«

*Organizator Vipavske trgatev
2001*

Boris, kdo ali kaj te je navdušil(o) za pristop k organizaciji te prireditve?

Navdušilo, bolj primoralo me je dejstvo, da lansko leto ni bilo nobene prireditve. Nevarnost je bila, da nekoč osrednja, tradicionalna turistična prireditev zamre. V Vipavi se (razen prireditev

Imaga) skoraj nič ne dogaja. Menim, da kraj kot je Vipava potrebuje neko turistično, promocijsko prireditev. Zato sem se čutil dolžnega nekaj narediti. Hitro sem začutil tudi, da bi prireditev lahko izpeljali.

Koga je bilo potrebno prepričati, da se bo prireditev izšla?

Najprej Svet KS Vipava, da smo sposobni prireditev organizacijsko in finančno izpeljati. Bil je kar velik dvom.

Potem so tu vipavska društva. Mislim sem, da bodo z večjim navdušenjem sprejela sodelovanje. Na koncu so res pomagali gasilci. Vsaka jim čast.

Ko ste vložili kandidaturo na razpis za organizatorja prireditve, si dvomil, da bo KS izbrana za organizatorja oziroma si se tega veselil ali bal?

Prepričan sem bil, da bomo izbrani in se hkrati veselil in bal. Bolj bal kot veselil.

Ali je prišel tudi dvom v sposobnost organizacije in uspeh prireditve?

Kmalu po potrditvi izbire organizatorja se je pojavilo vprašanje, kako bo. Predvsem, ko je prišel odgovor z občine, da za prireditev ne zagotavlja sredstev. Kasneje je toliko časa kot organizacija, zahtevalo iskanje sponzorjev za prireditev in srečelov. Ko so bili prvi odzivi na prošnje za sponzorstvo in postavljen okvirni program prireditve, dvomov ni bilo več. Samo višja sila bi lahko preprečila uspeh prireditve.

Ali si se pri organizaciji prireditve zgledoval po preteklih Vipavskih trgatvah?

Okvire prireditve je določal razpis občine. Mislim, da se je ta zgledoval po prireditvah prejšnjih let. Čeprav se po Vipavi širijo govorice, da je bila letošnja Vipavska trgatev naperjena proti nekdanjemu Turističnemu društvu kot organizatorju preteklih Vipavskih trgatev, to odločno zanikam. Prireditve prejšnjih let so bile kar v redu. Edino, kar je mene osebno motilo, je bila vstopnina. Prvi pogoj, da se pristopi k organizaciji prireditve, je bil, da je ta brez vstopnine in parkirnine. In tega smo se držali. Kar pa smo uspeli znotraj razpisnih pogojev narediti, je odraz kratkega časa, finančnih zmožnosti in neizkušenosti z organizacijo takšnih prireditev. Naš cilj je bil: kakršnakoli prireditev je boljša kot nič in če je že, smo jo po svojih močeh poskušali napraviti čim boljšo. Naš cilj ni bil biti podoben ali različen od prireditev prejšnjih let.

Česa si se organizacijsko najprej lotil?

Lotil sem se vsega hkrati. Res je, da je bila najprej postavljena pogodba z gostinstvom in zabaviščnim parkom. To mi je dalo spodbudo za naprej in tudi finančni temelj. Ostalo se je dograjevalo počasi.

Ali si se s kom posvetoval glede organizacijskih priprav?

Veliko so mi svetovali fantje iz Egotoma, ki so prevzeli gostinstvo.

Kaj ti je bilo pri organizaciji prireditve najtežje?

Prvi šok je bil že omenjeno dejstvo, da občina ne da denarja. Drugo, iskanje sponzorjev. Tretje, spremembe programa: 14 dni pred prireditvijo je prišla odpoved konjeniškega turnirja v

preskakovanju ovir in smo morali naknadno pripraviti prikaz spretnosti konjev; teden dni pred prireditvijo občina zahteva otvoritev plina in prižig bakle na Placu v Vipavi in je bilo treba spreminjati že dogovorjene zadeve (šanki, iskati muziko za v petek, ozvočenje).

Kaj ti je bilo pri pripravi prireditve najprijetneje?

Prijetne stvari pri takem delu razen zadovoljstva po uspeli prireditvi skoraj ni. Je le trdo delo. Prijetno je bilo tudi čutiti podporo vseh, s katerimi sem kontaktiral, da podpirajo prireditev, predvsem prireditev brez vstopnine.

Kako si bil zadovoljen s potekom prireditve?

Vse je šlo po načrtih, od petka zvečer do zaključka v nedeljo. Razen ognjemeta, ki je bil sicer pripravljen, a smo ga morali zaradi burje odpovedati.

Kako si bil zadovoljen z obiskom?

Izredno. Računamo, da je bilo v soboto zvečer okrog 3500 ljudi, v nedeljo popoldan pa 6000. Malo sem razočaran nad Vipavci glede obiska otvoritve obnovljene notranjosti stare šole.

Kako si bil zadovoljen s sodelavci, z ljudmi, s katerimi si sodeloval ali se srečeval med pripravami na prireditev in med samo prireditvijo?

Poskušali smo si razdeliti delo, kolikor se je dalo, da so posamezne dele pripravljali: kolesarji svoje, nogometaši svoje, konjenica svoje. Je bilo pa veliko dela s koordinacijo, s prijavi na upravni enoti, zavarovanjem, dogovarjanjem za čiščenje, redarstvom, s promocijo, z iskanjem sponzorjev, vabili, s prošnjami, z izdelavo plakatov, s podpisi pogodb... Vse to je bilo na meni. Potrkati je bilo potrebno na številna vrata (gotovo na več kot 100).

So mi pa veliko pomagali najprej tajnica KS Marija Černigoj, člani KS Vipava: Peter Golob, predsednik KS Vladimir Anžel, Andrej Lavrenčič, Alojz Peljhan in Miro Trošt, potem Zlata Starc in Valči Rodman. Pomagali so mi tudi fantje iz Egotoma in Agroinda.

Čez vse pa so vipavski gasilci. Nanje se res lahko zaneseš. Brez njih se prireditve ne bi dalo izpeljati. Kot vodja prireditve se jim zahvaljujem in sem ponosen nanje.

Sem pa imel z večino, s katerimi sem se srečeval, pozitivne izkušnje: nastopajoči (muzika), trener ženske ekipe, gostinci, sponzorji, lastnik zabavišnega parka. Vsi so bili izredno zadovoljni in vsi so izrazili željo, da se drugo leto spet srečamo.

Pomoč vipavskih gasilcev je bila nepogrešljiva

Red in veselje je naše povelje!

Tisto, kar ljudi posebej zanima je, kako se je lahko prireditev finančno izšla brez vstopnine in parkirnine? Kateri so bili glavni prihodki in odhodki proračuna prireditve?

Glavni prihodek je bil delež sponzorjev za prireditev in srečelov, potem najemnina prostora za zabavišni park in najemnine stojnic. Pomembna je bila priprava pogodb, s katerimi smo nekaj finančnih obveznosti razdelili.

Tako je bilo na bremenu KS v petek ozvočenje, priprava košev za smeti (za vse tri dni). Prireditve na Zemonu je tako in tako spadala še pod prireditve Imago, prav tako je prireditve ob prižigu bakle bila na pobudo in zahtevo občine oziroma izvajalca del Adriaplina. V soboto je bilo na nas čiščenje, nekaj stroškov s sofinanciranjem nagrad za kolesarje, balinarje, ozvočenje. Nekaj je

V nedeljo popoldan je množica gledalcev napolnila Trg

stala priprava razstav v stari šoli. Ostale razstave v Lathierijevem dvorcu in v dijaškem domu ŠGV so pripravljali umetniki sami oziroma dom. Prav tako so nogometaši pripravljali tekmo sami, stroški prevoza reprezentance pa so bili na naših ramenih, prav tako darila za žensko ekipo. Ob sklenitvi pogodbe med KS Vipava in gostinstvom EGOTOM je bilo podpisano, da med nami ne bodo potekale nikakršne finančne transakcije. Zato je bilo podpisano, da namesto pristojbine podjetje Egotom preskrbi in plača nastopajoče za soboto zvečer. V nedeljo je bilo na nas zopet čiščenje, ozvočenje, prapor, pihalna godba, mažoretke, voditeljica, povorka voz, čarovnik, nastopajoča v osebah grofa Lanthierija in župnika Vrtovca in ansambel. V ponedeljek zjutraj je bilo še enkrat čiščenje.

Potem smo imeli kar nekaj stroškov s prijavo in zavarovanjem prireditve, z izdelavo in distribucijo plakatov, razpošiljanjem vabil za sponzorstvo, s pokrivanjem stroškov za elektriko, za oglase na radiu, Primorka je oglaševala v zameno za snemanje, priprave ognjemeta (čeprav ni bil izveden) in še veliko malenkosti, ki pa skupaj kar nekaj nanesejo. Vse to bomo pokrili iz sponzorskih sredstev. Dokončnega finančnega poročila še ne morem dati, ker še niso prišli niti vsi računi niti še ne vsa po pogodbah obljubljena sponzorska nakazila. To bo trajalo še kakšen mesec, kolikor so plačilni roki. Po do sedaj znanih prihodkih in odhodkih za samo prireditve menim, da bo še nekaj ostalo in če bo, bomo gotovo to smotrno vložili – recimo v objekt stare šole.

Pripomnim naj še, da so šli vsi prihodki in odhodki preko žiro računa KS Vipava in so tako evidentni.

Zdaj, ko je prireditve mimo, ko si se oddahnil, kako bi jo ocenil?

Je uspela po organizacijski, izvedbeni in finančni plati. Ni prišlo do nobenega incidenta, nobenih pritožb ne med prireditvijo in ne po njej, ne do kakšnih napak pri izvedbi.

Moram povedati še to, da sem bil prijetno presenečen nad sobotnim večerom. Čeprav je v preteklosti vladalo negativno mnenje o mladini na dan sobotnih večerov, se je večer končal do minute točno (ob uri, kot je bila odločba upravne enote). Ko smo v nedeljo zjutraj čistili, tudi ni bilo nobenih posebnih odpadkov razen »normalnih«. Dobili smo samo tri razbite steklenice. Tudi WC-ji niso bili popackani.

Bi se rad komu posebej zahvalil?

Ja, vsem, ki so kakorkoli pomagali – nekaj sem jih omenil že prej in upam, da nisem koga pozabil, da ne bo zamere. Res vsem, ki so bili zraven.

Zahvaljujem se tudi vsem, ki so pomagali finančno, z dobro besedo in z obiskom.

Koliko časa si porabil za pripravo in izvedbo prireditve?

Najmanj 400 ur. Toliko jih imam evidentiranih in jih poklanjam kraju Vipava. Je pa še veliko ur, voženj, telefonskih klicev, katerih sploh nisem štel.

Ali je ostalo še kaj volje za naslednjo prireditve?

Ko gledam fotografije letošnje Vipavske trgate, vidim, da si veliko stvari nisem uspel niti prav ogledati. Upam, da bom lahko kdaj tudi jaz samo užival, ko bo prireditve pripravljali kdo drug in če je kdo pripravljen, ne bom nič užaljen.

Čeprav sem še dva dni pred prireditvijo sklenil, da se nikoli več ne lotim organizacije tega, sem bil po prireditvi zadovoljen in presenečen nad uspehom. Volja je in če bo zdravje in tako prepričanje, če bo podpora KS Vipava, občine in še koga, bo naslednja Vipavska trgatve takšna ali še boljša. Ob tej priliki prosim Vipavce, ki bi radi sodelovali ali imajo izvirne ideje, da se nam pridružijo.

Na koncu, kako bi predstavil samega sebe?

Lahko rečem, da sem poskušal biti z vsemi, s katerimi sem delal, odkrit.

Drugače pa je zame najpomembnejša družina, nato služba. Menim pa, da bi vsak, ki se čuti kolikor toliko sposobnega, moral poskrbeti tudi za okolje, v katerem živi, da je to urejeno in čim lepše.

Takšni odnosi, kot jih imam doma, v družini, bi želel, da bi bili tudi v kraju. Da bi se ljudje čutili bolj zavzeti za kraj, da zanj kaj naredijo, da bi bilo vsem boljše in lepše.

Boris z družino

*Z glavnim organizatorjem Vipavske trgatve 2001 se je pogovarjal, zbral gradivo in ga uredil
Vladimir Anžel, predsednik KS Vipava*

IZ NAŠE PRETEKLOSTI

VIPAVSKO NAJDIŠČE ŽAR

Kot je znano, je že ob samem začetku izvajanja del za komunalno plinifikacijo prišlo do zelo zanimive najdbe. Pri kopanju globokega jarka vzdolž ulice med cerkvijo in Hrovatinovo hišo je stroj zadel ob skupino žar. Najdba je upravičeno postala senzacija. Ko je bila žaram ugotovljena starost, da izhajajo namreč iz X. ali XI. stoletja, je bilo nadaljnje ugibanje odveč, saj ni bilo dvoma, da so pogrebniški kot tudi pokopani bili Slovenci izpred krščanske dobe, kakor tudi, da so bili to vsi naši davni vipavski rojaki izpred tisoč ali še več let. Poleg žar je pomembno tudi mesto njihovega najdišča. Verjetno je bil ta prostor uporabljen kot pokopališče že dosti prej in je ostal to tudi še mnogo stoletij, vse dokler ni bilo pripravljeno novo pokopališče, na katerem je bil prvi pokopan Janez Jurij Vidic dne tretjega junija 1786, medtem ko je bilo staro pokopališče ob cerkvi opuščeno.

Sto let po tem dogodku je prišlo do obsežnih preureditev prostora ob cerkvi kot širše okolice: odstranjeno in terensko znižano je bilo pokopališče; leto prej je bil sezidan kamniti most (1885) na Beli, nadomestek lesenega; za povezavo ceste s tega mosta in glavno cesto je bila tesna uličica razširjena na teren bivšega pokopališča; od mosta do glavne ceste je bila odstranjena krajša vrsta tesnih hiš, da je dobila cesta izravnani tek, cerkev pred njo pa zaključen trg (ki nima imena).

Omenjena cerkev, t.j. župna cerkev iz leta 1556, ki naj bi bila postavljena na istem mestu kot predhodna, je posvečena sv. Štefanu. Navajam odlomek iz dipl. naloge J. Cecilije Kobal iz leta 1973 zaradi nekaterih zgodovinskih podatkov:

“Začetki vipavske fare segajo daleč v preteklost. Po J. Grudnu sodi Vipava med najstarejše fare na Goriškem ter naj bi nastala že v prvi polovici srednjega veka. Po podatkih, ki jih nudi shematizem Ljubljanske škofije iz leta 1859, str. 152, naj bi postala duhovnija leta 1275. Zdi pa se, da bo treba iskati začetek fare v še bolj zgodnjem obdobju. Leta 1345 je bila namreč zgrajena župna cerkev sv. Štefana, ker je dotedanja cerkev sv. Marka postala premajhna. V 14. stoletju se omenjata župnika Amelricus in Nicolaus de Laas.”

Omemba, da je potrebno iskati začetek fare v zgodnejšem obdobju, je utemeljena, ker je spregledano dejstvo, da je bila Vipava župnija še v času, ko so se le-te ustanovljale ob prelomu prvega tisočletja. Tedaj je kot novonastala župnija pač morala imeti tudi svojo cerkev. Za začetek morda le leseno.

Vinko Premrl

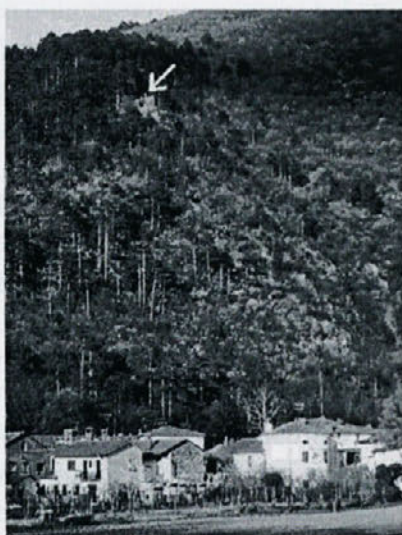
KAPELICE IN ZNAMENJA V NAŠEM OKOLJU

9. del

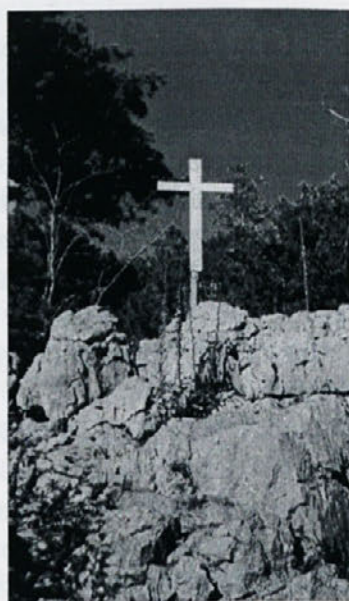
12. Križ na pobočju Nanosa

Znamenje spada v skupino znamenj različnih oblik. Znamenje predstavlja preprost, približno 1,5m visok lesen križ. Pritrjen je na borov količek, ki je zataknjen v skalno razpoko. Iz Vipave, od daleč, je videti precej impozanten, ko ga zagledamo na strmi čistini med borovci. Z mesta, kjer je križ postavljen, je lep razgled na Vipavo, posebej na del Vipave okrog gradu v Tabru. Vendar je treba za lep razgled potrpeti: tu je dosti robidovja in klopov.

Križ je postavil g. Riko Premrl. Ta je zgodaj spomladi leta 1944 kot mlad fant pasel koze na pobočju, kjer je zdaj križ. Pobočje takrat še ni bilo tako poraščeno kot je danes. Sestri sta mu prinesli hrano. Nanje so začeli z mitraljezom streljati domobranci, ki so imeli v Lanthierjevi graščini postojanko. Nanje so streljali misleč, da nosijo hrano partizanom. Na pobočje so domobranci z lahkim topom izstrelili še tri granate. G. Riko se je s sestrama srečno rešil - s pobočja so se priplazili nekje pri današnjem dijaškem domu. V zahvalo za srečno rešitev je g. Riko postavil križ ob 50-letnici dogodka - na veliki petek 1994. leta.⁴⁷

*Pobočje Nanosa nad Tabrom.
Puščica označuje mesto, kjer stoji
»Rikov« križ*

Rikov križ od blizu

13. Leseno znamenje na Gradišču pri Vipavi

Znamenje stoji ob cesti na Gradišče pri Vipavi. Spada med znamenja različnih oblik. Je preprosto znamenje na lesenem količku, na katerega je na višini približno enega metra pritrjena majhna lesena hišica, visoka 30 in široka 20 cm. Hišica ima dvokapno leseno strešico, ki jo zaključuje križ iz modernega materiala - nosilec televizijske antene. V hišici je podoba Jezusa. Podobno znamenje je tam stalo že prej. Prvotno znamenje je dala postaviti družina Petrič - Lukovi, ki so imeli zraven znamenja domačijo. Znamenje so dali postaviti v spomin na moža/očeta Štefana Petriča, ki ga je (verjetno) leta 1911 ubila strela pod hrastom v bližini

vile Ane. V neurju sta se še z nekom zatekla pod hrast. Ko je kazalo, da bo neurje ponehalo, sta stekla izpod hrasta, pa je začelo zopet grmeti. Oni drugi je vseeno stekel do vile Ane pod streho, Petričev - Lukov pa nazaj pod hrast. Tja je udarila strela in ga ubila. V spomin so domači postavili znamenje. Otroci iz bližine so zmeraj rekli tam »pr' kapelci«. Znamenje je bilo tudi prej leseno. Ker je les propadel, so ga Lukovi enkrat že obnovili. Pred približno petindvajsetimi leti pa je bilo znamenje popolnoma »raznešeno«. Tam, kjer je stalo prej, so naredili dovozno pot do sosednje domačije. Znamenje so ohranjali v spominu bližnji domačini.⁴⁸ Bližnji stanovalci so se dogovarjali, da bi postavili novo. Leta 1992 so zamisel uresničili, zgolj iz želje, da znamenje obnovijo. Sedanje znamenje je izdelal in ga postavil Venčeslav Premrl na pobudo Marije Fabjan, hčerka Anuška Premrl pa je prinesla podobo.⁴⁹ Letnica na hrbtni strani lesenega stebrička priča o času postavitve.

Leseno znamenje na Gradišču pri Vipavi

Jezusova podoba v hišici znamenja na Gradišču pri Vipavi

14. Križ na Nanosu ob poti na Furlanov hrib

Spada med znamenja različnih oblik. Pod vejami velike smreke se na deblu skriva leseno znamenje. Približno 40cm visoka lesena hišica, v kateri je lesen križ, je pritrjena na deblo približno v višini človeka. Znamenje verjetno (takšnih znamenj je verjetno po Nanosu še več) spominja na nesrečo pri podiranju ali spravi luča. Kdaj je znamenje nastalo in s kakšnim namenom, ni znano.

Vladimir Anžel

Viri:

⁴⁷ Povedal g. Riko Premrl

⁴⁸ Povedala ga. Marija Fabjan

⁴⁹ Povedal g. Venčeslav Premrl in ga Štefanija Premrl

Znamenje na smreki na Nanosu

KULTURNA DEJAVNOST PO KONCU I. SVETOVNE VOJNE

V Kraljevini Italiji, katere del so bili tudi naši kraji, so še nekaj časa obstajala izobraževalna društva in izhajali so slovenski časopisi Edinost, Goriška straža, mladinski mesečnik Naš čolnič in drugi. Naši ljudje so tudi na vasi z veseljem prebirali slovensko besedo, gojili slovensko pesem in radi igrali v naših slovenskih igrah po vaških odrih, ki so bili preprosti, pogosto na *štalah*, v *fldurjih*, *hramih* in tudi v dvoranah. Moji starši na Slapu so bili naročeni na nekaj slovenskih časopisov, mi otroci smo jih zelo radi prebirali.

Iz svojih šolskih let na Slapu se spominjam zelo aktivne učiteljice Ive Justin iz Kamnika, ki je več let učila v naši vasi. S sestro sta stanovali v šoli na Slapu. Vodila je pevski zbor, prirejala igralske nastope in druge kulturne prireditve. Posebno slovesne so bile ob koncu osemletnega šolanja. Zelo je spoštovala g. Ivana Mercino z Goč kot dobrega šolnika, ki smo ga včasih videli v njeni družbi na šoli.

Posebno mi je ostala v spominu kulturna prireditev na dan naše šagre na Slapu za god sv. Jakoba, 25. julija. Takrat so nastopala tudi druga kulturna društva iz okolice. Šagro so organizirali društveni člani Izobraževalnega društva s Slapa. Nastopali smo v večjem prostoru na skednju pri Bonetovih in naštudirali igro F. Saleškega Finžgarja Veriga. Glavno vlogo je odigral moj brat Franc. Med odmori je igrala tamburaška godba iz Dornberka. Počastili smo tudi obletnico smrti našega goriškega slavčka, Simona Gregorčiča. Na oder smo postavili ob njegovi sliki še oljčno drevesce. Ta večer smo tri dekleta recitirale njegovo dolgo pesem Oljki. Jaz sem začela s prvo kitico. Še sedaj jo znam na pamet: "Drevo, cvetoče v vinskem bregu, lepo zeleno v belem snegu, oj drago oljkovo drevo, pozdravljam te srčno, srčno!..." Za menoj sta recitirali še moji sošolki Ida in Rozi s Slapa.

Veličastna je bila tudi kulturna prireditev v Dornberku. Tam so nastopili tudi združeni vipavski telovadni krožki. Mladinci so izvajali težje vaje na drogu. Dekleta smo bile v mornarskih oblekicah, ob glasbeni spremljavi smo izvajale lahke vaje. Ob koncu je nastopil telovadni dekliški krožek iz Gorice. Dekleta so bila v črnih oblekicah.

Z vajami so simbolično spremljale naslednjo pesem:

I.

*Kaj pa delaš, angelček?
Moji mami šulenček.
Tvoji mamci šulnov treba ni,
ona že mrtva leži.*

II.

*Včeraj sem šel na špancir,
srečal sem pogrebcev štir;
vprašal sem, da kej neso,
rekli so, da tvojo mamico.*

III.

*Dol postavte in odkrijte jo,
da bom vidu svojo mamico...*

Kmalu pa je bilo našega veselja konec, ker so italijanske oblasti prepovedale vse prireditve v slovenščini in razpusstile vsa naša društva. To nas je zelo potrla in užalostilo, tako starejše kakor tudi nas mlajše. Nekateri od nas so odšli kot emigranti v Ljubljano. Tako so storili tudi naši sorodniki Terčeljevi iz Šturij, ki so stanovali Na livadi. Moje starše so prosili, če bi lahko ena od nas treh deklet odšla z njimi za pomoč bolehnim mami, ki je imela tri majhne otroke. Starši so določili mene. Tako sem res odšla leta 1928 s to družino v Ljubljano. Stanovali smo v pritličju hiše Vipavca g. Martina Silvestra v bližini Plečnikove cerkve v Šiški. Tam so imeli frančiškani v cerkveni hiši društveno dvorano za prireditve. Vpisala sem se v tamkajšnje kulturno društvo skupno s svojo bivšo učiteljico s Slapa, Ivo Justin, ki se je tudi preselila v Ljubljano. Takoj je začela z učenjem mladinske igre "Jurček" v 4 dejanjih. V tej igri sem jaz odigrala vlogo krčmarice.

V igri Jurček kot krčmarica (stojim za mizo v ozadju) v Ljubljani leta 1929.

bi zatrl slovenski jezik, vrstile so se aretacije, zapori, preganjanja. Med žrtvami je bil tudi g. Lojze Bratuš, ki je umrl v hudih bolečinah. V njegov spomin so potem poimenovali prenovljeni društveni dom v Gorici.

Zofija Marc

Narodnoosvobodilno gibanje v Vipavi 1941-1945 - DOPOLNILO

Prejeli smo naslednje dopolnilo k sestavku "Narodnoosvobodilno gibanje v Vipavi 1941-1945 - leto 1943":

Nisem zasledil, da bi kaj zapisali o pokojnem Milanu Bajcu - Stricu.

V prvi knjigi - SLOVENKE V NARODNOOSVOBODILNEM BOJU, je Lojzka Trošt, poročena Podgornik, na strani 160, med drugim zapisala:

"V februarju 1942 leta, smo imeli terenci Slapa na skrbi bolnega in prezeblega partizana Milana Bajca - Strica. Slavka Malik je šla ponj v Cerkno. Sodeloval je Dražgoški bitki. Bil je brat Draga Bajca." To pomeni, da je bil eden od prvoborcev in verjetno edini Primorec, ki naj bi bil udeležen v znani Dražgoški bitki.

Natanko leto dni kasneje, 27. februarja leta 1943, je Milan Bajc - Stric padel skupaj s soborci. Bila je skupina sedmih partizanov, ki jih je presenetila že dalj časa napovedovana velika italijanska hajka."

V knjigi PRIMORSKA PRED VSELJUDSKO VSTAJO 1943, pa je zgodovinar Dr. Ferenc med drugim zapisal:

"Najhujši udarec pa je narodnoosvobodilna vojska v Vipavski dolini utrpela 27. februarja 1943. leta." Mišljen je zgoraj omenjeni spopad, v katerem so bili ranjeni ali ubiti naslednji partizani: (glej sliko)

1. Andlovic Pavel - Sočan, roj. 1924, Lozice

2. Bačar Alojz - Stric, roj. 1920, Tevče

Navedena sta bila domnevno zajeta na območju Šmarij. V skupini Milana Bajca - Strica, naj bi bili:

3. Bajc Milan - Stric, roj. 1912 v Vipavi (na spominskem obeležju Bajec?)

4. Čehovin Franc - Cveto, roj. 1913, Branica

5. Kavčič Jakob - Noe, roj. 1913, Zadlog pri Črnem Vrhu

6. Krča Franc - Čuč, roj. 1912, Rovte (na spominskem obeležju 1911)

7. Koren Franc - Zdravko, roj. 1924, Budanje (brat Jožefa Korena)

8. Repek Franc, roj. 1922, Erzelj

9. Žnidaršič Anton - Tonček, roj. 1921, Lože

Italijani naj bi ranjene in padle prepeljali na cesto pred vasjo Gabrje in se nad njimi sadistično izživljali s tem, da so jim glave razbili s koli.

Razen navedenega se je v istem mesecu zvrstilo še nekaj dogodkov, ki so še kako zaznamovali NOG v tem našem predelu.

V noči od 2. na 3. februar je nad sto mladeničev letnika 1925 in 1926. odšlo v partizane.

V noči med 14. in 15. februarjem je bila na koncu zaselka Bela napadena in po krajšem spopadu pobita skupina osmih partizanov. Patrolo je vodil Ivan Razpor - Grozdan iz Vrhpolja. Pred leti jim je bilo postavljeno spominsko obeležje na začetku zaselka Bela.

V isti noči je bil ob napadu na Idrijsko Belo smrtno ranjen poveljnik Trnovske, ali kot so jo imenovali, Vojkove čete - Janko Premrl - Vojko.

A kljub vsemu temu, ob absolutnem pomanjkanju orožja vojaško neusposobljenim kadrom je iz logorja med Podrago in Štjakom v noči med 19. in 21. februarjem 1943. leta, odšla na pohod skupina nad 120 partizanov skupno s spremstvom cca 15 borcev druge Gornjevipavske partizanske čete. Že imenovani Dr. Ferenc je ta pohod poimenoval za - PRVI TRANSPORT NOVINECEV NA DOLENJSKO.

Menim, da bi morda kazalo dopolniti navedbe za februar 1943, predvsem s podatki o Milanu Bajcu, katerega fotografijo sem dobil in jo prilagam.

Spomenik padlim pred vasjo Gaberje

Franc Tomažič

O Milanu Bajcu smo objavili obširen zapis v Vipavskem glasu št. 16, str. 13 - december 1990. Objavljamo ponatis, ker mnogi prve številke glasila niso hranili.

MILAN BAJC

Milan Bajc, fotografija iz leta 1939

Ena izmed ulic v Vipavi se imenuje Ulica Milana Bajca, to je ulica od Trga Pavla Rušta (od stare šole) do križišča pri Pavzinu, domačini jo imenujejo tudi "gasa", (Gasse je nemško ime za ulico), v preteklosti pa so jo imenovali "cvetna ulica", ker je bilo na oknih veliko rož. Spoznajmo, zakaj je "gasa" leta 1985 dobila novo ime.

V "gasi" - pri Bajčevih, sedaj Rodmanovi, št. 14, se je rodil leta 1912 očetu Ivanu Bajcu in materi Ivani, rojeni Hrovatin, kot četrti otrok sin Milan. V svoji mladosti je tudi on, kot brat Drago, živel pri teti po materini strani, Milki Hrovatinovi v Gorenji vasi nad Škofjo Loko. Izučil se je za peka. Tam ga je zatekel tudi razpad stare Jugoslavije, tam je vzpostavil leta 1941 prve stike z narodnoosvobodilnim gibanjem, vključil se je v priprave za vstajo, že decembra 1941 pa se je s terena moral umakniti v partizansko enoto Cankarjevega bataljona.

Bil je udeleženec tridnevne dražgoške bitke, po bitki pa se je umikal na Jelovico v dvometrskem snegu in mrazu 30 stopinj pod ničlo. Zaradi mraza so mu zmrznile noge in s pomočjo domačink se je bolan in z ozeblinami prebil v Cerkljo, od tam pa sta ga brat Žane in Slavka Hočevnar pripeljala s taksijem na Slap pri Vipavi, kjer se je zdravil pri Malikovih, Podgornikovih in Troštovih, Zdravila za zmrznjene noge je pripravljala dr. Jamškova v lekarni v Vipavi.

Po okrevanju se je že marca 1942 vključil v Vojkovo četo in sodeloval 18. aprila 1942 v slavni bitki na Nanosu. Soborci so ga zelo cenili zaradi njegovih moralnih odlik - vztrajnosti, vzdržljivosti

Med padlimi partizani leži tudi truplo Milana Bajca pred pokopališčem v Kobdilju pri Štanjelu. Stoječi gospod s klobukom je znani arhitekt Maks Fabiani, takratni štanjelski župan. Padli na fotografiji so bili vpisani v evidenco na mirenskem pokopališču pod oznako "inconosciuti ribelli" (nepoznani uporniki)

in tovarštva, ki so krasile njegov značaj. Postal je komisar Vojkove čete. Po preboju z Nanosa je s Trnovskega gozda prihajal v Vipavsko dolino v okolico Slapa. Februarja 1943 se je s skupino partizanov zadrževal v bližini vasi Gabrje, kjer je skupina 27. februarja čakala na kurirsko zvezo s Pivko pozno v noč. To je bilo zanje usodno. Ta predel so obkolili Italijani, ki so prihajali iz Vipavske doline in iz Branice, pregledovali vsak grmiček in obroč se je ožil. Partizanska skupina se ni mogla umakniti, čeprav je to poskušala storiti v smeri proti Podragi. Odšli so proti Gabrju, vendar so jih izsledili psi.

V neenaki borbi z italijanskimi fašisti je padlo sedem partizanov. Fašisti so jih privezali na kamione in vlekli skozi Gabrje. Nato so jih odpeljali skozi Štanjel v Kobdilj, jih vrgli pred pokopališče in prignali domačine, da so jih morali gledati. Pokopali so jih v skupni jami na mirenskem pokopališču.

Milan Bajc, s partizanskim imenom STRIC, je dal svoje življenje za domovino v boju z istimi fašisti, ki so mu pred 15 leti pognali v prezgodnjo smrt brata, pesnika Draga.

Njuni imeni sta vklesani na spominski plošči na rojstni hiši.

Vera Poniž

* * *

...in še dopolnili za leto 1943 in 1944.

Ob prihodu Nemcev v Vipavo je bil prva žrtev 25. septembra 1943 partizan Ludvik Curk, ki je bil kot član Vipavske čete ustreljen na cesti Vipava-Vrhopolje pri šolskem vrtu.

Žrtev nemške vojske v Vipavi je bil tudi Avgust Rehar, ki so ga Nemci ubili 20.1.1944 na Ruštovem trgu.

* * *

Baron J. H. Maasburg - DODATEK

Pri objavi članka o baronu Janezu Henriku Maasburgu je v prejšnji številki izpadel pripis avtorice ob koncu sestavka: "Vsem, ki so mi pomagali pri oblikovanju tega zapisa, se iskreno zahvaljujem" in naslednja fotografija z razlago:

Ob sedečem invalidu vidimo mlado baronico Rozo Tribuzzi Maasburg. Freska je v prezbiteriju cerkve sv. Štefana v Vipavi.

GRABRIJANOVI-MOJI PREDNIKI

Naša teta Anda

Teta Anda, ko še ni bila teta - l. 1917

in pet nečakinj: Lenke, Ota in Wanda so Stankove hčere (njegova žena Iluška je bila Madžarka), Čiči in Pupa sta bila Ekina otroka (njen mož, Italijan Dino Colombo), in jaz, Breda, Marina hči (njen mož, moj oče, je bil Henrik Minkuš, doma iz Vipave). In vsem nam je bila Anda naša teta Anda.

Ančka, kot jo je imenoval njen tata, je bila ponos in up svojih staršev, posebno očeta. Šolala se je v Šmihelu pri Novem mestu pri notredamskih sestrah. Bila je vzorna učenka in gojenka.

Ohranjeno je pismo, ki ga je Anda dobila iz Šmihela po koncu šolanja pri č. sestrah. "Punčke" so Andine mlajše sestre.

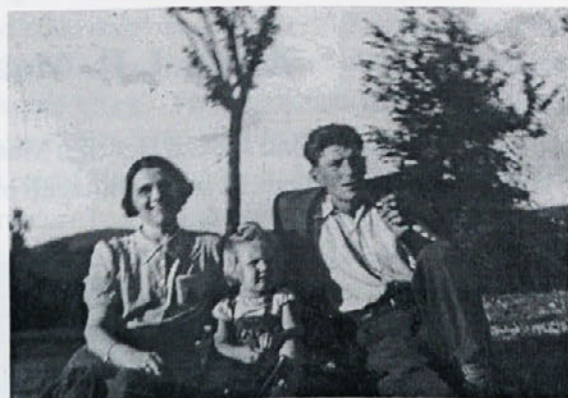
Ljuba Anica! Hvala za razglednice in pozdrave. Je

Eka, njen mož Dino, teta Anda (z očali), Ota in Lenke, Stankovi hčerki, Čiči in Pupa, Ekina otroka (Milan, 1938)

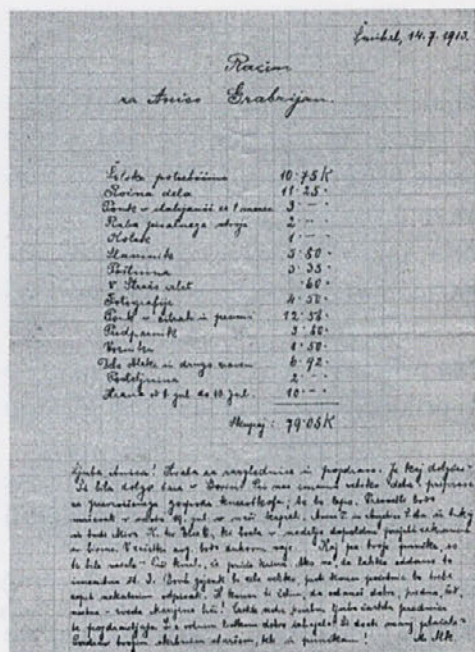

Vse moje sestrične in bratranec: Pupa, Ota, Lenke, Wanda in Čiči. Sedijo: teta Eka, stara mama in teta Anda s Sultanom.

Teta Anda, jaz Breda in moj ate v Brezovici l. 1938

kaj dolgčas? Si bila dolgo časa v Gorici? Pri nas imamo veliko dela: priprave za prevzvišenega gospoda knežskofa; to bo lepo. Presvetli bodo maševali v soboto 19. jul. v naši kapeli. Anica P. in Angelica S. sta še tukaj in tudi Mira K. ter Elsa O., ki bosta v nedeljo dopoldan prejele zakrament sv. birme. V začetku avg. bodo duhovne vaje. Kaj pa tvoje punčke, so te bile vesele? Piši kmalu, če pride katera. Ako ne, da lahko

Račun in pisemce za Anico Grabrijan (Šmihel, 14.7.1913)

vzgajala pse pasme koker španjel. Iz njenih zapiskov je razvidno, da je mladiče dobro prodajala v Ljubljano, Zagreb, Split, na Dunaj. S psi se je udeleževala številnih razstav doma in v tujini in dobivala zanje nagrade, priznanja in diplome.

Bila je zelo razgledana ženska, aktivno je poleg slovenščine obvladala nemščino, češčino in italijanščino. To je razbrati tudi iz njenih zapiskov, kjer ji beseda teče zdaj v tem, zdaj v onem jeziku. In tudi knjige, ki jih je prebirala, so v vseh teh jezikih.

V njeni zapuščini so tudi literarni poskusi: iz nemščine je prevedla Ženitovanje na gradu Hohenstein - iz starih zapiskov srednjeveškega gradu; najuspešnejša pa je bila pri popisovanju življenja svojih ljubljenskov-psov. V Lovcu so objavili njen deset tipkanih strani dolg zapis z naslovom Mladiči pripovedujejo.

A že leta 1926. se je 22. februarja lotila obujanja spominov na prvo svetovno vojno - 1914/1918.

Tetine "žabice"

oddamo to imenitno št. 3. Novih gojenk bo zelo veliko, proti koncu počitnic bo treba zopet nekaterim odpisati. H koncu ti želim, da ostaneš dobra, pridna čednostna - zvesta Marijina hči! Častite sestre, posebno ljuba častita prednica te pozdravljajo. Si z vožnim listkom dobro izhajala? Si dosti manj plačala? Pozdrav tvojim skrbnim staršem, tebi in punčkam!

M. Alk.

Mesec dni pred svojim 16. letom je bila že v prvi službi kot knjigovodkinja v Vydrovi tovarni hranil v Pragi, (ohranile so se reklamne nalepke, na katerih ljubki otroci ponujajo proizvode te tovarne: grahovo in otroško moko, gobovo in grahovo juho, žitno kavo, gorčico, sadne napitke...). Od 1915. do 1922. leta je delala v očetovi trgovini v Vipavi, nato tri leta v Jochmannovem valjčnem mlinu v Ajdovščini, šest let v Trstu, od 1936. do 1943. leta pa v Latteria Soresinese Soresina-Italija. Nato se je vrnila v Vipavo, gospodinjala, delala v mlinu, veliko časa in ljubezni pa je vložila v svoje podjetje "Psarna Soča", in

Teta Anda, Illa in Trim pred hišo v Vipavi
1960

Ohranjeni so v rokopisu. In prav iz njih Vam ponujam v branje nekatere. Nisem jih popravljala in ne posodabljala jezika, le v oklepaju sem zaradi lažjega razumevanja zapisala razlago nekaterih besed-naj ostane zapis ogledalo dobe in naše tete tak, kakršen je bil tedaj, pred 75 leti.

Lojza-Moravan

Kmalu potem, ko je začelo grmeti na soški fronti, so se pripeljali mimo hiše dolgi in visoki čudni vozovi, ustavili so se na "Vetrnem polju" blizu križ.-ceste, kjer so na senožetih kmalu zrastle velike barake-hangarji-z več letalskimi aparati flugenkompanie (četa letalcev)-. Kmalu so nam začeli nad glavami brenčati aeroplani-velikanski ptiči - pravo čudo za nas, ki jih do tedaj še nikoli nismo videli. Vsakokrat, ko smo slišali brenčanje motorja, kakor brenčanje ogromne muhe-smo tekli na cesto in se čudili tem neizmernim, do takrat nepoznanim ptičem, ki so leteli čez naš trg na italijansko stran.

Od takrat smo imeli priliko tudi videti italijanska letala, ki so priletela na naše ozemlje in ki so jih naši veselo zasledovali s šrapneli. Beli oblaki so se tedaj prikazovali okrog letala, in mi smo

Lojza-Moravan, Čeh, s katerim je prijateljela teta Anda

jim z velikim zanimanjem sledili. Na vrtu smo imeli naše opazovališče in z daljnogledom smo po cele ure sledili vojski v zraku.

Poleti je bilo, v naši trgovini ni bilo dosti opravila v popoldanskih urah. Tedaj je prišel prvič v trgovino, majhen pa krepak dečko, z malo čepico na glavi, na ovratniku zrakoplov, znak njegove čete-flugenkompanie. Vprašal je v češkem jeziku po vipavskih razglednicah, izpregovorila sem tudi jaz češko, kar ga je zelo presenetilo in razveselilo in kmalu sva postala velika prijatelja. Lojzo Zedniček-vrl Moravan-vojak pri 34. letalski kompaniji. Bojna črta se je premaknila čez Sočo in odšle so naše letalske čete v Ajševico.

Prišli so novi vojaki, novi obrazi in umaknil se mi je iz spomina moj mali prijatelj Lojzo ter naredil prostor kdove komu. Prešlo je precej časa, ki je minil z neverjetno naglico, saj vsaki dan nam je prinesel toliko novega, da smo komaj

pojmovali. Pa me pokliče neki dan tata v prodajalno in razveselila sem se zagledavši svojega znanca Lojza. Dal mi je desnico in rekel: "Jěšte mé znále, slečno?" (Me še poznate, gospodična?). Bil je suh, bled, pa kako ne bi kljub temu poznala malega pilota, čigar veselje svidenja je bilo še veliko večje kakor moje. Imeli so flugfeld (Flug feld-letališče) v Ajševici, bil je zelo bolan in bil dolgo v bolnišnici, kot rekonvalescent je hodil v Gorico in na korzu pri fontani poslušal ženske, kako so klepetale furlansko-italijansko, ki se mu je toliko dopadlo. Vprašal me je, ako znam tudi jaz laški in ko sem mu pritrdila, se mi je zdelo, da se je še bolj navezal name. Odšel je zopet, le tuptam kaka kartica me je spominjala na malega ljubega Moravana.

Umakniti so se morali, medtem ko so krasen, ves lesen flugfeld zažgali za seboj. Prišli so nazaj na Vetrno in Št. Vidsko polje in k Živcovem mlinu, kjer so zrastle cele naselbine. Tri letalske kompanije števil. 32-33-34 s precejšnjimi aeroplani več tipov. Tudi Lojzo, kako je bil vesel!- Postal je kuhar pri Št. Vidski kompaniji in vsaki dan je prišel s kolesom kupovat v našo prodajalno in klepetala sva celo popoldne. Klepetanje nedolžne šaljive vsebine in prijetno so nam potekali dnevi. V trgu je bilo nastanjenih polno letalskih oficirjev, ki so uganjali orgije cele noči v menzah in v hotelu Adria. Pojedine, popivanje cele noči, godba, ples, ženske iz Trsta, vrtoglavo dirkanje v avtomobilih, vse to je že presegalo meje zdravega človeškega razuma. En sam primer: Ko so se po živalsko naužili vsega v hotelu Adria, so šli v hišo tete Kristine, kjer je stanoval en oficir. Zaprli so vse in izpustili vodo, češ, da bodo imeli kopališče. Soba je bila že polna vode, spodaj je že tekla v stanovanje tete Kristine in vsi so se vozili v samokolnici po vodi v sobi sem in tja. Presiti vseh dobrot, medtem, ko smo mi občutili pomanjkanje najpotrebnejšega, oni niso vedeli, še kaj bi spočeli in od večera do jutra in od jutra do večera so vladale te bahanalije (bakanalije - razvrat, razbrdanosti, orgije) in popoldne so drveli letališki avtomobili s pijanimi oficirji na

Brhka črnolasa Lucija, natarica v Grabrijanovi gostilni

flugfeld v službo in čudno, da nesreče niso bile še bolj pogostoma kot so bile. Dan na dan razbiti aeroplani so jasni dokaz o zamreženih možganih takratnih letalskih oficirjev. Nesreče vrh nesreč. Pri Živcovem mlinu, komaj se je focker (tip letala) vzdignil par sto metrov v zrak, začel je goreti in treščil zgorjen na tla in od pijanega oficirja in pilota so ostale samo zgorjene kosti. Pri cerkvi sv. Miklavža je med drevjem obtičal en zrakoplov, to samo par vzgledov od tolikih, ki so mi že ušli iz spomina. Koliko se jih pa ni več vrnilo iznad bojnih črt?

V našo gostilno pa so vsak večer zahajali podčastniki-piloti-vsi odlikovani z velikimi srebrnimi in celo zlatimi svetinjami. Ugajala jim je brhka črnolasa Lucija, begunka iz Gorice, ki je bila natarica pri nas. Bili so sami veseli ljudje, par Mažarjev in drugi Nemci. Oblečeni so bili vedno elegantno in bolj skrbno kot njih oficirji. Neki večer, ko so se imeli vrniti na flugfeld, se je ulila ploha in da ne bi si

zamazali svojih finih oblek, kaj narediti? V naši ekstra sobi so se popolnoma slekli, pustili tam obleke in tekli nagi na flugfeld, skoraj četrt ure hoda. Drugi dan so prišli po obleke in seveda je bil smeh.

V našem vinogradu pri Mančah smo imeli delavce, vozila sem jim tja kosilo. Lojzo je bil takrat pri kompaniji pri Živcovem mlinu, seveda me je vsakokrat videl in vsakokrat jo je redno primahal za menož čez travnike v vinograd. Prijetno je bilo, zobali smo prve češnje in se pogovarjali v češkem jeziku, največ seveda o zlati Prahy in o Sokolih. Lojzo je pri tem pozabil na svojo službo in na vse in redno prišel prepozno k večernemu Vergatterung (zbor) in bil redno kaznovan. Posledica tega je bila, da je bil preložen k št. Vidski kompaniji. Prihajal pa je redno k nam v trgovino, tata ga je imel jako rad in ga je klical za "Lojzičku" in dobro sta se razumela. Potekali so nama brezskrbni dnevi in niti opazila nisem elegantnega pilota Feldwebelna (podoficir) Sartorio, Mažarja s črnimi kodri, ki bi se mi rad

Kosilo v vinogradu pri Mančah, 1. februarja 1918

približal. Ker pa se nisem zanj zanimala, ga je jezilo, da ima Lojzo prednost pri meni, zato je začel delati z vso močjo proti njemu, da bi ga spravil proč iz trga-na fronto.

Lojzo je prišel neki večer ves potrtn in žalosten vzeti slovo. Smilil se mi je ubogi, zavoljo mene preganjani. Sklenila sem, da ga obvarujem in rešim fronte. Šla sem v kuhinjo, vzela l' -litrsko steklenico in natrosila vanjo krede v prahu, nato nalila polno jesiha. Dobro sem premešala in zamašila. Ko se je poslovil, izročila sem mu steklenico in obljubiti mi je moral, da

Dvorišče Lanthierijevega gradu v Vipavi, kjer je bila vojaška bolnišnica med 1. svetovno vojno

bo vse izpil, predno bo prišel na flugfeld in odšel je. Radovedna sem bila na svoj uspeh. Bog ve, kdo mi je to povedal. Drugi dan sem že dobila izporočilo, da je v tukajšnjem feldšpitalu (poljska bolnišnica). Več dni je ležal v hudem mrzličnem stanju. Bala sem se posledic in se veselila svojega uspeha, saj sem ga rešila fronte. Prišel je zopet na flugfelo in kmalu so se premaknili dalje, in sicer v Udine. Pisal mi je in me vabil, naj pridem tja, kjer bi mi lahko dal različnega živeža, saj smo trpeli veliko pomanjkanje živil. Prosila sem za potni list, a mi ga niso izdali. Tako je padel ta moj obisk v vodo in Lojza sem videla samo, ko se je žalostno končala vojna in se je vračal domov. Žalosten je odhajal, ko se nisem odzvala njegovi prošnji, da bi šla z njim. Še nekaj pisem sem in tja, še nekaj slik iz Olomouca, potem silenzio (molk). Prišlo pa mi je nekega dne naznanilo o njegovi poroki z neko "Mařenko", kmalu nato več pisem, kako je nesrečen, ker se je poročil z ženo, ki je ni ljubil in ker je ljubil samo mene. Toda njegovo priznanje ljubezni je bilo prepozno-prepozno.-

Breda Butinarjeva

ANTON JEŽ

V roke mi je prišel izredno zanimiv življenjski zapis našega rojaka Antona Ježa, roj. 17.1.1891 na Abramovi domačiji v Vipavi (sedaj Na Hribu št. 3), umrlega 28.11.1982 v Ljubljani. Svojo dolgo in natančno življenjsko pripoved je v zapisu končal 30. maja 1981, star devetdeset let. Življenjsko izpoved je posvetil učencem in učenkam OŠ Draga Bajca Vipava, ki so ga povabili, naj jim pove kaj o svojem življenju. Zaradi slabega sluha je segel po peresu in začel pisati. Njegov zapis v originalu hranijo na naši šoli, kopijo pa ima v arhivu tudi Gasilsko društvo Vipava, ki mi je tudi omogočilo vpogled vanj.

Ježeva izpoved je odličen učbenik za našo krajevno zgodovino, saj natančno opisuje otroštvo, šolske dni, težko dobo odraščanja v pomanjkanju, odhod na fronto v I. svetovni vojni in boje v Galiciji, čas med vojnami, razmere v taborišču Mauthausen, svoje odporniško delovanje v II. svetovni vojni in končno svoja zrela in ustvarjalna leta na področju tehnične kirurgije ter starostna leta. Posebno kritično je ocenjeval socialne razmere in z bistrim očesom spremljal dogodke in ljudi okoli sebe ter se živo zanimal za tok zgodovine. Vseskozi je ostal pokončen, resnicoljuben, plemenit človek in velik strokovnjak na področju ortopedije. S svojim življenjem in zapisom je dokazal, da zgodovino pišejo tudi preprosti ljudje, brez katerih ne bi smel nastati noben zgodovinski učbenik.

Šolsko dobo je v svojih zapisih še posebno natančno opisal. S temi spomini se je rad vračal v rodno Vipavo in večkrat obiskal naše šolarje. Zadnjič je bil med njimi 26.10.1981 na slavnosti ob dnevu šole in javno spregovoril v dvorani Zadružnega doma v Vipavi, star devetdeset let. Ob tej priliki sta bili podeljeni Cankarjevi nagradi učenki Magdalenji Tomažič iz Vrhpolja in učencu Marku Andlovcu z Gradišča pri Vipavi. Gospod Anton Jež jima je ob tej priliki izročil tudi knjižna darila. Pionirji pa so mu čestitali za njegov visoki življenjski jubilej. Osnovni šoli Vipava je tudi nekajkrat dal denarne prispevke za nabavo knjig. Knjižnica na šoli je po njegovi zaslugi bogatejša za 35 knjig. V šolski kroniki je večkrat omenjen. Tam sta tudi dve njegovi fotografiji in zapis o njegovi smrti.

Njegov pogled na življenje in na našo vipavsko preteklost bomo objavljali v nadaljevanjih, ki jih bo pripravljala sin Anton iz Ljubljane. Danes bomo spoznali njegovo družino, otroštvo in šolsko dobo, ki jo je preživel v stari, danes lepo obnovljeni in mogočni stavbi na Ruštovem trgu, v šoli, ki je delo dekana Jurija Grabrijana.

Prispevek našega krajana Antona Ježa starejšega, objavljamo z dovoljenjem hčerke in sinov pokojnega avtorja. Po njegovem zapisu je njegov sin Anton Jež mlajši priredil besedilo za javno objavo. Dokončno ga je uredila in opremila za tiskanje v našem listu članica uredniškega odbora Magda Rodman.

Magda Rodman

Dragi pionirji učence in učenci!
O. Š. Drago Boje Vipava.

Povabili ste me naj vam pripovedujem
o razmerah v naši vipavski šoli v času
mojega otroštva.

Zaradi mojega prizadetega sluha, nisem
mogel osebno ugoditi vaši želji.

Odlotil sem; da vam z daljšim pismenim
prispetkom opišem takratne razmere v šoli,
kakor tudi takratno siromašno življenje
velike večine ljudi naše vipavske doline.

Dolga doba me loči od tiste rane
mladosti, saj je od takrat minilo celih 32
let, ko sem napravil prvi korak v šolo,
vendar se dobro spominjam dogodkov
tistega časa.

Iz mojega življenjepisa boste spoznali,
v kako prečni dobi ste rojeni.

Opis je resnični prikaz
mojih doživetij na dolgi
poti skozi življenje,
čhoja prinaša želja je;
da bi bila vaša življenska
pot, lažja od moje!

— o —

Ortopedski teh. v pokoj.

Rojen v Vipavi 17.1.1891.

Jeffintony

ŠOLA

Dragi pionirji! Rad vam opišem stanje naše vipavske šole zato, da boste spoznali in znali ceniti
vašo šolo, kakor tudi sedanje življenje in ga primerjali z življenjem iz tiste dobe, ko jo potekala
moja mladost. Še posebno pa zato, da boste znali prav ceniti žrtve našega narodno osvobodilnega
boja za našo svobodo! Tisoči naših, svobode željnih ljudi, je na bojiščih širom naše domovine, v
težkih bojih izkrvavelo in dalo svoja življenja zanjo. Tisoči so v nepopisnem trpljenju omagali
in zgoreli v krematorijih po nemških nacističnih taboriščih. Tega, drage učenke in učenci ne
snemo nikdar pozabiti!

Iz lastnih doživetij bo prikazan le majhen del mojega trpljenja in trpljenja mojih sotrpinov po
nemških taboriščih. Sad teh ogromnih žrtev je naša svoboda, v kateri lahko gradimo kulturno in
gospodarsko rast, kar izpričujejo ogromna dela v stavbarstvu, gradnji cest, elektrarn, čudoviti
mostovi, nešteto koristnih tovarn in znanstvenih ustanov, kjer so odprta vrata vsem ukaželjnim
mladim ljudem.

Vse to je plod naših žrtev. Zavedajte se, da je za ohranitev pridobljenega potrebna naša neomajna
skrb, da vsak na svojem delovnem mestu izpolnjujemo svoje dolžnosti.

Vse to je plod naših žrtev. Zavedajte se, da je za ohranitev pridobljenega potrebna naša neomajna skrb, da vsak na svojem delovnem mestu izpolnjujemo svoje dolžnosti.

Dragi učenci! Vas veže dolžnost, da posvetite vse svoje moči učenju, da boste s svojim znanjem postali vredni člani naše skupnosti. Mnogo je zgrajenega, toda domovina še rabi poštene in pridne ljudi, ki bodo porok za ohranitev naših pridobitev!

Naša vipavska šola je bila za takratne potrebe ustrezno grajena. Bile je dovolj učnih prostorov; tako, da je v zgradbi imela tudi občina svoje uradne prostore.

V Vrhpolju takrat niso imeli svoje šole. Vrhpoljci so hodili v našo šolo, kakor tudi šolarji iz Dupelj. Kljub temu ni primanjkovalo učnih prostorov.

Takrat se ni postavljalo vprašanje po prostorih, za učne delavnice, ki bi omogočale praktično delo. Tudi telovadnice nismo imeli. Poznali pa smo že takrat rek: "Zdrava duša biva v zdravem telesu!"

Da telovadba pomaga k citiranemu stavku, se naša šolska uprava ni dobro zavedala. Nič se ne motim če rečem, da smo v zadnjih letnikih telovadili desetkrat na leto in to na malem dvorišču, zadaj za šolo. Program telovadbe je bil kaj skromen. Odročanje, priročenje, sunek navzgor in počep. S tem je bil program telovadbe končan. V zimskem času ni bilo telovadbe.

Šola je bila štirirazredna. Prvi in drugi razred sta poučevali učiteljici Kotlušková in Borštnarjeva, druge razrede pa šolski vodja Skala, učitelji Punčuh, Videk, Javoršek, Grum in veroučitelj Debevc.

Učni program je bil usmerjen bolj na kmečko, oziroma na preprostejšo dejavnost, pač pa v strogem državnem duhu.

Otroci uradništva so bili višja kasta, zato tudi privilegirani. Učiteljski pristop do njih je bil preveč opazen.

Pred začetkom šolskega leta 1979 sem bral v časopisu, kaj vse je potrebno nabaviti za prvošolca. Program potrebščin je bil zelo obširen. Nisem eden tistih, ki odrekajo dobrine drugemu človeku. Ob tem seznamu pa me je spomin popeljal na tisti dan, ko sem sam nameril prvi korak v našo domačo šolo.

Moja oprema je bila skromna. Na sebi sem imel bratove zakrpane hlače, obešene na eno naramnico, ki jo je mati sešila iz starega perila, koteninasto srajco, brez klobuka in brez podplatov, ker sem bil bos. Učni pribor je bila po bratu in sestri podedovana črna kamnita tablica z okvirje iz lesa. Imela pa je v okvirju luknjico za vrv, na katero je bila obešena že precej obrabljena gobica za brisanje napak, kot tudi celega učnega nareka. V roki sem skrbno držal kamnito pisalo, ker sem se bal, da mi pade iz rok na tla in se razbije.

Obširnega programa za nabavo učnih pripomočkov sodobnega učenca nisem opisal. Lahko pa si sami predstavljate, kako siromašna je bila moja oprema za prvi razred v primerjavi z razkošno opremo, ki jo je časopis opisal.

V prvem in drugem razredu pri učenju nisem imel težav, v tretjem pa so nastopile težave. Vzbudilo se mi je poželenje po prostosti v naravi, vlekla sta me hrib in dol, njih zelene trate in potoki. To je motilo moje učenje tako, da doma nisem nič razmišljal o šoli. Zato dragi učenci vam polagam na srce, da me v tej moji slabosti ne posnemate. Zavedajte se, da je vaša šola taka kot je, najdragocenejša pomočnica za vašo pot v bodočnost.

Anton Jež med vipavskimi šolarji l. 1981 v ZD

pritiskal na starše, da "dajo fanta naprej študirat". Zaradi revščine se starši niso mogli odločiti, vdali so se šele, ko so imenovani zatrdno obljubili, da bodo za brata oskrbeli vse potrebno v Ljubljani.

Brat je zelo mlad odšel na klasično gimnazijo, kjer je pri učenju dobro uspeval, zaradi skromne prehrane pa dosti prestradal. Presrečnega se je počutil, ko je, a le redkokdaj dobil hleb kruha od matere, ki ga je po očetovi smrti težko pripravila. Težak materin položaj, pa bratu ni dopuščal, da bi jo prosil, naj mu pošilja kruh. Z inštrukcijami si je sam nekoliko pomagal.

Anton Jež okrog leta 1930

Omenil sem že, da sem imel v šoli težave pri učenju, kar je posledica napak pri mojem pisanju. Sami ste že lahko opazili, da sva s slovnico v slabem sorodstvu. Glede računstva naj povem, da ni bila krivda samo pri učencih če so imeli slabe ocene, marveč je bila tudi razloga nezadostna. Dokaz, ki sem ga doživel v četrtem razredu: dobili smo domačo računsko nalogo, ki sem jo samo jaz pravilno rešil. To pa zato, ker ni bila pravilna rešitev delo mojih možganov, ampak plod tretješolskega gimnazijca brata Franceta. V razredu je bilo nekaj prav dobrih učencev, pa tudi njim ni uspelo rešiti dane naloge.

Risanje me je veselilo že od prvega razreda dalje. Risal sem na kamnito tablico, potem pa s svinčnikom na razne ovojne papirje. Presrečen sem bil, ko mi je v tretjem razredu uspelo od bogatejšega sošolca pribarantati rdeče-modre svinčnik, ki se mi je zdel pravo bogastvo. Prva slika, ki sem jo narisal je

bil golob. Oblikovno je golob kar dobro izpadel. Sošolcem je bil zelo všeč, kar so povedali tudi učitelju. Goloba sem narisal doma. Učitelj me je naslednji dan poklical in rekel naj risbo pokažem, kar sem tudi storil. Učitelj si je risbo dobro ogledal, bila mu je všeč in pripomnil, da je lepo narisano, samo barve pa niso prave, kar sem tudi sam vedel.

Nemškega jezika smo se začeli učiti že v prvem polletju tretjega razreda. Pri pouku me je veselilo lepopisje gotike, posebno pa učenje o vrtnarstvu in poljedelstvu, kar so nam ponazorili na barvnih slikah 70 x 60 cm. Tako vizuelno učenje mi je bil zelo všeč, ker so me slike vedno privlačevale. Priznanje o narisnem golobu me je razveselilo, še bolj pa zmaga, ki sem jo dosegel na gradu Zemono (o tem pozneje).

Takoj, ko smo se naučili brati nemško, smo se morali naučiti na pamet državno himno v nemščini "Gott erhalte, Gott beschütze, unser Kaiser unser Land, Oesterreich," i.t.d. - po naše pa: "Bog ohrani, Bog obvarji, nam cesarja, Avstrijo."

Ob priliki cesarjevega rojstnega dne, je bila v cerkvi slovesna maša. Med drugim petjem smo šolarji zapeli državno himno. Ko smo jo peli, so se šolskemu vodji vlile po licih solze, od ganjenosti do cesarja in vladavine. Himno smo peli v slovenščini, da so se uvajali prvošolci v avstrijski patriotizem; sicer bi peli v nemščini, kar pa prva razreda ne bi razumela.

Popoldan istega dne je šola organizirala izlet na grad Zemono. Grad je bil že takrat slabo oskrbovan. Na gradu ni nihče stanoval. Zelenica okrog gradu in košati kostanji pa so bili zelo primerni za našo prireditel. Med programom smo peli. Razumljivo, da ni manjkala državna himna. Bilo pa je tudi nekoliko recitacij. Kar pa je mene najbolj zanimalo, je bilo tekmovanje za pokal, ki je bil velik, lepo pleten osladkan kolač s premerom 40 cm. Kolač je bilo delo mojstra Judiča, kakor so ga po domače imenovali. Svojo pekarno je imel v Vrhpolju, slovel pa je po celi vipavski dolini po svojem pecivu in drugi lectariji.

Tekmovali smo v teku v vrečah, v katere smo vstopili, potem so nas zavezali okoli vratu. Tako pripravljeno deseterico so nas postavili v vrsto ob arkadah, na jugozapadni strani gradu. Preteči je bilo treba do cilja ob zidu, pod katerim je sedaj dobro razvit vinograd. Želodec me je podžigal k zmagi. Ko smo tako stali in čakali povelje za naskok, sem hitro napravil načrt teka. Nogi sem postavil tako, da sem dal vsako v svoj kot vreče in pri teku hitro napravil četrtinski obrat telesa.

k zmagi. Ko smo tako stali in čakali povelje za naskok, sem hitro napravil načrt teka. Nogi sem postavil tako, da sem dal vsako v svoj kot vreče in pri teku hitro napravil četrtinski obrat telesa. Na dano povelje je vsak po svoje hitel proti cilju. Nekateri so popadali na tla. Moj načrt pa se je obnesel. Bil sem prvi! Važnejše kot da sem bil zmagovalec je bilo to, da sem postal lastnik velikega osladkanega kolača, ki ga je bila vesela tudi vsa naša družina.

Ob zaključku opisovanja mojega šolanja v domači šoli, sem resnici na ljubo dolžan omeniti nevzgojni postopek kaznovanja učencev. V tisti dobi je bil v ljudstvu zelo prepričljiv pregovor, da šiba novo mašo poje! Na žalost je ta pregovor bil preveč zasidran v našem šolskem vodstvu. Kazni smo prejeli po višini postopka, kakor tudi po humanem občutku izvajalca kazni. Med izvajalci kazni so bili tudi taki, ki so kazen delili bolj simbolično, med drugimi pa je bil tudi nekdo, ki se mu je zdela šiba premalo učinkovita. Da bi dosegel boljši uspeh, si je nabavil

Pred domačijo "t'zgurnih Vbramovih" na Nanosu, od koder izvira rod Antona Ježa. Pisec spominov je peti z leve strani s kapo ali baretko in očali, start 87 let. Ob njem desno sta sinova Anton in Bogdan. Med sorodniki so še vnukinje Nataša, Pegi in Tina, vnuka Peter in Dušan ter snahi Zvonka in Neda. Spredaj je tretja z leve gospodinja Elvira Jež, za njo pa hišni prijatelj Marjan Kete iz Vipave. Fotografija je nastala 4.7.1978

kožnati pasji bič, kar naj bi pripomoglo k boljši verski in državotvorni zavesti. Za svoj način vzgoje je imel v šolskem vodji dobrega vzornika. Ta je imel svojo dobro utečeno metodo, s katero je v žaru svoje državljanske dolžnosti rad priskočil na pomoč drugim razredom, v katerih učitelji ali učiteljice niso bili dovolj sposobni deliti takih zdravil kot je bila njegova. Žrtvi je navil ušesa ali lase ob ušesu, nato stopil z levo nogo na vzvišeni pod pred tablo ter žrtev potegnil na svoje koleno, napel hlače in že je krepko šiba zapela svojo pesem. To metodo sem okusil tudi sam. Teden dni sem se pri sedenju spominjal blagodejne vzgoje!

Kljub nekaterim neljubim spominom ne zmanjšujem moje hvaležnosti vsem, ki so mi razširili moje sicer skromno znanje.

Dragi pionirji, učenke in učenci! Iz opisanega ste spoznali, da je bila naša vzgoja v šoli vse prej kot vzgoja v našem slovenskem narodnem duhu! Namreč: Vse za vero, dom cesarja, za cesarja blago kri! (to je poudarek iz avstrijske državne himne).

S tem skupim opisom se poslavljam od domače vipavske šole, kjer pa se moje šolanje ni končalo, kar bom kasneje opisal.

MOJA OTROŠKA DOBA IN TEŽKA POT SKOZI ŽIVLJENJE

V družini nas je bilo 9 otrok, po vrstnem redu sem bil peti. Mati mi je povedala, da je bila ob mojem rojstvu huda zima. Stene v sobi so bile kristalno svetle od ivja, zaradi kamnitega zidu je zmrzal pronicala v sobo. Slabo utesnjeno enojno okno, kakor tudi enojna vrata na odprt gank-hodnik, nista mogla kljubovati burji in ostremu mrazu. Peči v sobi ni bilo, kar je bilo takrat na vipavskem splošna pomanjkljivost.

Oče je bil poljski delavec-dninar, ki ni s svojim skromnim zaslužkom mogel zadostiti potrebam številne družine. Plače na kmetih so bile zelo nizke. Ako je dobil hrano pri kmetu, je poleg hrane dobil še 35 krajcarjev, ob lastni hrani pa 40. Osemurnega delavnika niso poznali. Ob košnji so delali tudi po 14 ur dnevno.

Zaradi nizkega in nestalnega zaslužka smo živeli v velikem pomanjkanju. Nikoli ne pozabim solznih oči matere, ko sem jo prosil kruha, ki pa mi ga ni mogla dati, ker ga ni bilo, kakor tudi ne štirih krajcarjev, da bi kruh kupila.

V takratni dobi v Vipavski dolini ni bilo nobene industrije, razen tekstilne tovarne in Majdičevega mlina v Ajdovščini, oboje pa je zaposlovalo le malo delavcev. Tudi večje kmetije so bile redke. Prevladovalo je malo kmetijstvo, katero pa zlasti če je bila družina večja ni bilo dela ne kruha dovolj za vse. Tako so bili ti odvečni člani družine primorani iskati kakršne koli zaposlitve, toda kje, pri kmetu, kateri pa se je le v skrajni sili poslužil tuje pomoči pri svojem kmetovanju.

Naš dom je bila hiša s takratno številko 186. Stoji še danes ob gasi - kakor smo takrat imenovali - nasproti Kodeljeve domačije za staro šolo. Skromen dom sta oče in mati kupila z nekoliko denarja, ki sta ga privarčevala, ko sta služila kot hlapec in dekla ter od svojih malih odpravnin (dot) od svojih domov. Poleg te skromne hiše sta imela še tri slabo donosne travnike v podguri in klajnikih. Vsi ti mali travniki so dali komaj za slab voz sena.

V najemu sta imela njivo, last vipavske Dekanije. Koliko sta plačevala za najem njive mi ni znano. Na njivi smo pridelali najnujnejše pridelke, krompir, koruzo, repo, zelje, fižol, peso in buče za prašiča. Vsega pa v premajhni količini. S krompirjem, repo in zeljem smo prišli skozi celo leto, koruze pa smo pridelali komaj za tretjino leta. Za izrejo prašiča pa je morala mati v zgodnji spomladi, dokler še ni bilo zelenja na njivi, hoditi na Vrlovše (popačena beseda - pravilno Orlovše), kjer sta poleg ovčjih staj bujno rastla kopriva in osat, kar je skuhamo in z dodanimi otrobi služilo kot nadomestilo za poljska zelišča. Cula nabrane zelenjave je tehtala od 35 do 40 kg. Težko si je predstavljati koliko je bilo vloženega materinega truda v to količino naboranega materiala. Strma pot do Orlovša 2 1/2 uri hoda, za nabiranje 1 uro, nošna cule na glavi v pripekajoči vročini navzdol 2 1/2 uri. Ta šesturni napor bi bil dovolj utrudljiv brez težkega bremena na glavi! To pot je mati v 14 dneh naredila dvakrat.

Koliko truda in tudi dodatnega denarja za posevke-otrobe je bilo treba dati, zato, da sta po zakolju od prašiča prodala šunke in boljše kose mesa v Julijanovo menzo, kjer so bili na hrani sodnjski uradniki in šolsko osebje, katero ni imelo lastnega gospodinjstva.

Mati je redila tudi šest kokoši, tudi jajca teh kokoši so našle pot v imenovano menzo. Doma pa smo bili jajc le redko deležni.

(se nadaljuje)

Na našo KS smo prejeli "JAVNI PROTEST" lastnikov in uporabnikov zemljišč ob HC Podnanos - Vipava zaradi nefunkcionalne izvedbe podvoza pri zemonskem kanalu in dostopov do parcel, ker so bile prejšnje poti prekinjene z gradnjo HC. Prizadeti so takole zapisali:

JAVNI PROTEST

Vsi lastniki in uporabniki edinega podvoza HC od Loga do hudournika Bele pri zemonskem kanalu protestiramo zaradi nefunkcionalne izvedbe tega prehoda iz naslednjih razlogov:

1. Podvoz je po zadnji zožitvi absolutno preozek, saj onemogoča srečanja dveh kmetijskih strojev, kar je na vsaki prometni površini normalno in obvezno.

2. Da je mera polna, sta vhod in izhod iz podvoza tako ozka, da se tudi na tej prometni površini dva kmetijska stroja ne moreta srečati, enako velja za vse ostale uporabnike prehoda na dolžini cca 150 m.

3. Ob visokem vodostaju talne vode bo podvoz popolnoma nefunkcionalen, ker bo zalit z vodo in normalno neprehoden, kar bo preprečevalo vsak prehod in dostop do kmetijskih zemljišč na južni strani HC, posebno v spomladanskem in jesenskem času, ki sta za kmetijstvo zelo pomembna termina.

4. Podvoz pri zemonskem kanalu ne omogoča prehoda kombajnu za koruzo, zato je naša pravica, da zahtevamo izgradnjo poljske poti na severovzhodni strani HC od podvoza pri zemonskem kanalu do hudournika Bele za kombajn za obiranje koruze, ki sedaj nima nikjer dostopa do naših zemljišč. Vsi "odgovorni" so nam zagotavljali, da bomo imeli vse dostope urejene tako, kot smo jih imeli pred izgradnjo HC, pa žal danes ni tako.

5. Kljub temu, da smo prizadeti lastniki zemljišč na južni strani HC na nepravilnosti podvoza že opozorili glavnega projektanta ing. Janeza Šenka in inšpektorja g. Prijatelja in to 11. maja letos v Ajdovščini na sedežu DARS, se na terenu tega ni upoštevalo.

6. Odločno zahtevamo, da se podvoz HC pri zemonskem kanalu popravi v smislu naših zahtev, sicer bomo javnosti predstavili preko medijev "vso strokovnost" del pri tem podvozu, na občini v Vipavi pa zahtevali, da se izdaja uporabnega dovoljenja zadrži do odprave pomanjkljivosti.

7. Ugotovili smo tudi, da je podvoz pri zemonskem kanalu mnogo nižji kot je pri Logu, v zaključni fazi bo meril v višino samo 3,5 m, kar je za visoko kmetijsko mehanizacijo odločno premalo. Tudi nov mostiček pri reki Vipavi čez kanal se nam zdi preozek za naše potrebe.

(Sledi 49 podpisov)

*Prizadeti lastniki in uporabniki
zemljišč*

KS Vipava podpira interese lastnikov in uporabnikov zemljišč ob HC Podnanos-Vipava in meni, da je protest utemeljen. Enako meni tudi KS Vrhpolje in Kmečki sindikat Slovenije - podružnica Ajdovščina. Kako se bodo problemi reševali in rešili, bomo objavili v prihodnji številki našega glasila.

*Predsednik KS
Vladimir Anžel*

IZ NAŠE OBČINE

INVESTICIJE

ŠOLA V PODNANOSU IN KANALIZACIJA V PODRAGI

Občina Vipava z letošnjim letom zaključuje dve veliki investiciji: adaptacijo in dozidavo podružnične šole z vrtcem in telovadnico v Podnanosu in kanalizacijo ter čistilno napravo v Podragi. Investiciji je s strani občine vodil Pavel Perhavec.

1. Predvidoma v novembru se bodo otroci iz Podnanosa, Podrage in Lozic, od 1. do 4. razreda, ki sedaj gostujejo v OŠ v Vipavi, vrnili v prenovljene in razširjene prostore svoje šole v Podnanosu. Predvsem so lahko veseli nove, nadstandardne telovadnice, ki bo služila tudi športnim potrebam kraja. Prostori šole bodo odslej na razpolago še najmlajšim, saj se v Podnanosu odpirata dva oddelka otroškega vrta. Šolarji in krajani so zadovoljni tudi zato, ker so uspeli ohraniti zunanje igrišče. Zanj sta se potegovali Civilna iniciativa in KS Podnanos in s prostovoljnim delom ter s sofinanciranjem pripomogli k odkupu dodatnega zemljišča ter k spremembi projekta telovadnice.

Po finančni konstrukciji iz investicijskega programa je vrednost vseh gradbenih in instalacijskih del, opreme in zunanje ureditve šole, vrta in telovadnice v Podnanosu, ocenjena na 485 mio SIT. Od tega bo približno 98 mio prispevala država. V proračunu občine Vipava je letos za to investicijo namenjenih 270 mio Sit.

2. V zaključevanju je tudi investicija čistilne naprave, glavnih povezovalnih kanalov in sekundarne kanalizacije v Podragi. To bo prvo naselje v občini, kjer bo odvajanje fekalnih in meteoritnih voda in njihovo čiščenje rešeno v skladu z okoljevarstveno zakonodajo in evropskimi trendi. Investicija glavnih kanalov in čistilne naprave je vredna približno 156 mio SIT.

Obenem z izgradnjo glavnih kanalov so k investiciji pristopili tudi krajani in z lastnim delom ter finančnim prispevkom pripomogli, da je problem odvajanja in čiščenja odpadnih voda celovito rešen.

VIPAVA

Med seboj povezane in soodvisne investicije v starem delu Vipave se postopoma zaključujejo.

1. Končana 1. faza izgradnje plinovodnega omrežja

V petek, 7. septembra sta Adriaplin d.o.o. in Občina Vipava s priložnostno slavnostjo in s simboličnim prižigom bakle z zemeljskim plinom pred stavbo sedeža občine zaključila prvo fazo izgradnje plinovodnega omrežja v občini Vipava. V nagovorih so zadovoljstvo nad prvim delom izgradnje izrazili župan Ivan Princes, predsednik KS Vipava Vladimir Anžel in direktor Adriaplina Alberto Cervetti in poudarili pomen plina predvsem kot ekološko sprejemljivejšega energenta. Slavnost sta z glasbo in pesmijo popestrila Tamburaški orkester OŠ Vipava in Nonet Brda.

Zadovoljstvo nad plinskimi priključki pa krajanom grenijo predvsem razrite ceste in ulice, ki jim uničujejo gume na avtomobilih, motorjih in kolesih. Osnovno asfaltiranje prekopanih cest je bilo v glavnem že opravljeno. Do zamude pri vzpostavitvi ustreznega stanja cest pa prihaja

zato, ker so se krajani odločali za plinske priključke šele potem, ko so bila dela na osnovnih vodih že končana. Investitorji glede na razmere in glede na zahteve občine Vipava obljublajo, da bo dokončno asfaltiranje cest in ulic zaključeno do konca oktobra.

2. Grabrijanova ulica v Vipavi

Konec julija je bila zaključena obnova Grabrijanove ulice. Urejen je bil nov vodovod in ločena kanalizacija za meteorne in fekalne vode. Hkrati se je izvajala tudi postavitve plinovoda in podzemnih telefonskih vodov. Po enotnem popisu del je vrednost investicije 27,5 mio SIT in ta po končanih delih ni prekoračena. Investicijo sofinancirajo občina Vipava, KSD d.o.o. Ajdovščina in Škofija Koper, ustrezen del pa Telekom in Adraplin ter Primorje kot odškodnino za povzročeno škodo. Končna podoba ulice je nekoliko drugačna kot smo vajeni po asfaltiranju drugih ulic. Da ne bi meteorne vode zamakale hiš, je bila namreč izvedena nova rešitev z betonsko meteorno muldo sredi ulice. Rešitev je finančno ugodnejša, ima pa tudi zadovoljiv estetski učinek.

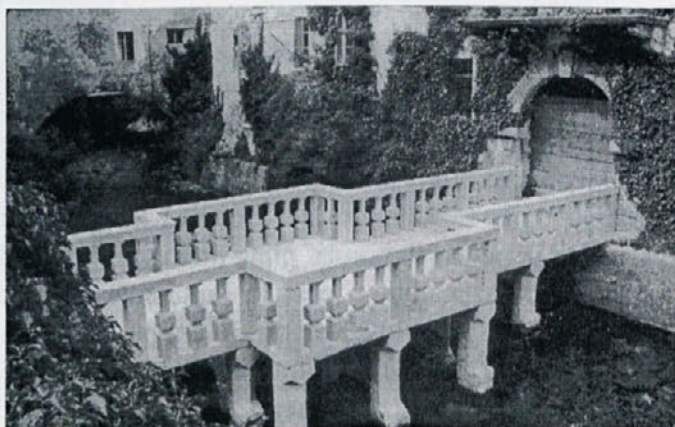
3. Trg Pavla Rušta

V ponedeljek, 10. septembra, so se začela gradbena dela na projektu Trg Pavla Rušta. Investicijo vodi Komunalno stanovanjska družba Ajdovščina, saj se hkrati z zunanjim videzom trga obnavljata tudi vodovod in kanalizacija ter njuna povezava z Beblerjevo ulico in ulico Milana Bajca. Na razpis, ki je bil junija objavljen v Uradnem listu RS, se je prijavilo osem ponudnikov. Kot najugodnejši ponudnik je bila izbrana družba Keting d.o.o. iz Ajdovščine. Ocena vrednosti projekta iz razpisa je znašala 48 mio Sit. Ker v proračunu ni zagotovljenih dovolj sredstev, je občina Vipava s projektantom uskladila nekatere nove rešitve in zamenjave gradbenih materialov. Tako bodo dela po pogodbi znašala približno 39 mio Sit. V tem je zajeta celotna ureditev trga s tlakovanjem površin znotraj pozidanih robov ter z ureditvijo ceste - priključek na Beblerjevo ulico, ulico Vojana Reharja ter delno na ulico Milana Bajca v območju pred poslopjem stare šole. Na novo bo urejeno cestišče, parkirišče predvsem za stanovalce »Možetove« hiše ter osrednji del trga, namenjen pešcem, s fontano. Rok za dokončanje del je 31. oktober.

4. Mostiček ob Lanthierjevem gradu

V juniju so bila zaključena dela restavriranja in ponovne postavitve baročnega mostička, ki povezuje centralno palačo Lanthieri s preostalem delom gradu. Most so obnavljali strokovnjaki Restavratorskega centra Ljubljana - kamnoseška delavnica. Vodja projekta je bil Tadej Župančič, s strani občine Vipava pa Pavel Perhavec. Obnova je trajala tri leta, saj je manjkalo približno 70 % elementov, ki jih je bilo potrebno ponovno izklesati iz repenskega marmorja. Veliko težav je povzročala tudi stabilizacija mostu in njegova utrditev v strugo Vipave. Prejšnjega je namreč odnašala voda, ker ni bil pilotiran in utrjen. Zaradi poplavnega področja so ob obnovi dvignili most na maksimalno višino (cca za 20 cm). V investicijo je občina vložila 6 mio SIT, ostalo so bila pridobljena sredstva s strani države.

Restavratorski center Ljubljana namerava v oktobru pripraviti predstavitev projekta obnove Lanthierjevega mostu. Krajani pa že opozarjajo, da nekateri brezvestneži perejo avtomobile na rekonstruiranem in restavriranem mostu. Zato je še toliko bolj opravičljiva odločitev občine Vipava, da most do nadaljnjega zapre in ga s postavitvijo ograje zaščiti.

OSTALO

Zaključek poletnih kulturnih prireditev »Izvir voda in glas srca« - projekt Imago Sloveniae - Podoba Slovenije v občini Vipava

Občina Vipava je zaključila poletne kulturne prireditve s koncertom angleške pevke in komponistke Shirlie Roden, 7. septembra, v dvorcu Zemono. Koncert je bil hkrati tudi slavnostni začetek prireditve Vipavska trgatev 2001, ki jo je letos organizirala KS Vipava.

Od konca junija se je v občini zvrstilo enajst kulturnih prireditev, večinoma glasbenih, v Vipavi, na Gočah in v Vrhpolju. V Podnanosu je bila v organizaciji turističnega društva iz Podnanosa izvedena gledališka predstava PDG Nova Gorica »Tistega lepega dne«.

Prireditve in spremljajoči stroški se pokrivajo v glavnem iz občinskega proračuna in s prispevki ali drugo obliko pomoči, ki so jo nudili:

Agroind.Vipava 1894, Adriaplin, Eurowork, Projekt Nova Gorica, FAMA Vipava, NOVA KBM Nova Gorica, LIPA Ajdovščina, Zavarovalnica Triglav, HKS Vipava, Fructal, Menza Topla malica, Bife Pri Marjanci, Trgovina TIKa, Knjigovodski biro Milena Ličen s.p., Minimarket CAJNA, Gostinstvo Danica Gregorc s.p., Gostišče Podskala, cvetličarne: A&A Alenka Praček s.p., Tadej Fabčič s.p., TAMARA, Mara Trošt s.p., Planinsko društvo Vipava, Gasilsko društvo Vipava, Folklorno društvo Vipava, Osnovna šola Draga Bajca Vipava, Ozvočenje Božič, Junija d.o.o.
HVALA !!!

Za strokovno pomoč in sodelovanje se zahvaljujemo ge. Vlasti Lokar Lavrenčič, za vodenje prireditev Evi Tomaševič, za pomoč pri pripravljalnih delih ob prireditvah pa prijaznim članom MO Planinskega društva: Benjaminu, Milošu, Pavlu, Alenki in Marjeti.

REDARSKA SLUŽBA IN INŠPEKTOR ZA CESTE

Po določitvi odloka o ureditvi cestnega prometa v občini Vipava je v občini začel delovati občinski redar. Njegovo delo je zaenkrat usmerjeno predvsem na javne površine in zelenice, na katerih naj ne bi bilo zapuščenih vozil in vseh vrst odpadnega materiala (divja odlagališča), na zelenicah pa tudi ne začasnega parkiranja. Po odloku ima pravico zahtevati tudi odvoz zapuščenih vozil s površin v zasebni lastnini.

Skupaj z redarjem deluje v občini po pooblastilu župana tudi inšpektor za ceste, ki preverja kršitve v zvezi z odlokom o občinskih cestah. To so predvsem kršitve zaradi uporabe javnega dobra ob cestah v zasebne namene brez soglasja občine, razne pozidave javnega dobra, gradnje objektov v varstvenem pasu cest in poti, zasajanje dreves, grmovnic, postavljanje zidanih ograj v pasu ceste itd.

Čeprav so v odlokih predvidene tudi kazni, se redar in inšpektor najprej obrneta na kršitelje in predlagata, da sami odstranijo vzrok prekrška in se s tem izognejo postopku ter z njim plačevanju stroškov in kazni.

*Za občinsko upravo pripravila
Vida Babič*

POSLEDICE SUŠE V LETU 2001

Sušno poletje je bilo v letošnjem letu izredno dolgo in posledice tega so vidne predvsem na področju kmetijstva. Iz podatkov avtomatskih meteoroloških postaj je razvidno, da je bilo premalo padavin že v spomladanskih mesecih, zato se je suša pojavila že v začetku poletja. Tudi v mesecu juliju je bila količina padavin dvakrat manjša od dolgoletnega povprečja. V letošnjem avgustu je padlo manj kot 2 l dežja na m², kar je le 2% količine padavin glede na dolgoletno povprečje. V Vipavski dolini je bil zadnji dež 20. julija, po tem datumu pa se je temperatura dvignila precej nad 30°C, posamezne dni je bila tudi do 38°C in ni popustila vse do začetka septembra.

Visoke temperature in močna burja, ki je občasno pihala čez celo poletje, še prav posebej pa 10. in 11. avgusta, so povzročile veliko škode. Na izpostavljenih legah je burja polomila koruzo, sadno drevje in mladike v vinogradih. Listje je bilo močno razcefrano. Stalna burja je pospeševala izgubo vode v tleh in rastlinah, kar je imelo za posledico uvelost rastlin, ki so se delno posušile in niso služile več svojemu namenu.

Take razmere so najbolj prizadele rastline s plitvim koreninskim sistemom, kot so poljščine, travinje, vrtnine in na izpostavljenih legah tudi mlade sadovnjake in vinograde.

Škoda v vinogradih je bila prav gotovo največja v gornji Vipavski dolini, na vipavskih gričih, kjer je bila močna burja in so se dokaj lahka tla hitro izsušila, je bila moč suše največja. Nekateri vinogradi bodo tako imeli mnogo slabši pridelek kot v povprečnih letinah. Na koruzi so se pričeli hitreje sušiti od burje poškodovani listi, še posebej pa je bila prizadeta koruza, sejana po strnišču, kajti v največjem sušnem obdobju je bila v fazi metličenja: ko bi potrebovala največ vlage pri oblikovanju storžev, le-te pa ni bilo. Travniki so zaradi velike suše porumeneli in bili ožgani, tako da na dvokosnih travnikih skoraj ni bilo druge košnje, razen v primerih, ko so prvo košnjo opravili zares zgodaj ali so pridelek silirali. Veliki problemi so bili na pašnikih, kajti živina ni imela dovolj zelene krme in je bilo nujno dovažati krmo, ki so jo kmetje pripravili za zimsko obdobje. Vendar je za travinje potrebno le malo dežja in kaj hitro si opomore, saj se bujno razrašča iz koreninskega sistema in se je takoj po prvem dežju stanje popravilo. Res pa je, da so bolj prizadete kakovostnejše trave, ki jih agresivnejše, slabše trave nadomestijo in se takoj razširijo na travniku. Zato je kakovost pridelane krme slabša.

Letošnja suša tako ne bo imela vpliva samo na količino pridelkov, ampak bo tudi kakovost na posameznih legah slabša kot bi lahko bila. Dokler pa stanje ne bo sanirano, se bomo morali sprijazniti s slabšimi pridelki, kljub temu, da imamo že sedaj našemu območju prilagojene vrste in posamezne sorte rastlin. V bodoče bomo morali razmišljati o trajnejši rešitvi namakanja, kajti še posebno tam, kjer je bila izpeljana melioracija, je stanje še toliko slabše zaradi nivoja podtalnice, ki je izredno nizek, in bo tako suša neizogiben pojav vse dotlej, ko bomo uredili namakanje. Do takrat pa bomo le iz leta v leto lahko jamrali in ocenjevali nastalo škodo; rešitev pa to prav gotovo ni.

*Marta Koruza,
Kmetijska svetovalna služba Ajdovščina*

KOSTANJI NA STAREM TRGU

Na Trgu Pavla Rušta v Vipavi ali po domače Starem trgu je raslo pred petdeset in več leti šest kostanjevih dreves, ki so nudila prijetno senco v času sejmov in ob počitku na klopci pod njimi. Pred približno 15 leti je bilo potrebno eno drevo zaradi propadanja po naročilu Krajevne skupnosti požagati in nasadili so lipo.

Dne 6. avgusta 2001 je burja ponoči podrla kostanj pred stanovanjskim blokom (nekdanja Možetova hiša). Ostali so še štirje kostanji. Kakšna bo njihova usoda v prihodnosti?

Vera Poniž

6. avgusta 2001 podrta kostanj pred stanovanjskim blokom na Trgu Pavla Rušta (foto V. Poniž)

Votlo deblo podrtega kostanja na Starem trgu (foto V. Poniž)

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

Iz ŠGV

Škofijci tudi v poletnem času ne mirujemo. Nekaj dejavnosti že ustaljeno poteka v počitnicah (počitniški tedni), ena dejavnost je na novo in upamo, da se bo »prijela« (delovni tabor), zgodi pa se tudi kakšna dejavnost ob posebni priložnosti (seminar v Hamburgu).

POČITNIŠKI TEDNI

Stalna dejavnost ŠGV v počitnicah so počitniški tedni. Ti potekajo še iz semeniščnih časov, le da so dobili s širitvijo šole malo drugačno obliko. V zadnjih dveh letih se je na gimnaziji število dijakov in oddelkov povečalo. Zato tudi počitniški tedni niso več le v župnišču na Ligu nad Kanalom, ampak tudi v Doleh, v rojstni hiši Ivana Albrehta.

S počitniškimi tedni si prizadevamo dati mladim poleg dobre izobrazbe tudi dobro vzgojo. Vzgojni cilji počitniških tednov:

- Nekaj dni skupnega življenja, kjer se dijaki še bolj spoznajo in prijateljsko povežejo.
- Vzgoja za sodelovanje, medsebojno pomoč, soodgovornost.
- Obravnavanje tem, ki so aktualne za pravilno življenjsko usmeritev mladih.
- Skupna molitev, maša, petje, igre, pogovori, zdrava zabava.

Iz prakse prejšnjih let vidimo, da so tisti razredi, ki držijo skupaj, si pomagajo in sodelujejo, tudi učno bolj uspešni. In prav k temu lahko počitniški tedni veliko pripomorejo. Na prvem mestu dogajanja na počitniških tednih so prijateljski odnosi, medsebojno sodelovanje in pomoč, skupno načrtovanje in izvedba raznih akcij ... Molitev se prepleta z življenjem. Tišini in zbranosti sledi razigranost in igra ... Duhovne vsebine se prekrivajo z izleti v naravo, v gore, gozdove, soteske in hribe. Glavna knjiga, iz katere v tem tednu črpamo nova spoznanja in

Za bodoči četrti letnik je zelo pomembno pravšnje poklicno odločanje.

doživetja, ni iz papirja, ampak je knjiga narave in medčloveških odnosov.

Za kakšen dan pridejo tudi zunanji sodelavci. Ti pomagajo odkrivati prvoletnikom samega sebe (dr. Jana Kalin in mag. Helena Jeriček), drugoletnikom pravi odnos do ljubezni in spolnosti (zakonca dr. Franc in mag. Irma Koren) in tretjeletnikom poklicno odločanje (mag. Silvo Šinkovec). Vse poteka sproščeno in prijazno. Še najtežje se je mladim zvečer odločiti za počitek in spanje, čeprav vse bolj prehaja na njih tudi odgovornost za organizacijo tednov. Dekleta skrbijo, da nismo lačni, fantje pa, da jemo iz čistih posod in živimo v čistem okolju.

Za dekleta (tudi za fante) pa so počitniški tedni dobrodošla praksa.

DELOVNI TABOR

Dogajanje na delovnem taboru v Banjaluki sta opisali dijakinji Ana in Urška, fotografije pa je prispeval msgr. Vinko Lapajne.

Nedelja, 5. avgusta 2001 ob 8h zjutraj. Le kaj bi običajen dijak ob takem času počel? Verjetno spal! Peščica pa nas je vseeno premagala spanec. Na pobudo Škofijske Karitas Koper smo se zbrali pred ŠGV, od koder naj bi nadaljevali pot v Banjaluko. Gotovo naše delo ne bi bilo tako učinkovito, če ne bi že na začetku Gospoda prosili za blagoslov te naše akcije. Približno ob enajstih smo prispeli na Barje, kjer se nam je pridružil še zadnji član posadke. Tako je bila ekipa, ki je štela vsega skupaj petnajst članov, od tega deset dijakov ŠGV, dva študenta (ki sta se nam pridružila prek Karitasovega vabila) in trije duhovniki, popolna. Po nekaj komplikacijah na meji smo le prišli na cilj.

Takoj nam je bilo jasno! Tukaj vojna ljudem ni prizanesla. Sledovi bomb na fasadah. Skoraj nismo srečali hiše, ki ne bi bila "preluknjana". No, saj ni bilo čisto tako. Če prav pomislim, niso bile vse hiše take. Nekatere so bile porušene do tal, tako da še luknjic nismo mogli več videti. Nekatere vasi so bile v celoti zminirane. Opozorila za minska polja. Ljudje so stali ob cesti in

Delo je bilo naporno za fante ...

...in dekleta

prodajali najrazličnejše predmete, od prtov, do cigaret, obleke, kaset ... In ko smo že mislili, da je vojna uničila prav vse, smo zagledali ogromno hišo z bazenom. Vilo. Kar ni se mogla zlit z ostalo podobo dežele. Slika se je ponavljala do samega mesta Banjaluka, spremljala pa nas je vse dni našega dopusta. Obstaja le dvoje. Bogastvo redkih srečnežev in beda večine. Tam so razlike med bogatimi in revnimi še večje kot pri nas. Srednjega razreda skoraj ni. Medtem ko večina nima niti za hrano in obleko, se ostali sončijo na verandi in skačejo v lasten bazen.

V gosteh pri banjaluškem škofu

V vsej tej etnični, gospodarski in kulturni zmešnjavi smo se odločili zgraditi dom dvema ženskama: materi in njeni bolni hčeri. Na sedežu banjaluške Karitas se nam je pridružil Darko, naš vodič. Petnajst kilometrov stran iz centra stoji župnišče, v katerem smo prebivali. Prostor, kjer naj bi zidali, je bil od tam oddaljen petinštirideset minut vožnje z avtom. Enostavno predolga razdalja, da bi si lahko privoščili vse obroke v župnišču. Tako smo pač morali kosilo kuhati kar na kraju samem. Dekleta smo kuhala in po potrebi priskočila na pomoč pri zidanju. Delo je potekalo pod mentorstvom dveh zidarskih mojstrov, ki ju je priskrbela tamkajšnja Karitas. Vsi smo neumorno kopali jarke, prenašali in lakirali tramove, sejali mivko, mešali malto ... Bili smo tako pridni, da nismo končali pri zalivanju zgornje plošče, ampak smo hiški sezidali skoraj celo streho. Kako tudi ne! Zbudili smo se s petjem petelina in ob osmih že začeli z delom. Domov smo se vračali z nočjo.

V sredo nas je čakalo prav posebno presenečenje. Obiskala nas je skupina mladih iz Banjaluke in nam pripravila pravi piknik. A to še ni bilo vse! Prišel je tudi sam škof. Duhovit, dobrodušen, odločen mož, ki se ni vdal pritiskom evropskih politikov in je tudi v najbolj kritičnih trenutkih ostal v mestu. Zares izjemna osebnost. Skupaj smo poklepetali in zapeli nekaj pesmi. Na srečo to ni bilo zadnje srečanje s tem nadvse prijaznim škofom. Na njegovo povabilo smo v soboto prišli na kosilo v škofijo.

Ugotovili smo, da smo veliko več prejeli, kot pa dali. Ko smo v soboto še zadnjič pogledali na hišo, smo občutili nekaj neizrekljivega in posebnega. Trud je bil poplačan. Ponosni smo bili, ker smo znali prisluhniti potrebam teh dveh žena in ob tem za hip pozabiti nase. Njuna hvaležnost nam je bila plačilo.

Poleg tega pa nas je čakalo še morje; nekaj zasluženih dni počitka v Zadru.

Ana Besednjak & Urška Ilc

SEMINAR »EUROSTORY« V HAMBURGU

Za prizadevne dijake je tudi nagradni teden v Hamburgu dosegljiv. Dijakinja Mateja Marinič se je z mentorico Bojano Štekar udeležila seminarja od 20.8. do 26.8.2001. Zapisala je, kako so potekali zanj nepozabni dnevi:

Dragi prijatelji!

Želim vam opisati nekaj najlepših trenutkov, ki sem jih doživela v Nemčiji, v Hamburgu, v poletni šoli z našo mentorico, profesorico Bojano Štekar.

Kako sem sploh prišla do Hamburga? Na tekmovanju mladih raziskovalcev Slovenije na temo Mladostništvo, sva se z najino raziskovalno nalogo Zdravstveno stanje mladih, s sošolko Brigito

Habjan uvrstili med prve tri, nato pa sem bila izbrana za mednarodno tekmovanje v Hamburgu. Cilj te naše poletne šole EUSTORY je bil, spoznati metode projektnega raziskovanja. Proučevanje sodobne zgodovine je možno le na tak način. To metodo smo zelo izkustveno doživeli na projektni ekskurziji v pravo koncentracijsko taborišče, ki nas je do dna srca presunilo, šokiralo (upam, da človeštvo česa takega NIKOLI več ne bo doživelo). Taborišče smo si najprej ogledali, nato smo

Udeleženci poletne šole: Mateja je sedma, mentorica Bojana pa peta z leve v prvi vrsti.

se razdelili v skupine in vsaka je imela svojo nalogo, ki jo je na koncu demonstrirala.

Naj vam najprej prišepnem, da me je bilo sprva strah, strah letala (še nikoli prej nisem letela), strah, kako bo vse skupaj potekalo, in seveda - ANGLEŠČINA. Čeprav imamo na naši šoli velike strokovnjake v tem predmetu in se angleškega jezika "pridno" učimo, vseeno ni lahko za teden dni "pozabiti" slovenščine in govoriti samo angleško. Pa je šlo!

V Hamburgu so nas zelo lepo sprejeli in strah je v trenutku izginil. Naša delegacija (Barbara, Polona, Mateja in

seveda profesorica Bojana) je v Hamburg prispela kot prva in za začetek so nas peljali s čolnom po jezeru Alster, zvečer pa smo se nastanili v ČUDOVITI (še to je premalo) hiši v predmestju. Udeleženci smo bili iz enajstih različnih držav, od Wellsa, Škotske, Norveške, Ukrajine, Belorusije, Romunije do seveda, Slovenije. Že prvo naše skupno druženje je med nami porušilo prav vse meje. Bili smo Evropa v malem, vendar kot družina. Res, čeprav iz tako različnih držav in okolji, z različnimi znanji in mnenji, se mi je zdelo, kot da nekatere poznam že od nekdaj.

Prvi dnevi so bili zelo delavni. Glavna obravnavana tema je bila SPRAVA. Pogovarjali smo se o tem problemu današnje družbe, o konfliktih v današnjem svetu, o zgodovini, predvsem o drugi svetovni vojni in vzrokih zanjo. Zelo globoko sem doživela pričevanje ljudi, ki so bili včasih na sprtih straneh, pa so danes iskreni prijatelji. Naj vam razložim. Svojo življenjsko zgodbo nam je na primer opisal gospod Leon Lendzion, ki je bil paznik v koncentracijskem taborišču, in zapornik, bivši vojak Geert Hoek, ali pa gospa Brigit Stoof, ki je živela v Vzhodni Nemčiji in gospa Inga iz Zahodne Nemčije, danes sta obe dobri prijateljici in ponosni na enotno Zvezno republiko Nemčijo. Prikazan nam je bil tudi konflikt med Palestino in Izraelom in tudi tukaj JE upanje. To sta dokazala Mohamed Ibrahim in David Rozanski. S temi ljudmi smo se pogovarjali in vsi smo prišli do spoznanja, da je sprava mogoča, če je odpuščanje, če je priznanje krivde, če je odprt, iskren dialog, če je pripravljenost na spravo. Zavedam se, da se to ne more zgoditi čez noč, korak za korakom in vztrajno pa gotovo na tak način gradimo boljši jutri.

No ja, da ne bo kdo mislil, da je bil Hamburg samo garanje. Ogledali smo si mesto in njegove znamenitosti in da boste malo nevoščljivi, tudi disco je bil in ples do jutra, potem še malo "šopinga", da smo porabili tiste skromne marke, in nazadnje naj vam povem še to: naša pesem

Tri dekleta in mentorica so zastopale Slovenijo v Hamburgu in jo tudi dobro predstavile.

je najbolj vžgala!!! Pa naj še kdo reče, da Slovenke ne znamo, da smo hladne, zaprte... Veste, katero pesem smo jih naučile? MI SE IMAMO RADI, RADI, RADI... in prav vsi so jo znali (upam, da jo še!).

In že, dosti prehitro, je bil tu zadnji večer, večer in potem jutro, ko nekateri sploh nismo videli postelje, pa nam ni bilo žal. Pogovarjali smo se, peli, se smejali, jokali, si izmenjavali naslove...

Tako, dragi prijatelji in vsi, ki boste to prebrali, na koncu vam želim povedati, da je Evropa mogoče na zemljevidu res velika, vendar je Hamburg, vsaj meni, dokazal, da ni! Evropa je kot naša skupna, mala družina, kjer vsi lahko živimo v miru, si pomagamo, se razumemo, se skupaj veselimo in delamo, kot mi v Hamburgu. In če je majhna, res upam, da bom kdaj te mlade prijatelje še srečala.

Čisto na koncu: profesorica Bojana, hvala, ker ste bili z nami, hvala, ker vem, kako težko je bilo zapustiti malo, ljubko Manco in hvala, ker ste bili kot ena izmed nas.

ŠE NASVET VSEM GIMNAZIJKAM IN GIMNAZIJCEM:
Potrudite se z raziskovalnimi nalogami, splača se!!!

Dijakinja Mateja in mentorica Bojana v Hamburgu. Da ne bo dileme: dijakinja je prva z leve.

Mateja Marinič, 3.b

ZAČETEK ŠOLSKEGA LETA

Šolsko leto 2001/2002 smo začeli 2. septembra s sveto mašo v vipavski farni cerkvi, pouk pa 3. septembra. Na ŠGV je vpisanih 258 dijakov. V prvem letniku so trije oddelki, višjih pa po dva. Po desetletnem delovanju ŠGV (pred nami je proslava ob desetletnici šole konec septembra), je nova stavba ŠGV v polnosti zaživela in se tudi popolnoma napolnila.

V celoti je prenovljen dijaški dom ŠGV (svečano bo odprt in blagoslovljen naslednje leto ob 50-letnici Malega semenišča), v katerem biva letos 65 dijakinj in dijakov. Potrebno pa bo še kar nekaj truda, prizadevnosti, potrpežljivosti in darežljivosti vseh v koprski škofiji, da bodo dela tudi finančno pokrita.

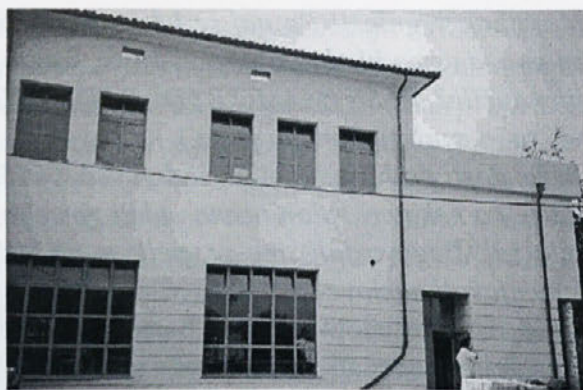
V šolskem letu naj si mladi in starši, učitelji in učenci prizadevajo za Duha modrosti, da bodo eni zmogli učiti in voditi, drugi pa sprejemati, a tudi dajati, kar je v njih najboljšega.

Zbral in uredil Vladimir Anžel, ravnatelj ŠGV

Iz OŠ

OSNOVNA ŠOLA DRAGA BAJCA VIPAVA

z vsemi svojimi uspehi in težavami začel novo šolsko leto 2001/02. Samo še dve leti nas ločita od zakonskega roka vključitve v devetletko. Občinski svet je pred leti sprejel temeljno odločitev o zagotovitvi materialnih pogojev za prehod na devetletko, ki zahteva bistveno boljše pogoje, kot so jih šolski objekti v naši občini lahko nudili. Z izgradnjo prizidka (september 1997) pri matični šoli se je zagotovilo normativom za razredno stopnjo, na objektu starega dela - predmetna stopnja, pa se je saniralo samo sanitarije. Sredstev za inv. vzdrževanje nam Občina Vipava, ustanoviteljica, uspe zagotoviti le v minimalnih letnih zneskih, ker se namenja velik

Dogradnja podružnične šole Podnanos se bliža koncu. Šola bo dobila povsem drugo podobo, ki bo v ponos Občini Vipava in krajanom. Za otroke pa prijazen, svetel, udoben hram učenosti.

delež za dogradnje in adaptacije podružničnih šol. Trenutno je v gradnji podružnična šola Podnanos. KS Podnanos, Lozice in Podraga bodo dobile tako objekt zgodovinske vrednosti, ki jim bo omogočil zagotoviti potrebe po vrtcu (2 oddelka), šoli (5 razredov - 1. do 5. r.) in športnih površinah - šolskih in za potrebe kraja. Na adaptacijo in dozidavo čakata nato podružnični šoli Vrhpolje in Budanje, kjer zdravstveni inšpektorat ugotavlja velika odstopanja od sanitarno - zdravstvenih zahtev materialnih pogojev v šolskih objektih. Šele nato lahko matična šola pričakuje dokončno adaptacijo starega dela in izgradnjo igrišč.

Nekateri problemi pa so tako veliki, da bo treba s skupnimi moči poiskati dodatna sredstva za rešitev:

- okna v najstarejšem delu stavbe - 7 učilnic z dodatnimi prostori komunikacij
- igrišča - delna sanacija
- zaključitev šolskega prostora z ukinitvijo Vinarske ceste
- odstranitev napol porušenih objektov v bivši vojašnici
- delno garaže
- bivšo vojaško ambulanto

Svet staršev je v lanskem šolskem letu organiziral delovno akcijo: ograditev razpadajočega objekta vojaških ambulantnih prostorov. Pred poslopjem se že nabirajo odpadki neznanega izvora.

Šolska igrišča mejijo na napol podrti poslopja, ki so za otroke nevarna, če izpustimo estetski videz okolice šole.

Le tako bi lahko otrokom (cca 480) zagotovili osnovno varnost in popravili nevzdržno sliko okolice šole.

Želimo si, da bi tudi KS Vipava več sodelovala s šolo, kot sodelujejo druge KS.

V letošnjem šolskem letu bomo v kolektivu namenili posebno pozornost strokovnemu izpopolnjevanju na področju pridobivanja novih znanj za bodočo 9-letko, računalniškemu opismenjevanju in športno - rekreativnim dejavnostim. Zato bomo nadaljevali začete vsebine, dodali pa bomo izvedbo šole v naravi za učence od 1. do 4. razreda. Še večjo skrb bomo namenili plavalnemu opismenjevanju v 3. razredu in ponudili plavalni tečaj tudi učencem - neplavalcem na predmetni stopnji.

Zadnji dve leti smo izdelali vzgojni program za učence od 1. do 8. razreda, veliko skrb pa namenjamo tudi aktualnim vsebinam za starše.

Vsem učencem in učenkam želim v tem šolskem letu veliko uspehov, da bomo tudi letos na valeti s ponosom ugotavljali, koliko uspehov so dosegli na različnih področjih, hkrati pa so vsi tudi osebnostno zreli.

*Ravnateljica
Ljudmila Kovač, prof.*

NAŠI PROVOŠOLČKI

Pa smo dočakali september, za nekatere tako težko pričakovan čas.

Na naši šoli smo se skrbno pripravljali na sprejem prvošolcev, saj se zavedamo, da je ta dan za njih nekaj posebnega in neponovljivega. V letošnjem šolskem letu smo tako sprejeli 6 prvošolcev na Gočah, 6 v Vrhopolju, 12 v Podnanosu in v Vipavi 35 prvošolcev; skupno je tako na naši šoli 59 prvošolcev. V 5. razredu se bodo pridružili še mnogi iz Budanj. Vstop v šolo in s tem pričetek šolanja je za malega otroka pomemben dogodek, prav tako pa tudi za vas starše. S šolanjem se otroci pričnejo osamosvajati in s tem ločevati od doma. Na svoja ramena bodo prevzeli prve odgovornosti, ob tem pa bodo še vedno potrebovali vašo pomoč, nasvete in seveda razumevanje. Učiteljice, učitelji, celotni kolektiv in vodstvo naše šole želimo Vašim otrokom, da bi se v šoli predvsem dobro počutili ter se brez strahu naučili veliko novega; pa ne samo tisto, kar piše v učbenikih, tudi mnogo drugega, kar je prav tako pomembno za razvoj vsakega izmed njih. Vsi skupaj, učitelji, starši in strokovni delavci, se bomo potrudili za njihov razvoj in napredek.

Za vaše otroke bo največja vzpodbuda Vaše zanimanje in spremljanje njihovega dela v šoli. Naj vam ne bo žal časa, ki ga preživite s svojim otrokom, saj se bo ta bogato obrestoval. Z zanimanjem si oglejte vse risbe in izdelke, ki jih je izdelal Vaš otrok, da bo lahko občutil Vaše zanimanje zanj. Pogovarjajte se z njim o tem, kako je bilo v šoli, kaj zanimivega je doživel, o njegovih uspehih pa tudi o njegovih skrbih in stiskah.

Na kaj boste starši še posebno pozorni v tem začetnem obdobju Vaših prvošolcev:

- na njihovo varno prihajanje in odhajanje iz šole,
- na rumene rutice, ki naj bodo okrog vratu, ker s svojo živo barvo opozarjajo voznike na razposajenost otrok,
- na svojega otroka, ki potrebuje vašo pohvalo in vzpodbudo,
- na sodelovanje z učiteljicami in učitelji, ki bo pripomoglo k otrokovemu dobremu počutju in napredku,
- na njihove šolske potrebščine, da bodo urejene v torbica.

Vsekakor si vzemite dovolj časa za Vašega prvošolčka, veselite se z njim in ga vzpodbujajte.

Nadja Kompara in Alenka Nussdorfer Bizjak

Spoznali smo Ljubljansko barje

V zadnjih dneh počitnic smo za skupino učencev naše šole organizirali 3-dnevni naravoslovno-športni tabor. Bili smo gostje OŠ Log-Dragomer, podružnične šole v Bevkah. Spoznali smo

Visoko barje na osamelcu Kostanjevica (foto Mojca Habič)

na tem območju je zelo ugodno okolje za počitek ptic, ki se selijo. Zato je Prirodoslovni muzej iz Ljubljane tu postavil opazovalnico. Predvsem v poletnih mesecih poteka znanstveno-raziskovalno delo sledenja ptic z obročkanjem.

Športni del tabora je vključeval predvsem kolesarjenje na razdalji med Bevkami, Vrhniko in njeno bližnjo okolico. Skupno smo prevozili 42 km. Vroč poletni dopoldan smo izkoristili za kopanje v bazenu na Vrhniki.

Na krajšem planinskem pohodu od Starega malna do zavetišča na Planini nad Vrhniko, smo spoznali izvir Bele z imenom Lintvern (bruhalnik). Posebnost tega izvira je opisal že Janez V. Valvazor. Z raziskavami so dokazali, da se voda zbira v podzemnem jezeru, nato

Na ornitološki postaji - gospod Lapajna z učenci (foto Mojca Habič)

Ljubljansko barje z okolico.

Delo na taboru je bilo zelo pestro, bili smo aktivni in zvečer prijetno utrujeni. Zato nas ni motilo, da smo spali v razredu, na trdih blazinah in v spalni vreči (tudi to je dalo taboru poseben čar).

značilnosti Barja na osamelcu Kostanjevica pri Bevkah. Na osrednjem delu je ohranjeno edinstveno okolje visokega barja z imenom Mali plac. Šotni mah je prvotno ohranjen le na tem delu Ljubljanskega barja. Območje je zavarovano kot NARAVNI SPOMENIK.

Spoznali smo tudi povirje Ljubljanice: izvir Male Ljubljanice v Močilniku, izvire Velike Ljubljanice v Retovju in izvir Bele. Obiskali smo tudi rojstno hišo pisatelja Ivana Cankarja in se sprehodili po poti Cankarjevih obeležij. Zelo zanimiv je bil tudi obisk Ornitološke postaje na Vrhniki.

Obnovljeno mlinsko kolo v "Staro malno" (foto Mojca Habič)

pa občasno izbruhne na površje. Ob samem izviru razločno slišimo šumenje - pretakanje vode v podzemlju. Na Planini pa je z razglednega stolpa čudovit pogled na

"Dobro jutro" (foto Mojca Habič)

Ko smo se poslovili od gostoljubne kuharice gospe Barbare, smo si zaželeli še nadaljnje sodelovanje.

Morda bo v spomladanskem času, ko se Barje prebuja in se razlega »zborovsko petje žabjih svatov«, nova priložnost za ponoven obisk.

*Vodja tabora Mojca Habič in sodelavci:
Robert Krašna, Peter Perhavec in Petra Batagelj*

Vtisi o raziskovanju hudournika Bele

Naše raziskovanje hudournika Bela smo začeli v Vipavi in postopoma nadaljevali vse do izvira. Na poti smo našli veliko zanimivosti, na primer: žabe, kačje pastirje, različne rastline... V strugi pred Vipavo smo našli pasjo uto, ki smo jo poimenovali Timi, pa tudi veliko drugih odpadkov, nad katerimi smo se zgražali. Šli smo tudi v sotesko in do slapa Sapotnik, kjer je zelo lepo. Pri izviru smo pili vodo, ki je bila zelo okusna. Med raziskovanjem smo se veliko smejali, na primer, ko smo našli kosti "dinozavra" in odkrili novo vrsto "čakajoč dežnik", ki te lahko počaka kar na veji; kačjemu pastirju smo pomagali iz luže. Preplezali smo številne jezove, največjega pa si nismo upali. Šli smo do Tekca, kjer nam je gospod Lemut pripovedoval o mlinu in kovačiji. Spoznala sem, da je Bela zelo zanimiv hudournik. Vesela sem, da smo ga člani krožka raziskali.

Mojca Kodre, 7.b

Bela

*Naša Bela, hladna voda,
Kakšna tvoja je usoda?*

*Mi ne znamo te ceniti,
ti čistočo ohraniti.*

*Prek Vrhpolja žalostna,
tečeš onesnažena.*

*Kličesh po spremembah
v strugi,
saj onesnažili so te drugi.*

*Da lepote tvoje spet,
bi krasile naš planet,
moramo se prebuditi,
ti lepoto spet vrniti.*

*Naj slapovi tvoji spet,
čisti padajo po doleh.*

*Čista boš šumela, Bela,
jaz pa s tabo bom vesela.*

Špela Lavrenčič, 6.r.

Slap Sapotnik

Učiteljica biološkega krožka nam je nekega dne povedala, da gremo pogledat slap. Bile smo navdušene. Naslednje jutro smo se odpravile v šolo, s sabo smo imele škornje. Po pouku okrog dveh smo se odpeljale nad Vrhpolje. Z avtomobilom do poti, kjer smo se ustavile, obule škornje in šle proti slapu. Hodile smo po gozdu, po poteh, po strugah, prečkale smo potoke in videle veliko živali. Po dolgem času hoje smo postale utrujene in se nismo več veselile slapa. Godrnjale smo, zakaj sploh gremo tja, a ko smo prišle k slapu, je slaba volja izginila, saj je bil zelo velik, voda, ki je padala in se prelivala po skalah, nam je segala do srca. Ko smo zagledale list, ki je padel v vodo in z njo potoval po toku, je bilo zelo zanimivo, saj je zaradi močnega toka je potoval zelo hitro. Odločile smo se, da bomo šle pogledat pod slap. Oblekle smo si vetrovke in

Sapotnik - "tuš" pod slapom (foto Mojca Habič)

Izvir Sapotnik - od leve proti desni Maja, Katja, Adrijana, Mojca, Mojca, Mojca, Špela in Mirjam (foto Mojca Habič)

pripovedovale *vice* in druge smešne stvari ter se smejale. Ko smo bile pri avtomobilu, smo se preobule in se odpeljale proti domu, med potjo nas je učiteljica Mojca Habič vprašala, kako smo se imele. V en glas smo zavpile: "Lepo!" O tem dnevu smo pripovedovale tudi sošolkam, prijateljicam, sošolcem in drugim. Ko nas je učiteljica vprašala, če bi še šle, smo veselo vzklikale: "Ja, ja..."

Adrijana Jež 7.b

Iz CUIO

ZA VARNO POT V VIPAVO

Četrtek, 10. maja 2001 je bil za naše otroke v Centru poseben dan. Celoletno pripravo v znanju iz cestno-prometnih predpisov so prikazali v praktični vožnji v Vipavo (center) in nazaj.

Otroci višjih razredov in skupin pridno obiskujejo prometni krožek. Tam se seznanjajo z vsebino cestno-prometnih predpisov, ki veljajo za vse udeležence v prometu, tudi za invalidne osebe. Kako se obnašati na cesti, upoštevati prometne znake in predpise, paziti na svojo varnost in varnost drugih udeležencev v prometu, so teme, ki jih obdelujemo v okviru krožka. Vse to pa postane resnično v praktični vožnji v Centru ali zunaj njega. Zato prometni krožek lepo sodeluje

z vsemi strokovnimi delavci (defektologi, fizioterapevti, delovnimi terapevti, psihologom), ki so pripravljeni otroke voditi v ožjo okolico Centra. Otroci uporabljajo različna prevozna sredstva (kolesa, trokolesa, skuterje in električne vozičke) za vožnjo po prometnih površinah. Šele po dobrem poznanju svojega prevoznega sredstva in primernem ravnanju z njim gre lahko otrok v spremstvu odraslega na cesto. Tam se uči varne in pravilne vožnje, ki mu zagotavlja, da se tudi na cesti dobro znajde in počuti. Le tako premaga strah in neugodje in se morda

nekoč odpravi na samostojno pot na daljšo razdaljo v mesto.

V okviru prometnega krožka smo pripravili in izdali knjižico Priročnik za varno vožnjo zunaj Centra. V tej knjižici so opisane poti do zelenega cilja in pravilno ter varno reagiranje na cesti. V našem Centru smo tako opravljali preizkus iz praktične vožnje v skupini otrok, 8 gojencev pa za samostojno vožnjo v Vipavo in nazaj. Z nami je bil tudi policist, ki je bil nam delavcem v pomoč, otrokom pa v veliko vzpodbudo. Otroci so to nalogo vzeli zelo resno. Pridno so vadili v skupinah.

Določili smo pot, ki jo bodo morali prevoziti. Na njej so bile štiri kontrolne točke, kjer se morajo otroci držati določenih pravil in paziti na varnost. Tako so nas ta dan prav prijetno presenetili. Vsi so z veliko zagnanostjo in skrbjo vzeli nalogo zares in opravili preizkus.

Pokazali so, da se znajo obnašati v skupini »voznikov« in poskrbeti za svojo varnost in varnost drugih udeležencev v prometu.

Tistim starejšim gojencem, ki bodo šli na samostojno vožnjo v bližnjo okolico, bo pridobljeno znanje še kako prav prišlo za ustrezno reagiranje v vsaki težji situaciji.

V Centru smo jim podelili izkaze za opravljen preizkus praktične vožnje. Ta izkaz velja samo za interno uporabo in za vožnjo v Vipavo oziroma v bližnjo okolico in nazaj.

Upam, da bodo otroci vse pridobljeno znanje pridno uporabljali vedno in povsod, kjer se bodo znašli kot udeleženci v prometu.

Čestitam jim k uspehu in jim želim srečno vožnjo!

*Ana Hlad, spec. ped.,
mentorica prometnega krožka*

LETOVANJE OTROK IZ RAZVOJNEGA ODDELKA

Letos smo prvič organizirali letovanje za otroke iz razvojnega oddelka iz Vipave. Letovanje je potekalo od 19.-21.6.2001 na Debelem Rtiču. Udeležilo se ga je 6 otrok.

Tudi na letovanju smo sledili nekaterim ciljem usposabljanja, seveda glede na otrokove sposobnosti in zmožnosti. Vzeli smo si čas za osebno higieno ter jutranje in večerno preoblačenje, samostojno kulturno hranjenje, za vključevanje in igro z zdravimi sovrstniki ob igri v vodi, ob vodi in v peskovniku, za terapevtsko obravnavo (logoped, fizioterapevt), udeležili smo se plesne prireditve mladih plesalcev iz Pirana, za bivanje na svežem zraku in soncu, peljali smo se z ladjico do Pirana; skratka, poskrbeli smo za dobro počutje, za igro, smeh in sproščenost.

To je bila otrokova prva izkušnja bivanja v odsotnosti staršev. Glede na sproščenost in otroški nasmeh na obrazih so bili naši cilji letovanja doseženi.

Erika Čuk, vzgojiteljica

POLETNI TABOR V KORITNICI V BAŠKI GRAPI JULIJ 2001

Tudi letos smo izpeljali poletni tabor v Češnjem logu oz. v Koritnici v Baški grapi. Dvakrat po en teden smo se tja preselili strokovni delavci Centra, skupaj z našimi učenci in prostovoljci iz Škofijske gimnazije, ki smo jih v preteklem šolskem letu najpogosteje srečevali na hodnikih našega Centra. Marsikaj smo skupaj doživeli in bilo nam je zares lepo.

Kaj smo delali?

To, kar nam je okolje, v katerem smo bili, ponujalo.

- Če si tam, moraš pač do pašnika, kjer se pasejo ovce, in še star kruh jim neseš.

- Ker se cel dan okrog hiše pasejo konji, te gotovo zamika, da jih osedlaš in zajahaš. Mogoče pa

- si vzameš čas in se z njimi vsak dan pogovarjaš in jih božaš, kot Pavle.
- Travniki pred hišo in nogometna gola te vabita, da začneš brcati žogo. Le še soigralce si moraš poiskati in že te čaka nekajurna zabava, pri kateri te boli trebuh od smejanja.
- Potok Koritnica, ki dneve in noči teče mimo hiše, da imaš občutek, kot da neprestano dežuje, te prav tako vabi, da se v poletni vročini v njem ohladiš. Morda mečeš samo kamenje v vodo, morda si zmočiš le noge, jo prebreds ali pa kar skočiš v to ledenomrzlo vodo.
- Ogledati si moraš tudi okolico, posebno znamenito vas Rut z 800 let staro lipo.
- Če zmored, se lahko povzpneš tudi na Rodico.
- Ker ti je ta kraj posebno všeč, pokličeš še svoje prijatelje, naj pridejo in se sami prepričajo, kako dobro družbo in kako lep kraj si našel. Spečeš jim še ribe.
- V hiši je stara lončena peč. Zamika te, da bi tudi ti doživel, kaj pomeni sedeti na topli peči. Mogoče pa ti bo bolj všeč sedeti ob odprtini in gledati ogenj, kako gori. In ko je peč že dovolj topla, lahko v njej spečeš pizzo ali kruh.
- V okolici je veliko suhih vej in zamika te, da jih znosiš na kup, in ko se stemni, zakuriš kres. Ob ognju zapoješ ob spremljavi kitare in ko ostane le še oglje, spečeš še *kokice*.

Vse to smo delali, poleg obveznega kuhanja in pomivanja posode. Otrokom iz Centra in dijakom smo dali možnost, da so na drugačen način preživeli del svojih počitnic, od tem pridobili izkušnjo dajanja in sprejemanja pomoči in po svojih močeh vplivali na dogajanje v skupini.

Vsakdo med nami je teden doživel drugače, na svoj način, s svojo težo ter pomenom.

Na taboru smo vsi pridobili.

Otroci iz Centra so preživeli teden drugačnih, a zanimivih in pestrih počitnic. Posebno pomemben zanje je bil stik z naravo, brez televizije. Strokovni delavci Centra se preko celodnevne skrbi za učence marsikaj novega naučimo o njihovem življenju in tako lažje delamo naprej. Pridobili pa so tudi prostovoljci. Ko živijo skupaj z otroki s posebnimi potrebami, spoznajo, da ti niso drugačni od drugih otrok. Da tudi oni

radi igrajo nogomet, se smejejo, pojejo, se jezijo, jočejo... Lahko bi jim na dolgo in široko razlagali, pripovedovali, a ne bi nikoli tako razumeli stvari, kot so jih, saj so to občutili na lastni koži.

Druženje dijakov in invalidnih otrok je korak v pravo smer. To je življenje, ki ni usmerjeno v pridobivanje in tekmovanje, temveč v sodelovanje, solidarnost in pomoč.

Prostovoljce smo prosili, da nam zaupajo svoje vtise o dogajanju na taboru.

Ena od prostovoljk je napisala, da ji je bilo najbolj všeč, ko smo na poti v trgovino morali vedriti pri sosedih. Da ji je njena prijaznost in pozornost ostala v najlepšem spominu, saj redko srečamo ljudi, ob katerih imamo občutek, da zares poslušajo in so pozorni do drugih.

Presenečeni smo prebrali njeno ugotovitev, saj se tam ni zgodilo nič posebnega. Spet smo se lahko prepričali, da najlepše stvari, ki smo jih doživeli, niso bile načrtovane in ne vnaprej pripravljene, ampak so se zgodile same od sebe.

Če vas je zamikalo, da bi naslednje leto šli z nami kot prostovoljci, ste dobrodošli, pokličite nas.

Tomaž Torkar, Tatjana Makovec, Alenka Premrl Lemut

DEBRECEN 2001

Od 23. - 28.8.2001 so potekale v Debrecenu na Madžarskem evropske igre Specialne olimpiade v atletiki. Udeležilo se jih je približno 300 tekmovalcev iz 27 evropskih držav in med njimi tudi Slovenija. Slovensko ekipo je sestavljalo 11 tekmovalcev in 4 spremljevalci (iz Radovljice, Jesenic, Velenja, Ilirske Bistrice in iz Vipave). Tekmovali so v različnih disciplinah, in sicer v skoku v daljino, skoku v višino, v teku na 100, 200 in 800 m, v štafeti 4 x 100 m, metu žogice, suvanju krogle, v vožnji z vozički in v metu žogice z vozička.

Del slovenske ekipe sta sestavljala tudi dva tekmovalca iz Centra iz Vipave, ki sta tekmovala v vožnji z invalidskimi vozički in v metu žogice z vozička.

Priprave športnikov so potekale skozi celo leto in zahtevale veliko truda in napora. Udeležba na tekmovanjih pa pomeni mladim športnikom še dodatno motivacijo in spodbudo.

Po dolgotrajnejših pripravah in po dolgi poti smo prispeli do mesta Debrecen, ki leži na vzhodnem delu Madžarske. Tu so nas prijazno sprejeli in dodeljena nam je bila hostesa, ki nas je ves čas spremljala na tekmovanjih, nas vodila po mestu, skratka, trudila se je, da nam je bilo čim lepše in skušala je ugoditi vsaki naši potrebi in želji.

Pričela so se najprej predtekmovanja in nato tekmovanja. Pričakovanje v ekipi je naraščalo in v tekmovalcih je tlela želja po uspehu. Na startu je bilo nekoliko vznemirjenja in treme, ki pa je kmalu popustila, kajti vedeli so, da zmorejo in da je velik uspeh že to, da so se udeležili tako velikega tekmovanja kot so evropske igre. Ko pa so stali na stopničkih, je bil njihov trud poplačan in na obrazih jim je zažarelo sonce.

Svoje bivanje smo si popestrili z ogledom mesta, obiskom živalskega vrta, vključevanjem v delavnice, ki so potekale ob stadionu in z obiski večernih koncertov in zabav.

Ne glede na rezultate je ukvarjanje s športom oseb z motnjo v duševnem razvoju pomembno tudi zato, da si izboljšujejo kakovost življenja, živijo bolj srečno in osmišljeno življenje, kar je tudi ena izmed idej Specialne olimpiade, ki tem osebam zagotavlja možnost za nepretrgan razvoj telesnih zmogljivosti, razvijanje samostojnosti, pridobivanje novih izkušenj, druženje in sklepanje novih prijateljstev.

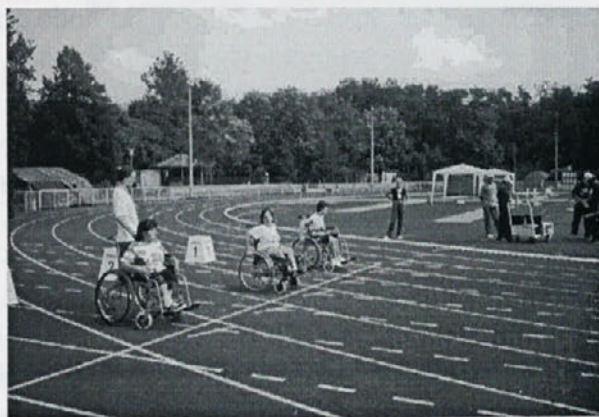
Nasvidenje, Debrecen!

Erika Čuk

NOVO ŠOLSKO LETO V CENTRU JANKA PREMRLA-VOJKA

Vrata našega Centra smo letos odprli že sredi avgusta: za počitniško varstvo tistim gojencem, katerih starši niso imeli več prostih dni in tudi zato, da smo na pot pospremili naša dva športnika in njuno trenerko Eriko Čuk, ki sta bila člana slovenske reprezentance na Atletskem mitingu Specialne Olimpiade v Debrecenu na Madžarskem. Z mednarodnega tekmovanja, ki je trajalo od 22. do 29. avgusta, so se vrnili s tremi medaljami: Urban je dobil zlato medaljo v metu žogice in bronasto v vožnji z vozički, Ana pa je v tej disciplini zasedla drugo mesto.

Avgusta sta naše delo (plesno delavnico z elementi plesno gibalne terapije in komuniciranje z Minspeak sistemom) na svetovnem kongresu logopedov v Kanadi predstavili naši logopedinji Ana Bajc in Katja Bucik.

Prvič je letos v šolske klopi sedlo šest prvošolčkov - štirje s primorskega konca, ostala dva pa sta iz Ljubljane in Litije.

Prvi dan in prvi teden v novem okolju se za vedno vtisne v spomin - tako otrokom kot staršem in vsem strokovnim delavcem. Zato smo za starše pripravili ŠOLO ZA STARŠE, ki je potekala od ponedeljka do petka, vsak dan od 9. do 15. ure. Starše smo:

- seznanili z našo organizacijo in oblikami dela, z vsemi terapijami
- zanje smo pripravili strokovna predavanja
- spoznali so vse strokovne delavce, ki bodo obravnavali njihovega otroka
- prisostvovali so pri terapevtskih obravnavah
- zbrali so se v skupini za samopomoč staršem, kjer se bodo enkrat mesečno srečevali skozi vse šolsko leto
- spoznali so individualizirane programe dela, ki jih strokovni tim pripravi (v sodelovanju s starši) za vsakega otroka, ki je vključen v naš Center
- praktično so se spoznali z metodo plavanja po Halliwick metodi v našem bazenu.

Zadnji dan smo zanje in za njihove prvošolčke organizirali izlet na slovensko obalo.

Osnovno šolo s prilagojenim programom letos obiskuje 44 učencev, 20 jih je vključenih v pošolsko usposabljanje, 14 gojencev je v oddelkih vzgoje in izobraževanja, 17 mladostnikov pa je vključenih v institucionalno varstvo odraslih, za katere skupaj s Centrom za socialno delo Ajdovščina intenzivno iščemo prostore za delavnico, v kateri bi bili »zaposleni« 8 ur dnevno. V razvojnem oddelku vrtca je zdaj 6 malčkov, že oktobra pa se bo ta številka povečala, tako da bomo morali odpreti še en oddelek predšolske vzgoje. Skupaj je letos v Centru 101 gojenec.

Pred nami je dolgo šolsko leto, pa vendar bo skoraj prekratko za vse akcije in delo, ki jih načrtujemo. O njih pa več in podrobneje v naslednjih številkah tega glasila.

Zdenka Fučka, ravnateljica

ŠOLA ZA STARŠE OTROK PRVEGA RAZREDA V CENTRU JANKA PREMRLA VOJKA

Družina in šola sta dve temeljni skupnosti, kjer otrok dobiva osnovna sporočila o medsebojnih odnosih. Sodelovanje med družino in šolo je danes nujnost, če želimo biti uspešni pri obravnavi otroka. Redna in dobra komunikacija s starši je temelj vsega dela, ko sprejemamo na usposabljanje otroka z motnjo v duševnem in telesnem razvoju.

Oddaja otroka z motnjo v Center pomeni za starše več kot le vključitev v šolo. Gotovo gre za stresno situacijo, saj bo morala družina na novo oblikovati in vzpostaviti odnose za čas, ki ga bo otrok preživel na usposabljanju. Starši hitreje sprejmejo dejstvo, da njihov otrok potrebuje strokovno obravnavo z razumom, čustva pa jim pravijo, da je še majhen in neogljjen in še vedno potrebuje njihovo zaščito. Posebno matere, ki vse predšolsko obdobje ohranjajo tesen stik in navezanost na otroka, se težje ločijo od otroka in se srečajo z močnimi občutki krivde in razdvojenosti.

Za starše smo pripravili dnevna srečanja od 8. do 15. ure. S sodelovanjem v naših aktivnostih naj bi hitreje premagali nezaupanje in strah pred novimi ljudmi. Starši, ki imajo otroka s težjo motnjo

ali z več motnjami, doživljajo več strahov in bojazni, zato potrebujejo še več pogovora. Prvi dan je bil namenjen informativnemu ogledu Centra, namestitvi v sobe ter seznanitvi z vsemi strokovnimi delavci, ki bodo delali z njihovim otrokom.

Drugi dan je potekal v medsebojnem spoznavanju med starši prvošolcev. Najmanj osem let bodo njihovi otroci živeli in delali v isti skupini. Potrebno je, da se starši spoznajo, saj si bodo le tako lahko nudili medsebojno pomoč in morda celo navezali prijateljske vezi.

Srečanje, ki sem ga vodila, je bilo sestavljeno iz predavanja o družini in njeni dinamiki. V drugem delu smo pripravili pogovorno delavnico o pričakovanjih in bojznih usposabljanja njihovega otroka. To je bil čas za razmišljanje o sebi in o odnosih v družini, ki jih bo potrebno na novo vzpostaviti. Tam, kjer sta se v šolo vključila oba starša, je bilo več komunikacije in izmenjave občutkov, kar je bilo za oba lažje.

V popoldanskem delu je psiholog predstavil načrt individualiziranih programov. Tretji dan so starši skupaj s terapevti preživeli v bazenu. Seznanili so se z metodo plavanja po Halliwicku.

V četrtek smo organizirali skupen izlet otrok, staršev in strokovnih delavcev na morje. Posebno doživetje je bila skupna vožnja s kombibusom, potem pa je bilo dovolj priložnosti za vprašanja in odgovore v zvezi z navadami in potrebami otrok. Vsak od staršev je lahko opazoval, kako in koliko se njegov otrok vključuje v skupinsko igro.

Zadnji dan je starše ponovno povežalo srečanje s socialno delavko. Uvodnemu predavanju o vlogah posameznih družinskih članov in partnerskemu odnosu med staršema je sledil pogovor o občutjih in doživetjih prvega tedna bivanja pri nas.

Starši vstopajo v Center za usposabljanje kot naši sodelavci. Skupaj želimo graditi in oblikovati program, ki bo najustreznejši za otroka. Zavedanje o tem, da so naši sodelavci, smo jim namenili posredovati prav v šoli za starše.

*Lilijana Tomažič,
dipl. soc. del.*

Iz Otroškega vrtca

NAŠ VRTEC V VIPAVI

OTROŠKI VRTEC VIPAVA deluje pod okriljem Otroškega vrtca Ajdovščina in smo ena izmed njihovih enot. Letošnja usmeritev oziroma vizija vrtca je PRIJAZEN IN USTVARJALEN VRTEC.

Naloga je zelo zahtevna in široka in zato vsi, ki se trudimo in smo v neposredni povezavi z otroki, skrbimo, da so otroci upoštevani kot posamezniki s svojimi razmišljanji, čustvovanji, hotenji, željami in sposobnostmi. Lahko rečemo, da smo ustanova, ki gradi na otrokovih zmoglostih in jim omogoča bogata doživetja, izkušnje in spoznanja.

V letošnjem šolskem letu je v naši enoti vključenih 123 otrok, ki so doma iz Vipave in okoliških vasi. Razporejeni so v šest starostnih skupin, in sicer od najmlajših v jasličnem oddelku, do najstarejših, ki so v takojmenovani pripravi na šolo. Skupine oziroma oddelki so poimenovani po nekaterih pristrčnih in priljubljenih živalih. To so: Račke, Polžki, Muce, Pikapolonice, Metulji in Ribe.

Vrtec je polnozaseden, število vpisanih otrok narašča in že kar nekaj časa nismo imeli vpisanih toliko otrok, kot jih premoremo sedaj. Skupine so zelo polne in zahtevajo dobro in načrtovano delo strokovnega osebja.

Ker so potrebe, želje in možnosti staršev zelo raznolike, jim za otroke ponujamo izbiro med več vrstami programov, ki se razlikujejo predvsem po času bivanja v vrtcu in ceni, ki jo prispevajo starši. Tako staršem ponujamo:

- celodnevni program
- skrajšani program s kosilom (4-urni) in
- skrajšani program brez kosila.

Poglavitna dejavnost vrtca je igra, ki je zelo raznovrstna in pestra. Otroci imajo na voljo veliko igrač in didaktičnega materiala, poleg tega pa se skozi dopoldne vrstijo različne zanimive dejavnosti s področja jezika, gibanja, narave, družbe in matematike. Področja dejavnosti so povzeta iz Kurikuluma za vrtce in iz njega potem načrtujemo vsebine za naše delo. Tako so otrokom ponujene oziroma na voljo različne dejavnosti, da lahko vsakdo najde vsebino, ki je zanj privlačna in preko katere najustrežnejše razvija svoje sposobnosti.

Posebna doživetja oziroma prazniki so v vrtcu praznovanja (praznujemo: prihod jeseni, zime, pomladi, rojstne dneve otrok...); slavnostna kosila imajo poseben čar in si jih večina otrok dobro zapomni. Omenimo naj še pustovanje, zimovanje, letovanje, plavalne tečaje, izlete v bližnjo in širšo okolico v okviru programa Ciciban planinec itd.

Prostori vrtca so v stari stavbi in v nadstropju, zato je včasih delo, posebno pri najmlajših, otežkočeno in zahteva od osebja še večjo pozornost za varnost otrok. Vlaganja v naš vrtec so zato stalna in vedno znova kličejo po novih obnovitvah in popravilih. V letošnjem poletju smo tako bogatejši za posodobljeno umivalnico, zamenjano talno oblogo in druga manjša popravila. Prav zaradi nefunkcionalnosti že omenjenih sedanjih prostorov vrtca in tudi ker stoji stavba ob glavni cesti ter ima neustrezno dvorišče in drugih zunanjih bivalnih prostorov nima, ostaja velika potreba in želja po novem vrtcu. Dvorišče je namreč javni prehod in obenem dovozna pot do kuhinje in kurilnice.

O sebi bi lahko še veliko pripovedovali, saj je naše življenje v vrtcu zelo pestro in zanimivo in lahko rečemo tudi lepo, saj so nežna otroška leta najlepša in vsi se trudimo, da bi tako našim otrokom res bilo. Kljub vsem pomanjkljivostim in slabim oziroma težjim razmeram za bivanje v vrtcu ostajamo optimisti in upamo na še boljši jutri.

Vendar pa te pomanjkljivosti in slabše razmere opazimo le mi in motijo nas, otroci pa jih ne občutijo, saj prihajajo v vrtec veseli in zadovoljni. Njihov nasmeh ob vstopu v skupino pomeni, da jim je v vrtcu prijetno in lepo in se radi vračajo in spominjajo na vrtec.

Za vse, ki skrbimo, da je našim otrokom lepo, napisala Magda Ambrožič

Iz društev

IZ DELA FOLKLORNEGA DRUŠTVA VIPAVA

USPEŠEN ZAKLJUČEK SEZONE

Folklorno društvo Vipava je z dvema pomembnima nastopoma uspešno zaključilo sezono 2000/2001.

V začetku julija smo nastopili v okviru poletnih prireditev na Glavnem trgu v Vipavi. Predstavili sta se mladinska in veteranska skupina. Poleg treh spletoev smo podrobneje predstavili tudi posamezne plesse, značilne za naše kraje in pa seveda nošo, v katero so oblečeni plesalci in plesalke.

V drugem delu koncerta smo k sodelovanju povabili tudi gledalce. Skupaj smo uprizorili naše

Mladinska skupina na odru v Beltincih

prav naša skupina. Poleg nas so na festivalu sodelovali še folkloristi iz Pirana, Bohinja, Zgornje Velke, Celja, Šentvida pri Stični, Bogojine, Podgorja pri Slovenj Gradcu, Predgrada v Poljanski dolini in domačinov iz Beltincev. Od tujih skupin se je v nedeljo predstavila folklorna skupina Janošik iz mesta Svit na Slovaškem.

Za vse nastopajoče pa tudi za naše spremljevalce je bilo sodelovanje na takem festivalu poučno, dana pa je bila tudi možnost primerjave z drugimi skupinami. Seveda se vsi skupaj zavedamo, da bo potrebno vložiti še mnogo truda, da bomo ponovno izbrani za sodelovanje na takem ali podobnih festivalih.

vaje in se naučili plesati štajeriš, zibenšrit in belokranjsko kolo. Po odzivu gledalcev in plesalcev bomo tako vajo še kdaj ponovili.

Konec meseca julija, natančneje 29. julija, je mladinska skupina našega društva sodelovala na mednarodnem folklornem festivalu v Beltincih, ki se vsako leto zaključi s praznikom slovenske folklorne. Na tem festivalu vedno sodelujejo folklorne skupine iz vseh slovenskih pokrajin, ki so bile predhodno izbrane na regijskih srečanjih.

Tako je letos severno Primorsko zastopala

Veterani plešejo pred Lanthierjevim dvorcem v Vipavi

Judita Podgornik

...IN ŠE NAŠA PROŠNJA

Folklorno društvo Vipava prosi bralce Vipavskega glasu, da nam pomagajo pri oblikovanju našega programa.

V literaturi smo zasledili tudi opis pustovanja v Vipavi na prelomu iz 19. v 20. stoletje, to je v času pred 1. svetovno vojno. Imenovani so razni liki: ta stari in ta stara, grofin birič, kuhar, kovač, kozaki in podobno. Ker so liki samo naštet, na vemo, kakšni so bili videti. Enako naj bi

Godčevski sestav iz 30-ih let 20. st. Na fotografiji so "vistarji" s Slapa pri Vipavi, letnik 1916. Godci so bili iz Kazelj na Krasu. "Vistarji" so od leve: Jože Podgornik - Ukmarjev, Rudi Jež - Puldetov in Julij Furlan - Lukov.

bilo še pod Italijo. Zato prosimo Vipavce, ki se mogoče še spomnijo kakšnega pusta ali pa imajo doma celo kakšno fotografijo, da nam pomagajo pri rekonstrukciji.

Prav tako prosimo bralce Vipavskega glasu, da nam pomagajo dobiti boben, kakršen se je včasih uporabljal v glasbeni spremljavi za ples pri nas na Vipavskem. Kakšen je ta boben bil, je dobro vidno na priloženi fotografiji. Kupiti se ga danes na žalost ne da več, bili pa bi zelo hvaležni, če bi nam ga lahko kdo prodal ali dal v uporabo.

Pa še nekaj je. Marsikdo zna verjetno še zapeti kakšno staro ljudsko pesem. Da ne bo šla v pozabo, pokličite nas, prišli bomo

in vas posneli, kasneje pa pesem tudi uporabili v naših nastopih.

Vse zgoraj našete prošnje so namenjene tudi vsem vašim sorodnikom, prijateljem in znancem, ki mogoče ne dobijo na dom Vipavskega glasu, lahko pa nam pomagajo pri našem delu.

Vse informacije lahko vsak konec tedna, od petka zvečer do nedelje popoldan, sporočite na telefon 3665839 - Judita Podgornik.

Že vnaprej se vam zahvaljujem za vaše sodelovanje. S skupnimi močmi bomo popestrili naše delo in pripravili še kakšen zanimiv večer na trgu v Vipavi.

Folklorno društvo Vipava

POVABILO

Folklorno društvo Vipava vabi pevce, plesalce in glasbenike, da se nam pridružite. Nove člane sprejemajo vse skupine - otroška, mladinska in veteranska. Predznanje plesa ni potrebno. Naši mentorji se potrudijo in pri nas je še vsakdo zaplesal.

Še posebej vabimo glasbenike. Poleg harmonikašev so še posebno zaželeni violinisti, klarinetisti, basisti in tudi drugi instrumentalisti.

Vsi, ki vas zanima sodelovanje v našem društvu, vabljeni na naše vaje vsako soboto od 21. septembra za veterane in 22. septembra za mladinsko skupino od 20.30 dalje v dvorano združnega doma v Vipavi (vhod zadaj). Otroci pa bodite pozorni na plakat v šoli. Nove člane v vseh kategorijah bomo vpisovali na vajah do konca meseca oktobra.

Mladinska skupina v vipavski noši

Folklorno društvo Vipava

RAZMETANO PODSTREŠJE

V društvu Razmetano podstrešje pričenjamo že osmo leto s prostovoljno dejavnostjo, ki se je že dobro uveljavila in ustalila, zato je tudi obisk vsako leto številnejši. Prav tako se tudi večja število članov-mentorjev, ki širijo krog naše aktivnosti.

Ta vključuje različne delavnice: karting, jezikovni tečaji, računalništvo, ustvarjalna delavnica, igralnice, aerobika, ki potekajo enotedensko. Namenjene se povečini osnovnošolcem, nekatere pa so primerne tudi za malo starejšo populacijo.

Enkrat mesečno so na voljo potopisna predavanja z diapozitivi. V poletnem času pa pripravimo tudi večje predavanje na odprtem, kjer sta že bila naša gosta, svetovno znana Davo Karničar in Tomo Križnar.

V lanskem letu smo premierno pričeli z literarnimi večeri, kjer se predstavljajo znani in manj znani pesniki in pisatelji, ki ponudijo svoja dela v branje in kasnejšo diskusijo.

Razmetano podstrešje že vrsto let organizira miklavževanje in dramska skupina pripravi ob tej priložnosti otroško igrico.

Prav tako ima že stalno mesto med otroki tudi zimsko počitniško varstvo, kjer se tekom tedna izvajajo razne delavnice in predstavijo se zanimivi gosti.

Kot novost se bodo letos predstavile »Klepetalnice«, kjer bodo lahko mladi razpravljali o popularnih temah.

V tem letu načrtujemo tudi nekatere tečaje.

V oktobru pa bo potekal tridnevni izobraževalni tabor v Stržišču, namenjen članom društva. Pod strokovnim vodstvom psihologov bomo obdelali temo dela in pristopa pri delu z otroki.

Pomembna novost v društvu je prav gotovo ta, da se bomo preselili v prenovljene prostore stare šole v Vipavi.

Na koncu še povabilo tistim, ki ste svoje priljubljene delavnice že našli, vsi ostali pa imate veliko možnosti, da si svoje še poiščete.

*Predsednica društva
Nataša Nabergoj*

RAZPORED DEJAVNOSTI DRUŠTVA RAZMETANO PODSTREŠJE ZA LETO 2001/2002

IGRALNICE

Tu dobre volje smo vsi, zato pridruži se nam še ti! Igrač, zabave je obilo, saj tu je pravo razvedrilo!

Igralnice bodo potekale vsak petek ob 16^h.

Starost: 4 – 8 let

Maja Rehar 05 3636350

Jakoba Šraml 05 3687030

Vesna Ferjančič 05 3665910

KARTODROM

Če želite sobotne popoldanske urice preživeti za volanom karta in tekmovati s svojim prijateljem med avtomobilskimi gumami, se nam pridružite.

Starost: 5. – 8. razred OŠ

Sobota ob 14^h

Peter Plesničar 05 3665827

Marko Mohorčič 05 3665260

David Fučko 05 3665041

ANGLEŠČINA

Hello!

Letos bodo angleške besede zopet iskale nove prijatelje, s katerimi bi se vsak teden družile in spoznavale. Vabljeni vsi novi in stari navdušenci angleščine! Bye, bye!

Starost: 6 – 10 let

Čas: petek od 14^h – 15^h

Deana Kodele 05 3661125

Teja Pičulin 05 3665167

RAČUNALNIŠTVO

Bi se radi poigrali z oblikovanjem slik, naučili izdelati svojo internetno domačo stran in spoznali razne trike oblikovanja teksta v M.Word-u?

Lepo vabljeni!

Starost: od 10 let dalje

Sobota v Škofijski gimnaziji v Vipavi

Tone Marc 05 3640015

Andrej Rehar 05 3665938

Ivo Prelec 05 3640037

USTVARJALNE DELAVNICE

Pozdravljeni mladi ustvarjalci!

Pridružite se nam lahko vsak petek od 17^h – 18^h pri oblikovanju nakita, okraskov in še veliko drugega.

Starost: 7 – 12 let

Andreja Kopal 05 3665474

Tea Kopal 05 3665305

Karolina Kopal 05 3665305

AEROBIKA

Vabljeni ljubitelji aerobike, da se skupaj razgibamo ob poskočnih ritmih

Petek: od 15^h – 16^h

Starost: 1. – 4. razred OŠ

Neža Pavzin 05 3665920

Marjeta Babič 05 3665948

PLANET ZEMLJA

Potopisna predavanja.

Koordinator:

Štefan Rehar 05 3665831

ČVEKALNICA O AKTUALNIH TEMAH ZA MLADE

Prva čvekalnica bo 27.10.2001 ob 20³⁰.

Vodita:

Polona Puc 05 3665483

Ivana Škerjanec 05 3640154

LITERARNI VEČERI

Koordinatorja:

Maja Premrl 031 575272

David Puc 041 395797

DRAMSKA SKUPINA

Vodita:

Marjana Kalc 05 3665404

Anina Stegič 05 3665075

* * *

HODILI SMO PO POTEH FRICA FURLANA ...

S temi besedami so se poslovili člani Planinskega društva Jakob Aljaž iz Maribora...

Predsednica PD Jakob Aljaž, gospa Slavica Tovšak, je že spomladi leta 2000 navezala stike s hčerko pokojnega Frica Furlana, po katerem je poimenovana Furlanova pot na Gradiško turo. Namen srečanja je bil seznaniti članstvo s podobo človeka, ki je ljubil gore, tako kot jih oni, in spoznati to pot.

Do prvega mojega srečanja s tremi gorskimi vodiči - med katerimi je bila tudi gospa Slavica, je prišlo aprila 2000, ko so si ogledali vzpon po lažji in zahtevnejši poti, da bi pridobljene izkušnje kasneje lahko prenesli na ostale člane PD. Brezupne

*Spominski plošči Fricu Furlanu
in Otmarju Črnilogarju*

vremenske napovedi jim v lanskih dogovorjenih terminih niso omogočile vzpona. Vodniki so po ogledu poti

Skupina članov PD Jakob Aljaž iz Maribora

ugotovili, da je Gradiška tura primerna le za lepo vreme. Najavili so se mi letos z željo, da jih pospremim do groba pokojnega očeta, kjer bi se mu radi poklonili v znak spoštovanja. In tako smo bili v soboto zjutraj 12.5.2001 ob dogovorjeni uri vsi zbrani pred vipavskim pokopališčem. Iz Maribora je prispelo kar 50 planincev. Za kratek čas se nam je pridružila tudi gospa Nada Kostanjevic, ljubiteljica gorskih poti. S svojo vedrino in razpoložljivim časom vsakomur, ki jo potrebuje, je prav popestrila srečanje. Gospa Slavica je bila zelo vesela njene prisotnosti. Videti je bilo, da se že dolgo poznata, zato smo potem, ko so na grobu pokojnega očeta prižgali svečko in prisluhnili mojemu pojasnilu, kako je pri vzponu prišlo do nesreče, šli še do groba pokojnega Gregorja - sina gospe Nade Kostanjevic. Čutila sem za potrebno, da petdeset planincev iz drugega konca Slovenije, ob dani priložnosti popeljem tudi do znamenitih egipčanskih sarkofagov - izjemno kulturnim, zgodovinskim, arheološkim ter umetnostnim biserom v Vipavi.

Člani PD Jakob Aljaž pred vzponom po Furlanovi poti, dne 12.5.2001

Skupaj smo pot nadaljevali na vrh Gradišča, kjer smo ob spominskih ploščah v spomin pokojnemu Otmarju Črnilogarju in pokojnemu Fricu Furlanu izmenjali še kar nekaj misli, se fotografirali, razkužili z domačim orehavcem (zaradi varnosti pred vzponom razkužilo v tako majhnem odmerku ne bi delovalo) in se prisrčno poslovili. Skupina 35 planincev je šla naprej po lažji poti, ostalih 15 pa se jih je dodatno opremilo za vzpon po težji poti.

Ostala sem v dolini, brala njihovih 50 imen, zapisanih na majici PD, ki so mi jo poklonili v spomin: »Hodili smo po poteh Frica Furlana« - Luka, Helena, Darja, Lučka, Jure, Gusti, Andreja, Boris... do 50.

Umirila sem se, še enkrat pogledala za njimi v melišče in višje. Gledala sem tja in še naprej, kamor me je pokojni oče kot 2-letnega otroka skupaj z bratom nosil skoraj vsako nedeljo - vse do tistega usodnega nedeljskega dne, 13.1.1952, ko sva z bratom ostala doma pri mami.

Vsi planinci so bili vedri in zgovorni - izmenjava mnenj v odmerjenem času pa zelo hitra.

Razmišljala sem o življenjski resnici: Le kdor je spoznal svetlo in temno stran življenja, vzpon in padec - je resnično živel.

Velikokrat pred resničnostjo lahko zapremo oči, pred spominom pa ne. Spomini so kot zlat okvir, v katerem je vsaka slika bolj prijazna. Spomin je tudi edini paradiž, iz katerega človek ni nikoli izgnan...

Zdenka Furlan Cerkvnik

* * *

ZAPISI NAŠIH PREDNIKOV SO DRAGOCENI

Čas, v katerem živimo, zelo hitro briše zgodovinski spomin. Šele ko nam s podstrešja pridejo v roke stara pisma naših dragih ali zapisi v obliki dnevnika, kratkega sporočila na *kartolini* z napisom "vinceremo" ali celo cenzurirano pismo sina, ki piše materi iz južne Italije, se ustavimo in doživimo trenutek iz preteklosti. Iz takih zapisov ali sporočil lahko črpamo dragocena pričevanja tudi danes. Truditi se moramo, da bi tega gradiva ne zabrisal čas ali bi ga morda kdo celo ne zavrgel. Dolžni smo ga ohraniti našim zanamcem, lastni krajevni oz. slovenski zgodovini. S takim ravnanjem bomo ohranili zapise o usodah naših ljudi, ki so prav na Primorskem nekaj posebnega.

Zato vabimo in prosimo posameznike, ki še hranijo stara pisma, dopisnice, razne spomine, sporočila,

stare fotografije ali kakršno koli gradivo svojih dragih iz burne zgodovine predvojnih, vojnih in povojnih časov II. svetovne vojne, tja do leta 1960, da s tem gradivom ravnajo odgovorno in pazljivo. Taki dokumenti so najbolj zavarovani v naših arhivih, zato priporočamo vsem, da jih oddaste v hrambo v originalu ali vsaj v fotokopiji Pokrajinskemu arhivu v Novi Gorici, ki se trudi na območju severne Primorske zbirati in ohranjati čim več zgodovinskega gradiva. Arhiv tudi nudi vse usluge v zvezi s takim gradivom (fotokopiranje, preslikavo, restavratorstvo in podobno). Vse, ki bi se odločili za tak način varstva ali prevzema dokumentov, prosimo, da to sporočijo ali se oglasijo osebno v Pokrajinskem arhivu v Novi Gorici, Trg Edvarda Kardelja št. 3 (tel.30-277-37) ali pri g. Magdi Rodman, Vipava, Milana Bajca 14 (tel.št. 36-65-098).

Vemo, da je že veliko zamujenega, vendar bolje pozno kot nikoli. Posebno pri adaptacijah in predelavah starih hiš se še vedno odkrije kaj novega. Bila bi velika škoda, da bi v naglici take stvari odvrgli ali kakorkoli uničili.

Za vsako Vašo pomoč in razumevanje bomo zelo hvaležni, saj želimo, da bi zanamcem ohranili čim več dragocenih pričevanj iz naših krajev.

“Iz preteklosti se učimo, v sedanjosti živimo, po prihodnosti hrepenimo.”

*Magda Rodman
v sodelovanju s Pokrajinskim arhivom
Nova Gorica*

IN MEMORIAM

IVICA JEŽ - ABRAMOVA

Skromna gorska roža je zacvetela 1936. leta pri Abramovih na Nanosu. Delovne in poštene starše na gorski kmetiji je razveselila s svojim rojstvom hči Ivica.

Časi so bili težki, tudi Nanos je ječal pod okupatorjevim škornjem. Vojna leta so bila huda, Ivica jih je preživela delno na Nanosu, delno pa v begunstvu v Vipavi, kamor se je zatekla z družino. Po vojni se je vrnila na svoj dragi Nanos, kjer je s svojimi starši in brati vztrajala v trdem kmečkem delu. Ko se je 1959. leta na Abramovo domačijo prisožila Marta Puc - Blažonova, je v Abramovo domačijo prišla tudi planinska postojanka. Abramovi so že prej imeli odprto srce ne le za gozdne delavce, ki so bili pogosti gostje, temveč tudi za planince. Ivica je tudi z dušo in telesom pristopila k novemu, gostinskemu delu. Enako dobrodošli so bili skromni kot tudi bolj zahtevni gostje. 1994. leta so pri Abramovih uredili kmečki turizem, in sedaj to ni več planinska postojanka. Transverzalni žig imajo vseeno, in planinci so vsem enako dobrodošli kot prej. Tudi Ivica je z enako prijaznostjo sprejemala skromne planince z nahrbtnikom in premožne goste, ki so se pripeljali sem z avtomobilom. Vsakomur je tudi rada svetovala, kam peljejo najlepše pešpoti. Čeprav je malokdaj šla z Nanosa, je bila razgledana ženska. Vzorno je skrbela za starše, dobro se je razumela z brati in s svakinjo, ki je pred leti umrla.

Ivica je bila tudi vremenska opazovalka, in to delo je vestno opravljala 36 let.

26. julija popoldne sem stala pred hišo. Dežja ni hotelo biti, a je naenkrat močno zagrmelo. Vedela sem, da je Ivica v bolnici. Nekaj mi je reklo: “Sedaj je Ivica umrla”. In res, njen Nanos se je od nje poslovil z grmenjem.

Nada Kostanjevič

ŠOLA IN NARODNO VPRAŠANJE

Na začetku šolskega leta smo imeli slovenski šolniki v Italiji izobraževalni seminar in svečano srečanje z najvidnejšimi predstavniki šolskih oblasti.

Letos nas je pozdravila tudi ministrica za šolstvo Republike Slovenije. V svojem govoru nam je podala daljšo analizo o vse bolj kulturno in jezikovno pisani družbi doma, v Evropi in svetu. S to kulturno in jezikovno drugačnostjo se srečujemo dan za dnem v našem okolju in seveda tudi že v šoli. Do tega, kar je tuje oziroma drugačno, naj bi bili strpní in nič več nam ne bo daleč ali tuje, ko bomo bolj poznali drug drugega. Tako je bilo razumeti sporočilo ministrice. Čudovite misli s človekoljubnega in sociološkega vidika.

Toda med predavanjem mi je ves čas silila pred oči slika naše večne strpnosti in popuščanja, skoraj do narodne odpovedi. Skozi stoletja smo živeli v narodno pisani državi in iz stoletja v stoletje se je ožila slovenska etnična meja, v veliki meri tudi iz pretirane strpnosti in večnega sprejemanja tujega. K temu nas je silila v različnih časih drugačna vzgoja, večkrat pod krinko visokih načel, ki pa so skoraj vedno koristila le drugim.

Po razpadu Avstro-Ogrske smo se Slovenci znašli v okviru štirih držav. Zlasti v nekaterih predelih se je začela nagla asimilacija v letih hudega narodnega pritiska, ki pa ni bila nič manj nagla po drugi svetovni vojni, ko smo zaživelí v demokratičnih državah.

Tudi v novi Jugoslaviji so se Slovenci desetletja urili v bratski ljubezni in strpnosti do sodržavljanov drugih jugoslovanskih narodov, toda žal, da so ti drugi koncept bratstva dojemali le enosmerno. Zahvaliti se moramo slovenskim književnikom, in ne politikom, da so se kot varuhi jezika in s tem naroda v veliki meri postavili po robu hitremu vdoru jezika dominantnega naroda. Jim bo to uspelo v bodoče, ko bo Slovenija tudi uradno v Evropi? V preteklosti so se slovenski študentje po sili zgodovinskih razmer šolali na tujih vseučiliščih. Danes, ko imamo lastno univerzo, načrtujemo študij v tujih jezikih. Je tudi to del novega narodnega programa?

Velike evropske države niso brez narodnega programa. Kako bogata poglavja narodne zgodovine so zajeta v italijanskih zgodovinskih učbenikih. In nikomur ne pride na misel, da bi na tej ali oni italijanski univerzi poučevali v tujem jeziku. Kako močno smo Slovenci dovzetni do tujega! Ohranili smo se najbrž res le po zaslugi tistih prednikov, ki so bili manj strpní.

Predavanja o strpnosti bi bila primerna za poslušalce velikih narodov, v našem primeru pa zlasti za neslovenske šolnike. Koliko je namreč italijanskih šolarjev, ki v okviru šolske vzgoje o strpnosti in sprejemanju drugačnih izvedo kaj o slovenski avtohtoni narodni manjšini v Italiji?

Šolniki imamo glede na naravo našega dela nalogo, da usmerjamo mlade rodove k ohranitvi narodne samobitnosti. Ob naglih družbenih spremembah potrebujemo smernic, kako naj bi se ohranili kot narod pred močnimi zunanjimi ekonomskimi, kulturnimi in demografskimi pritiski. Kako sprejemati tuje že odzdvajajoč znajo.

Prof. Rudica Požar

Gospa Rudica Požar je poročena v Trstu in poučuje na eni izmed slovenskih šol v zamejstvu. Rojena je bila na Gočah in obiskovala je vipavsko osnovno šolo.

KARITAS

Slovenska Karitas je dobrodelna in humanitarna organizacija, ki je bila ustanovljena leta 1990 in je članica Caritas Evropa. Naše temeljno vodilo je pomoč človeku, ki je v stiski, ne glede na njegovo nacionalno, versko ali kakršnokoli drugo pripadnost. Cilj naše pomoči je ohranjanje dostojanstva vsakega človeka in sicer tako, da mu pomagamo, da čimprej samostojno in polno zaživi. Za pomoč nas letno prosi prek 30.000 družin in posameznikov. Po svojih močeh, znanju in zmožnostih skupaj s strokovnimi delavci pomagamo v 350 krajih s 3500 rednimi in 1000 občasnimi prostovoljci. V obliki hrane, plačila položnic, kurjave, šolskih potrebščin in druge nujne pomoči smo v lanskem letu na vseh nivojih razdelili in zbrali za 370 mio Sit pomoči. Trudimo se, da bi bila naša pomoč čimbolj celostna. Kjer je možno, poleg materialne pomoči nudimo tudi svetovanje in spremljanje.

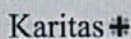
S tremi materinskimi domovi pomagamo tudi materam in ženskam-žrtvam nasilja. Skozi sprejemni center in štiri komune gre mnogo fantov in deklet, ki so zašli v svet mamil. Mnogi izmed njih nanovo zaživijo. V Ljubljani in Mariboru se izvajajo tudi programi pomoči brezdomcem.

Dobrota opogumlja

*Vaša dobrota vrača
upanje ljudem v stiski.*

tel.: (01) 23 23 186,
www.karitas.si

Najdete nas v Oglasni pošti.
Prinese Vam jo poštar med 12. in 14. sept.

S svojimi ustanovami in dejavnostmi se vse bolj intenzivno vključujemo v socialno mrežo nevladnih in vladnih organizacij. Na lokalnem nivoju je v prihodnosti naša prednostna naloga organizirana pomoč starejšim v različnih oblikah pomoči na domu.

Na nacionalnem nivoju potekajo tudi druge dejavnosti. Spomladi organiziramo dobrodelno akcijo za pomoč tujini (letos smo

pomagali Aleksincu), poleti letovanje socialno ogroženih otrok in družin, pred začetkom šole razdeljevanje šolskih potrebščin ter v jeseni vseslovensko dobrodelno akcijo Dobrota opogumlja in v Tednu Karitas dobrodelni koncert Klic dobrote.

*Imre Jerebic,
generalni tajnik Slovenske Karitas*

NAJSTAREJŠA UPOKOJENKA V VIPAVI

Slavljenka na 92. rojstni dan v družbi z bivšim predsednikom DU Ajdovščina-Vipava Stanetom Zorčem in s predsednikom pododbora DU Ludvikom Curkom.

Za zakonca Curk je bil 12.7.1909 pomemben dan, ker se jima je rodila hčerka Marjetka.

Na ta dan, vendar 92 let pozneje, smo predstavniki Društva upokojencev Ajdovščina-Vipava obiskali slavljenko, gospo Marjeto Fabjan. Našli smo jo zdravo, čilo, veselo in bistrega duha... Čestitali smo ji za njen visoki življenjski jubilej. S slavljenko smo prijetno kramljali ob žlahtni kapljici in obujali spomine na mlada otroška leta in vse do današnjih dni. Kljub častitljivi starosti Marjeta še vedno gospodinji sama. Še

in še bi se pogovarjali, pa smo se poslovili, da ne bi motili obiskov njenih hčera. Ob slovesu smo ji zaželeli še veliko zdravih in čilih dni.

Sonja Marc

KAKO SEM SE JAZ LIKALA (Ob 55-letnici moje mature)

Podobno kot večina starejših Vipavcev sem bila tudi jaz, a le dve leti, deležna italijanske okupacije in tudi šole, ki nas je poskušala, a zelo neuspešno, poitalijančiti.

V gimnazijo na Sušaku (Sušak in Reka sta, čeprav danes združeni, dve mesti) sem hodila osem let. Gimnazijska stavba je bila sezidana v letih 1893-96 na dominantnem položaju sredi grička, in tu je še danes. Ljubkovalno jo zaradi njene rumene barve kličemo "žuta ludnica". Takrat so se vanjo vozili z avtobusi dijaki iz Kostrene in Bakra??, z ladjo dijaki z otoka Krka, z vlakom pa dijaki od Škrljevega navzdol. Tudi otroci jugoslovanskih državljanov z Reke so hodili k nam v šolo. Za most čez Rečino je - čeprav smo 1941 leta prišli pod Italijo - bilo do konca vojne in še nekaj časa po njej vedno treba imeti nekakšne papirje. Šolska ladja s Krka je nehala voziti 1942. leta, ko so osnovali gimnazijo na Krku.

Italijani so nam vsem spremenili rojstna imena - ne le svetniška, tudi narodna, kot so Zdenka, Dalibor in podobno. Imam dokument iz tega časa, v katerem so me imenovali Speranza. Edino pri nekem fantu se je zataknilo. "Kako ti je ime?" "Jugoslav!" "Kako se moreš imenovati Jugoslav?" "Kako se lahko kdo kliče Italo? Napišite mi Okupirana zona." Edino njemu niso zamenjali imena. Vodnega bara na naši gimnaziji seveda nismo imeli, temveč nekaj napajalnik in ko smo pritisnili na vzvod, nam je voda brizgala v usta. Šolskih malic takrat ni bilo, tudi sluga ni imel več naprodaj žemljic - med tednom s salamo, ob petkih z maslom. Obuti smo bili v lesene cikle, saj drugega obutka ni bilo. Opoldne, ko smo tekli navzdol po stopnicah domov in je bilo slišati kot da bi regljalo tisoč strojnic - je v podpritičju žena šolskega sluga rodila hčerko. Ni čudno, da je ta postala učiteljica.

V šolskem letu 1941/42 smo dobili tudi italijanske učitelje. Pouk je bil še vedno v Hrvaškem jeziku, a italijanščino smo imeli prav vsak dan, eno uro, tudi ob sobotah (prostih sobot ni bilo). V stavbi sta bili takrat pravzaprav dve gimnaziji - moška s klasičnim oddelkom, ki je sprejemal tudi ženske, in ženska. Dekleta smo med sabo šušljale, da bomo bojkotirale pouk italijanskega jezika, a je bila učiteljica zgodovine dovolj pogumna, da nas je opomnila: S sovražnikom se ne boste mogle boriti, če ne boste znale njegovega jezika! Imele pa smo srečo. Naša "Italijanka", ki je bila sicer slovanskega rodu, a tega ni priznavala, je želela, da pride k nam Italija, a je vseeno več kot dobro razumela našo bolečino.

Zelo lepo nas je učila o Danteju, Petrarci, Carducciju, Manzoni. Edino eno pesem, ki so jo pripisovali Mussoliniju, smo morali znati:

Ljubite kruh, srce hiše, vonj mize, veselje ognjišča!

Ne razmetujte kruha, ki je najslajši božji dar, najlepša nagrada za človeški trud.

Kruh nam je bil vsem pičlo odmerjen, a še tisto malo so nam starši večkrat odtegovali, da so pošiljali nesrečnim internirancem na Rab.

Nekega dne je morala Italijanka zapisati za vsako, kaj dela njen oče. Niti trznila ni z očesom, če je bil oče brezposeln, odsoten (v partizanih), zaprt ali interniran. Vendar se je pri eni učenki zataknilo. "Ne znam povedati." "Ali je tvoj oče umrl?" "Ne, živ je." "Ali je odsoten?" "Ne, doma je." "Ali je brezposeln?" "Ne, ima mnogo dela." Ves ta pogovor je potekal v brezhibni italijanščini. "No, pa povej po svoje!" "Ima mašine, pa melje kamenje!" Kako je zapisala, ne vem.

Nekega dne nam je najavila, da pride šolski nadzornik. Rekla je, da pridna dekleta v Rimu pozdravljajo z dvignjeno roko, a nam je dala razumeti, da tega od nas ne more zahtevati. Ko je prišel nadzornik, smo vse vstale, kot je bil predpis, a dve dekleti sta se ustrašili in dvignili roko. Za menoj je sedela Bosiljka Rakić, ki je ob koncu vojne padla kot partizanka. Zaihtela je od sramu, in potihoma oštevala bojazljivki. Nadzornik ni razumel, učiteljica pa se je delala, kot da se ni nič zgodilo. Ko je nadzornik odšel, smo potihoma, da bi potolažile Bosiljko, začele prepevati:

*Pojmo pjesmu jedinstvu i snazi jugoslavenskoj,
neka čuju nebesa i vrazi bratskog srca poj.
Neka živi sloboda jugoslavenskog roda,
neka živi, neka živi Jugoslavija.*

Učiteljica se je delala, da nič ne sliši, in ko smo odpele, je nadaljevala s poukom. Ob razpadu Italije je bil Sušak v zelo čudnem položaju. Denar smo imeli italijanski, vojsko malo nemško, malo domobransko (ustašev skorajda ni bilo) in župana, ki je naskrivaj sodeloval z NOB, in so ga po vojni le pro forma zaprli in ga nato kmalu upokojili. Sedaj se nismo učili več italijanščine - le nemščino in latinščino. Ustaška organizacija na šoli ni mogla zaživeti. Vendar je bil neki fant - hodil je v klasično gimnazijo, prepričan ustaš in je naredil mnogo gorja na šoli in v mestu. Nekega jutra, ko je šel k pouku, ga je med starimi hrasti v šolskem parku neki človek ustrelil v hrbet. Zakričal je še: "Majko moja! Bože, oprosti mi sve" in se zgrudil mrtev. Videla sem ga, bledega in krvavega, podpirala sta ga moj bratranec Jure in še neki drug sošolec. Likvidator pa je izginil. Ravnatelj je stopil med nas in nam rekel, naj se za ta dan razidemo. Drugi dan so po vsej šoli razglasili, naj se udeležimo pogreba. Čeprav nas je bilo v šoli nekaj sto, smo se dogovorili: na pogreb pojdejo le tisti, ki so z njim hodili v razred, tudi nosili ga bodo. A spremstva, ki pripada mladi samski osebi, ki umre, niso mogli sestaviti. V navadi je bilo, da krsto spremlja šest belo oblečenih deklet, pred krsto pa hodi črno oblečeno dekle z zlomljeno svečo ter ženin in nevesta - nevesta ima na podstavku rožni venec, jabolko in šopek ter vse vrže v grob. A nikogar niso našli, da bi šel. Učitelji so prišli vsi - bali so se za kruh in živilske karte. Ustaši pa sošolcem še mrtveca niso dovolili nositi... Ko je končala vojna, so učenci doma z Reke šli v tamkajšnjo gimnazijo, a so vseeno obdržali zvezo z nami. Tudi letos smo se srečali ob 55-letnici mature, zato tudi pišem te spomine.

Nada Kostanjevic

ZA RAZVEDRILO

VINSKI BRATCI

Vipavska dolina je dežela sonca in vina, saj ima 2.200 ha vinogradov in tisočletno tradicijo pridelave vina. Valvazor je že pred tristo leti zapisal, da na Vipavskem pridelajo dosti več vina kot žita. Zato je bila Vipava verjetno edini kraj s trto v grbu, ki ga je dobila ob podelitvi trških pravic že leta 1367. Po vinorodnem okolišu Vipavske doline poteka vinska cesta s ponudbo 27 vinskih krajev ter ponudnikov in je največja vinska cesta v Sloveniji. Številne vinske kleti ali *hrame* so naši kletarji v zadnjem času preuredili v prave tabernaklje, ki jih z veseljem pokažejo svojim gostom in jim ponudijo sladko kapljico. Vipavca spremlja vino od rojstva do smrti, zato ima dovolj prilik, da se *oplemeniti* s to tekočino, ki "utopi vse skrbi, v potrth srcih up budi." Človeku v posebnem vinskem stanju ne smemo reči, da je pijanček ali alkoholik, ker tega ne bi nikoli priznal. Zato pa imamo v našem vipavskem narečju toliko lepih in izvirnih prispevkov za posebno vinsko stanje ljudi. Običajno

jih uporabljamo za hrptom prizadetega vinskega bratca ali redkeje sestrice. Da take osebe ne bi grobo žalili, pravimo, da je: *u ružch, malu vsjiu, pgljidou u glš, čofnen, primen, u mgli, mtulov, nrudn ku mrejlja, hudu nluožen, mtroužen, faihtn, ndejln, v'kjn, pouhn ku luna;* in da: *se ga j' nžvencou, se ga j' ncedu, se ga je nsejkou, se zible, se mu je utrgu film, se mu zplejta jask;* pa še: *ga z'naša, ga ima p'd kapo, ima tljičje nuoge, mu gri n' smejh, ga nusi luna, v'zi barko, d'ns rječe mački vi, ga ima, gljida ku vou, gvri p' kitajsku, ga j' djinu n' zuob, si j' n'muoču guobo.*

Kljub zapisanim rekom vsega *vinskega slovarja* še nismo izčrpali, ker se ta besednjak še vedno dopolnjuje in je živ. Čisto nov izraz za tako *posebno stanje* je nastal letos v proštiji novomeškega kapitlja, kjer sva bila na obisku. Na kapiteljskem dvorišču sva občudovala prelepe cvetove angelskih trobent (kristavec ali datura), ki so se košatile v velikih cvetličnih loncih. Gospodinja nam je te cvetlice predstavila s pripombo, da so angelske trobente pravi pijanci, ker jih je treba kar naprej zalivati. Ob tej njeni humorni pripombi smo se seveda od srca nasmejali, mož pa je meni hitro modro naročil: "Vidiš, Magda, da mi ne boš nikoli več rekla, da sem pijan, ampak mi lepo reci, da sem kot angelska trobenta."

Naj bo ta zapis posvečen letošnji vinski trgatvi, ki jo je močno prizadela suša. Kljub temu upava, da bo dobre kapljice tudi letos dovolj, da se bodo z njo napojile vse *žejne angelske trobente*. Ob koncu pa še vedno velja modri rek: "Po pameti ga pijmo, da glave ne zgubimo".

Magda in Marjan Rodman

Pleve in drobtine

Povedala sem že, da imamo prebivalci in obiskovalci ulice Milana Bajca in Trga Pavla Rušta brezplačno masažo stopal. Vendar se po "šodru", ki je tam - posebno na križišču z Grabrijanovo ulico in ulico Vojana Reharja, pravzaprav ne le težko hodi, ampak tudi težko vozi. Kolesarji bi potrebovali gorska kolesa, avtomobilisti pa terenska vozila. Kaj bi potrebovali starši z otroškimi vozički, pa mi ni jasno!

Tudi v res lepo urejeni Podskali bi invalidski in otroški vozički potrebovali prehod na onih treh stopnicah na koncu letnega vrta proti izviru. Verjetno tega sploh ne bi bilo težko urediti.

Na trgu Pavla Rušta smo imeli kar nenavadno nesrečo - na srečo brez hujših posledic. Sredi noči v začetku avgusta je na tla zgrmel stari kostanj. Nekateri trdijo, da je krivo betoniranje Slezenca, drugi, da pomanjkanje vlage. Videti je bilo, da so korenine bolne. Meni se zdi, da je bil ta kostanj kratkomalo star, in je svojo funkcijo na tem svetu že opravil - kot tudi ostali kostanji na Trgu Pavla Rušta. Umaknejo naj se, in dajo prostor mlajšim drevesom. Upamo, da bodo tudi kostanji ob Beli tako brez bolečin zgrmeli na tla!

Res, da oglasna omarica PD Vipava stoji malo postrani, a ker obvestila vseeno lahko beremo, počakajmo na dokončno ureditev trga, da se zravna!

Prireditve Imago Sloveniae so dobro obiskane in kvalitetne. Upamo, da se bomo tudi Vipavske trgatve tako razveselili.

Naši vrli komunalci nam lepo in redno odvažajo smeti in odpadke, a ne bi imeli nobenega greha, če bi s seboj nosili kakšno metlo in škovacero, ter pometli za seboj tam, kjer nakladajo. Saj nismo vedno vsi doma, in burja včasih neusmiljeno raznaša smeti.

Nada Kostanjevič

KRIŽANKA

SESTAVIL VLADIMIR ANŽEL	KATJA BOH	VEDA O ROMAN- SKIH JEZIKIH	VEČJA VOKALNA IN INSTRUMEN. SKLADBA	OSREDNJA VIPAVSKA TURIST. PRIREDITEV	LITERARNA RAZPRAVA	CENTILITER	VIPAVSKI GLAS	POTOMKA	POSODA ZA HRANJENJE RELIKVIJ	PROSTOR ZA CEPLINJE DRV. NATON
KDOR POKRIVA STREHE							PASMA PSA RIBJE JAJČECE			
VODIA ORGANIZ. ODBORA LETOŠNJE VIPAVSKE TRGOVINE										
	PRIPRAVE ZA HRAMBO NEPOVEZANIH LISTOV MURSKA SOBOTA					IZSTOP ORGANA POVELJE				
GORA NA SLOVENSKO ITALIJANSKI MEJI								IVAN LENDEL AVT. OZNAKA SARAJEVA		
MATERIJA, TVARINA					VRSTA AVTOM. ZAVAROVANJA KOKOŠ, KI VALI PIŠČANCE					
	EVROPSKA OTOČNA DRŽAVA						ANDREJ VOVK VRHUNSKI ŠPORTNIK			KAMNITA GMOTA
	GRADNO VSTREŽJE LOPNE BRADJE GLAVNI ŠTEVNIK							IVAN SIVEC ČASOVNA ENOTA		
VAS JUŽNO OD VIPAVE						NJIVSKI PLEVEL ENAKA SAMO GLASNIKA				
RAZLIČNA SAMO- GLASNIKA			POD DROG, KI VEŽE BAT Z GREDJO				VEK, DOBA			
ZUNANJA PLAST KRUHA							VRSTA TKANINE GROBA, DEBELA TKANINA			
SIBIRSKA STEPA						KULturna RASTLINA JADRANSKI OTOK				
	ENAKA SOGLASNIKA	KEM. OZNAKA ZA NATRIJ TERMIN			IVANKA URŠIČ IME IGRALKE MIRANDE			ZRAK, LATINSKO	VRSTA JOGURTA LJUBLJ. MLEKARN	16. IN 1. ČRKA NAŠE ABECED
PRIPIRAVA ZA PRITISKANJE										
CIPA										
	ČRNA PIJAČA					BREZALKO- HOLNA PIJAČA				

Rešitev križanke iz 57. številke VG

VODORAVNO: Sadecej, paž, omarica, Eva, Janša, katar, Andi, kolera, RČ, Iberi, dož, Trakl, oparek, Seul, Nevada, TA, okna, Račan, SLO, ruina, iskalo, Vid, antena, Aero, Raisa, Anan

NAVPIČNO: soja, donos, ar, Aman, opeklina, dan državnosti, Uršič, Raa, kes, CIA, Ted, rana, EC, Kirka, Ula, Jakoba, Rio, Aleks, AN, AA, Peterle, Čaven, Avari, uta, IRA, žara, lan, Don

VREMENSKO POROČILO

	VIPAVA	NANOS
JULIJ	102,2 l/m ² dežja (največ med 11. in 20.7.), 11 deževnih dni, 9 neviht, 8x rosa	Na Nanosu vremena ne opazujejo več.
AVGUST	17,2 l/m ² dežja, 7 deževnih dni, 6 neviht, 3x rosa, 1x močna burja (prevrnila kostanj); zadnji dan avgusta (pišemo za september) 20,3 l/m ² dežja	
SEPTEMBER	287,4 l/m ² dežja, 20 deževnih dni, 10x rosa, 19. septembra zelo močna rosa, 5x nevihta. Močne burje pa nismo imeli.	

Nada Kostanjevic

POPRAVKI

V 57. številki VG je bila v članku o NOB v Vipavi na strani 18 objavljena napačna fotografija. Pravilna fotografija s podnapisom je objavljena spodaj. Za napako se opravičujemo.

Člani prve slovenske vlade na okrašeni tribuni 5. maja 1945 na trgu v Ajdovščini

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 31.6.2000 DO 30.9.2000

Barbara Benčina	Avstralija	50 AUD = 6.180 SIT
Marija Bizjak	Gradišče	2.000 SIT
Marija Božič	Gradišče	1.000 SIT
Majda Clemenž	Ljubljana	2.000 SIT
Anica Furlan	Francija	100 FRF = 3.341 SIT
Marica Gul	Lože	2.000 SIT
Alenka Mayer	Marezige	10.000 SIT
Ivanka Meze	C. 18. aprila 7	1.000 SIT
NN	Vipava	1.000 SIT
Območno združenje borcev	Ajdovščina	10.000 SIT
Marjanca Poniž Blažič	Švedska	5.000 SIT
Julka Poniž - Durn	Francija	100 FRF = 3.341 SIT
Štefanija Rehar - Torkar	Francija	100 FRF = 3.341 SIT
Justa Sever	Vinarska 1	2.000 SIT
Martin Silvester	Ljubljana	1.000 SIT
Marjeta Tomažič	Izola	2.000 SIT
Urška Žgur	Lože	1.000 SIT
Skupaj		56.203 SIT

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na žiro račun KS Vipava 52010-645-50977
s pripisom ZA VIPAVSKI GLAS.

VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
OKTOBER 2001
700 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vera Poniž, Nada Kostanjevic, Vladimir Anžel in Breda Butinar -
lektorica

Sodelovali so še: Vinko Premrl, Zofija Marc, Franc Tomažič, Vida Babič, Marta Koruza, Ana Besednjak, Urška Ilc, Mateja Marinič, Ljudmila Kovač, Nadja Kompara, Alenka Nussdorfer Bizjak, Mojca Habič, Robert Krašna, Peter Perhavec, Petra Batagelj, Špela Lavrenčič, Mojca Kodre, Adrijana Jež, Ana Hlad, Erika Čuk, Tomaž Torkar, Tatjana Makovec, Alenka Premrl Lemut, Zdenka Fučka, Lilijana Tomažič, Magda Ambrožič, Judita Podgornik, Nataša Nabergoj, Rudica Požar, Zdenka Furlan Cerkenik, Sonja Marc, Imre Jerebic, Marjan Rodman

VSEBINA

Vipavska trgatev 2001	stran 1
<i>Iz naše preteklosti</i>	
Vipavsko najdišče žar	stran 21
Kapelice in znamenja v našem okolju	stran 22
Kulturna dejavnost po koncu I. svetovne vojne	stran 24
NOB v Vipavi 1941 - 1945 - dopolnilo	stran 25
<i>Predstavljamo vam</i>	
Grabrijanovi - moji predniki	stran 28
Anton Jež	stran 32
<i>Iz naše KS</i>	
Javni protest	stran 38
<i>Iz naše občine</i>	
Investicije	stran 39
Redarska služba	stran 41
Posledice suše v letu 2001	stran 42
Kostanji na starem trgu	stran 42
<i>Iz ustanov in društev</i>	
<i>Iz ŠGV</i>	
Počitniški tedni	stran 43
Delovni tabor	stran 44
Seminar "Eurostory" v Hamburgu	stran 45
Začetek šolskega leta	stran 47
<i>Iz OŠ</i>	
Osnovna šola Draga Bajca Vipava	stran 47
Naši prvošolčki	stran 49
Spoznali smo Ljubljansko barje	stran 50
Hudournik Bela in slap Sapotnik	stran 51
<i>Iz CUIO</i>	
Za varno pot v Vipavo	stran 52
Letovanje otrok iz razvojnega oddelka	stran 53
Poletni tabor v Koritnici	stran 53
Debrecen 2001	stran 55
Novo šolsko leto v CUIO	stran 55
Šola za starše otrok prvega razreda v CUIO	stran 56
<i>Iz Otroškega vrta</i>	
Naš vrtec v Vipavi	stran 57
<i>Iz društev</i>	
Iz dela Folklornega društva Vipava	stran 58
Razmetano podstrešje	stran 60
Hodili smo po poteh Frica Furlana	stran 62
Zapiski naših prednikov so dragoceni	stran 63
<i>In memoriam</i>	
Ivica Jež - Abramova	stran 64
<i>Za dom in družino</i>	
Šola in narodno vprašanje	stran 65
Karitas	stran 66
Najstarejša upokojenka v Vipavi	stran 66
Kako sem se jaz likala	stran 67
<i>Za razvedrilo</i>	
Vinski bratci	stran 68
Pleve in drobtine	stran 69
Križanka	stran 70
Vremensko poročilo	stran 71

Knjžnica
Vipava

Ajdovščina

SP 0

VIPAUSKI

2001

352.9(497.12 Vipava)

0077975,58

LANIČEVA KNJIZNICA

COBISS